ORTODOKSİA

Ahlakî ve dinî resale

Müdir mes'ul
MELETİOS LUKAKİS

Mahal idare
FENER RUM PATRİKHANESİ

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

Περιοδικὸν ἠθικοθρησκευτικὸν

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ

† Ο ΧΡΙΣΤΟΥΠΟΛΕΩΣ ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ἔτος Η'—Κωνσταντινούπολις.—Δεκέμβριος 1933.— Τεῦχος 96.

† ΦΩΤΙΟΣ

ΕΛΕΩι ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝ/ΠΟΛΕΩΣ
ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

ΠΑΝΤΙ ΤΩι ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΧΑΡΙΝ ΚΑΙ ΕΥΛΟΓΙΑΝ
ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΓΕΝΝΗΘΕΝΤΟΣ ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

Ἀριθμ. { Πρωτ. 2292 / Διεκπ. 1636 }

ΧΡΙΣΤΟΣ ΓΕΝΝΑΤΑΙ, ΔΟΞΑΣΑΤΕ!

ΟΣΑ πάλαι μακάριοι Πατριάρχαι προησθάνθησαν καὶ θεόπνευστοι Προφῆται προεῖπον καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἵνα ἴδωσι, ταῦτα σήμερον ἔλαβον πέρας. Χριστὸς γεννᾶται.

Δὲν εἶχε τὴν δύναμιν ἡ ἐσκοτισμένη διάνοια τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἐπιστρέψῃ ἀφ᾿ ἑαυτῆς εἰς τὸ φῶς καὶ νὰ ἀποβλέψῃ εἰς τὸν οὐρανὸν ἡ πεπλανημένη καρδία αὐτοῦ. Καὶ ἐταπεινώθη λοιπὸν ἡ θεία Ἀγαθότης,

καὶ ἔκυψεν ὁ Οὐρανὸς πρὸς τὴν Γῆν, καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν. Φῶς περιέλαμψε σήμερον τὴν ἀχλὺν τῆς ἀνθρωπίνης δυστυχίας, καὶ εἰς τὴν ἀπεγνωσμένως ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ταλαιπωρουμένην ψυχὴν τοῦ ἐκπεπτωκότος πλάσματος ἐχαρίσατο τὴν προσδοκωμένην σωτηρίαν σαρκωθεὶς ὁ οὐράνιος Λυτρωτής.

Αὕτη εἶνε ἡ χαρὰ ἡ μεγάλη, τὴν ὁποίαν εὐηγγελίσθη ὁ ἄγγελος εἰς τοὺς ποιμένας, τοὺς ἀγραυλοῦντας καὶ φυλάσσοντας φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποίμνην αὐτῶν· αὕτη ἡ χαρὰ ἡ μεγάλη, τὴν ὁποίαν διὰ μέσου τῶν αἰώνων ὁ ἀντίλαλος τῆς ἀγγελικῆς φωνῆς εὐαγγελίζεται καὶ σήμερον παντὶ τῷ λαῷ, «ὅτι ἐτέχθη ἡμῖν σήμερον Σωτήρ, ὅς ἐστι Χριστὸς Κύριος, ἐν πόλει Δαυΐδ».

Πανηγυρίσωμεν, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, τὴν ἡμέραν ταύτην τὴν μεγάλην, καὶ ἐν ἀγαλλιάσει δοξολογήσωμεν τὴν θείαν Ἀγαθωσύνην ἐπὶ τῇ δωρηθείσῃ ἡμῖν ὑπερκοσμίῳ εἰρήνῃ.

Τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου ἦλθεν. Ὁ ἐπηγγελμένος ἐπεφάνη. Ὁ ἀναμενόμενος παρεγένετο. Ἡ καρδία ἡμῶν ἂς σκιρτήσῃ. Καὶ τὰ χείλη ἡμῶν ἂς συμπλέξωσιν αἶνον εὐχαριστίας μετὰ τοῦ ὕμνου τῶν Ἀγγέλων: «Δόξα ἐν Ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία».

Μηδεὶς μείνῃ ξένος τῆς πνευματικῆς χαρᾶς καὶ ἀνακουφίσεως τὴν ὁποίαν ἡ συναίσθησις τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀπείρου τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας γεννᾷ σήμερον εἰς τὴν χριστιανικὴν ψυχήν. «Ὅτι οὐκέτι ἐσμὲν δοῦλοι, ἀλλ' υἱοὶ Θεοῦ».

Ἀλλ' ἵνα ἀκριβῶς καὶ βαθύτερον, ὡς δεῖ, αἰσθανθῶμεν τὴν πνευματικὴν ταύτην χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν, ἰδιαζόντως σήμερον, τέκνα ἡμῶν ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, ἂς στρέψωμεν τὴν προσοχὴν ἡμῶν πρὸς τὰς ὑποχρεώσεις ὅσας ἡ ἀνέκφραστος τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς εὐσπλαχνία ἐπιβάλλει εἰς πάντας ἡμᾶς ἰδίως κατὰ τὰς ἁγίας ταύτας ἡμέρας. Ἡ γενικῶς σήμερον ἐξηπλωμένη ἀνὰ τὸν κόσμον δυστυχία, εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε, ἐπιτακτικὴν καθιστᾷ τὴν ὑποχρέωσιν ἡμῶν ὅπως μνησθῶμεν, ὅση ἑκάστῳ δύναμις, τῶν πεινώντων καὶ γυμνῶν καὶ ἐν παντοίαις κακουχίαις διατελούντων ἀδελφῶν ἡμῶν. Εἶνε τοῦτο τὸ ὕπατον καθῆκον ὅπερ ἔχομεν πάντες κατὰ τὰς ἁγίας ταύτας ἡμέρας. Πρὸς τοῖς ἔργοις δὲ τῆς φιλαδελφίας καὶ φιλαλληλίας ταύτης, καὶ διὰ τῆς ἄλλης ψυχικῆς ἡμῶν ἐξυψώσεως ἕκαστος εὐσεβῶς ἂς ἐπιμαρτυρήσωμεν τὰ αἰσθήματα τῆς εὐγνωμοσύνης ἡμῶν πρὸς Ἐκεῖνον Ὅστις τοσοῦτον ἠγάπησεν ἡμᾶς. Ἡμεῖς εἴμεθα φῶς ἐν Κυρίῳ καὶ ὀφείλομεν ὡς τέκνα φωτὸς νὰ περιπατῶμεν πάντοτε, οὕτως ὥστε ἐν πᾶσι νὰ διαλάμπῃ ἡ καινὴ κτίσις, τὴν ὁποίαν ἐν Χριστῷ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν ἀποτελοῦμεν.

Ταῦτα ἐν ἀγάπῃ πατρικῇ προσαγορεύοντες δι' ὀλίγων ὑμᾶς, τέκνα

ἡμῶν ἀγαπητά, ἐπὶ ταῖς ἁγίαις καὶ χαρμοσύνοις ἑορταῖς τῆς εὐσεβείας ἡμῶν, ἐπευχόμεθα ὅπως ὁ Κύριος δῷ ἵνα διέλθητε ταύτας ἐν ὑγείᾳ καὶ χαρᾷ. Αὐτὸς δωρήσαιτο καὶ τὸν ἀνατέλλοντα νέον τῆς χρηστότητος Αὐτοῦ ἐνιαυτὸν ἔμπλεων πάσης εὐλογίας δι' ὑμᾶς καὶ τοὺς οἴκους ὑμῶν, πάροχον δὲ ὡσαύτως ἀνακουφίσεως καὶ ἀνορθώσεως καὶ εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα, κρατυνομένης ἐν αὐτῷ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς συναδελφώσεως πάντων ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ.

Ἡ χάρις καὶ ἡ εὐλογία τοῦ Τεχθέντος Σωτῆρος Χριστοῦ εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν.

Χριστούγεννα 1933

† Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
διάπυρος πρὸς Θεὸν εὐχέτης πάντων ὑμῶν.

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ
ΓΕΡΜΑΝΟΥ

Η ΟΞΦΟΡΔΕΙΟΣ ΚΙΝΗΣΙΣ

ΔΕΥΤΕΡΑ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (ΡΙΤΟΥΑΛΙΣΜΟΣ)

(1851—1892)

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

ΙΕ.′ Αἱ νέαι τελετόφιλοι κατευθύνσεις.

Ἀπὸ τοῦ 1892 ἡ Ἀγγλοκαθολικὴ Κίνησις στρέφεται πρὸς δύο κατευθύνσεις ἐν σχέσει πρὸς τὸ τελετουργικὸν τῆς Ἀγγλικ. Ἐκκλησίας. Ἐνῷ μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἡ πλειονότης τῶν Ἀγγλοκαθολικῶν ἠκολούθει ἐν τῷ Τελετουργικῷ τὸ Εὐχολόγιον καὶ τοὺς Κανόνας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας, ἤδη ἐνεφανίσθη ἡ τάσις ὅπως χωρήσωσιν ἐπέκεινα τοῦ Εὐχολογίου εἰσάγοντες τελετὰς Ρωμαϊκάς, ὡς ἔπραττεν ἡ μικρὰ ἐκείνη μερὶς ἥτις ἐν ἀρχῇ τῆς Κινήσεως μετεχειρίζετο ἰδιωτικῶς τοιαύτας καὶ βραδύτερον μετέστη εἰς τὴν Ρώμην. Δύο εἶναι τὰ αἴτια ἅτινα συνετέλεσαν εἰς τοῦτο. Τὸ πρῶτον αὐτῶν εἶναι ὁ ἀναπτυχθεὶς ἐν τῇ Ἀγγλοκαθολικῇ μερίδι Εὐσεβισμὸς (Pietism), ὅστις εὕρισκεν ὅτι τὸ Εὐχολόγιον καίπερ ἀνταποκρινόμενον εἰς τὰς θρησκευτικὰς ἀνάγκας πολλῶν ψυχῶν, στερεῖται τῆς μυστικῆς ἐκείνης θέρμης καὶ τῆς προσωπικῆς εἰς τὸν Κύριον ἀφοσιώσεως, ἥτις διακρίνει τὸν μυστικοπαθῆ Εὐσεβιστήν. Ἰδίως τὴν ἔλλειψιν ταύτην τοῦ Εὐχολογίου ᾐσθάνθησαν ἐκεῖνοι οἵτινες ἦσαν ἐπιτετραμμένοι τὴν διακυβέρνησιν τῶν ἧττον μεμορφωμένων ἀνθρωπίνων μαζῶν, αἵτινες δὲν ἠδύναντο νὰ ἐννοήσωσι τὴν γλῶσσαν αὐτῶν καὶ νὰ συγκινηθῶσιν ἐκ τοῦ Ὄρθρου ἢ τοῦ Ἑσπερινοῦ αὐτοῦ, ἂν δὲν συνωδεύοντο ὑπὸ καταλλήλων Ὕμνων καὶ ἐνθουσιώδους κηρύγματος. Ἤδη ὁ κλῆρος τοῦ Ναοῦ τοῦ Σωτῆρος ἐν Leeds, ὡς εἴδομεν, διοργάνωσε τὰς ἀκολουθίας αὐτοῦ ἐπιδεικτικώτερον ἐκτὸς τῶν ὁρίων τοῦ Prayer Book, καίτοι δὲν εἶχεν ἀκριβῆ συνείδησιν τούτου. Νῦν ὅμως ἐνεφανίσθη νέα γενεὰ ἥτις ἀποβλέπουσα εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῶν πιστῶν ἦτο ἑτοίμη νὰ καταπατήσῃ τὰς διατάξεις τοῦ Εὐχολογίου καὶ ν᾽ἀντικαταστήσῃ τὰς μεμετρημένας αὐτοῦ ἀκολουθίας δι᾽ἄλλων αἵτινες συνεκίνουν περισ-

σότερον τὴν καρδίαν. Οἱ ὀπαδοὶ τῆς τάσεως ταύτης δὲν ἦσαν κυρίως εἰπεῖν ρωμανίζοντες, καίτοι ἔν τισι τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν τελετῶν ἀνεύρισκον τὴν θέρμην καὶ τὸν Μυστικισμόν, οὗ ἐστερεῖτο τὸ Εὐχολόγιον.

᾿Εκπροσώπους τῆς τάσεως ταύτης δυνάμεθα νὰ μνημονεύσωμεν δύο, τὸν ᾿Αρθοῦρον Stannton καὶ τὸν Ροβέρτον Dolling. ῾Ο πρῶτος, χειροτονηθεὶς διάκονος τῷ 1862, νέος ἔτι ἀπέκτησε φήμην ὡς ἡγέτης κατ' ἰδίαν θρησκευτικῶν μελετῶν καὶ ὡς λίαν καρποφόρος ἱεροκήρυξ ἐνοριακῶν ῾Ιεραποστολῶν τῆς ᾿Εκκλησίας τῆς ᾿Αγγλίας. ῞Οτε ὅμως τῷ 1875 οἱ ᾿Επίσκοποι ἐστράφησαν κατ' αὐτοῦ, τότε ἀπεφάσισε νὰ περιορισθῇ εἰς τὰ ἱερατικὰ αὐτοῦ καθήκοντα ὡς βοηθοῦ ἱερέως ἐν τῇ ᾿Εκκλησίᾳ τοῦ ῾Αγίου ᾿Αλβαιοῦ ἐν Holborn, ὅπου τὸ κήρυγμα αὐτοῦ προσείλκυε τὰ πλήθη ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν. Πλὴν τοῦ κηρύγματος εἰργάσθη διὰ τὴν ἠθικὴν ἀνάρρωσιν φυλακισμένων νέων ἢ κατόπιν τῆς ἀποφυλακίσεως αὐτῶν καὶ οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ ἐξομολογηθῶσιν ἔτρεχον πρὸς αὐτὸν ὡς πρὸς οὐδένα ἄλλον ἀγγλικανὸν ἱερέα. ῾Ο Stannton δὲν ἀνῆκεν εἰς τὴν τάξιν τῶν Ρωμανιζόντων διότι, ὡς ἔγραφεν, εὕρισκεν ἀξιοθρήνητον δι' ἕνα νέον ῎Αγγλον νὰ γείνῃ Παπιστὴς τ. ἔ. νὰ ὑποταχθῇ εἰς σύστημα ὅπερ οὐδέποτε δύναται νὰ εἶνε ἀγγλικὸν ἢ φιλελεύθερον καὶ τῷ 1911 ἀπεκάλει «τερατώδεις τὰς ἀξιώσεις τῆς Ρώμης» καὶ προσέθετεν «ὅτι ἐφ' ὅσον ἡ Ρώμη δὲν ἀφίσταται ἀπ' αὐτῶν ἕνωσις μετ' αὐτῆς εἶνε ἀδύνατος». ῞Εν τε τοῖς κηρύγμασιν αὐτοῦ, ταῖς ἐκ τοῦ προχείρου προσευχαῖς καὶ τοῖς ὕμνοις ἠκολούθει ἴδιον τρόπον ἐπιδιώκων νὰ φέρῃ τὸν λαὸν εἰς στενήν, ἐσωτερικήν, ζῶσαν ἕνωσιν μετὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Τὰ κηρύγματα αὐτοῦ τόσον ὡμοίαζον πρὸς τὰ τῶν Οὐεσλιανῶν, ὥστε ἀκροατὴς αὐτῶν παρετήρησεν «ὅτι ὁ Ριτουαλιστὴς οὗτος ῾Ιεροκήρυξ ὑπερέβαλε πάντα Οὐεσλιανὸν ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ Μητροπόλει», τοὺς δὲ ὕμνους αὐτοῦ ἐξέλεγε πολλάκις ἐκ τῶν ὑμνολογίων τῶν Οὐεσλιανῶν. Καὶ ὅμως, ὅτε ὁ Stannton ἔγραψε τὸν Πρόλογον ἑνὸς μικροῦ βιβλίου ἐπιγραφομένου «Καθολικαὶ προσευχαὶ χάριν τοῦ λαοῦ τῆς ᾿Εκκλησίας τῆς ᾿Αγγλίας», τὰ μέλη τῆς Βασιλικῆς ᾿Επιτροπῆς περὶ ᾿Εκκλησιαστικῆς πειθαρχίας ἐξέφρασαν τὴν ἀπορίαν αὐτῶν «πῶς ἐπετράπη ὑπὸ σειρᾶς ᾿Επισκόπων τοῦ Λονδίνου εἰς τὸν συγγραφέα νὰ ἐφημερεύῃ ἐν Λονδίνῳ χωρὶς νὰ ἀποσύρῃ τὸ ἐν λόγῳ βιβλίον ἐκ τῆς κυκλοφορίας.

῾Ο δεύτερος ἦτο μᾶλλον μυστικιστὴς ἢ ἠθικολόγος ἐν τοῖς κηρύγμασιν αὐτοῦ. Σπουδάσας ἐν Harrow καὶ ἐν τῷ Trinity College ὁ Dolling καὶ ἀκολουθήσας κοσμικὸν κατ' ἀρχὰς ἐπάγγελμα ἐπηρεάσθη τοσοῦτον ὑπὸ τοῦ προρρηθέντος Stannton, ὥστε ἐχειροτονήθη τῷ 1883 καὶ μετὰ διετῆ ἐν Λονδίνῳ ὑπηρεσίαν διωρίσθη ῾Ιεροκήρυξ τοῦ Wincester College καὶ τιτλοῦχος Προϊστάμενος τῆς ἁγίας ᾿Αγάθης ἐν Landport τῷ 1885. ᾿Επὶ δεκαετίαν εἰργάσθη ἐπὶ τῇ βάσει ἀδιαλλάκτων καθολικῶν ἀρχῶν ἐν Wincester

καὶ ἐν τοῖς περιχώροις τῆς Πορτσμούθης μετ'ἐπιτυχίας, παρομοίαν τῆς ὁποίας δὲν δύναται νὰ παρουσιάσῃ ἡ νεωτέρα ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας. Ἐνῷ ἀδιστάκτως ἐπίστευεν εἰς τὴν ἐπιστροφήν, ὡς οἱ Εὐαγγελικοί, ἐφρόνει, ὡς Καθολικός, ὅτι τὰ Μυστήρια εἶναι τὰ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δοθέντα μέσα πρὸς διατήρησιν τῶν ἐπιστραφέντων ἐν τῇ καταστάσει τῆς χάριτος. Πόθος αὐτοῦ διακαὴς ἦτο νὰ προσαγάγῃ τοὺς ἁμαρτωλοὺς πρὸς τὸν Σταυρόν, ἀλλ'ἐπίστευεν ὅτι τὸ ἄριστον μέσον πρὸς τοῦτο ἦτο ἡ ἐξομολόγησις. Ἐφρόνει ὅτι ἡ ἀρίστη Εὐαγγελικὴ ἀκολουθία ἐν τῷ Εὐχολογίῳ εἶναι ἡ θεία Εὐχαριστία, ἀλλ' ἐπεθύμει νὰ γίνηται χρῆσις μουσικῆς καὶ τελετουργικοῦ, ἵνα αὕτη ἑλκύσῃ τὸν λαὸν διὰ τοῦ κάλλους αὐτῆς καὶ προξενήσῃ εἰς αὐτὸν τὴν μεγίστην δυνατὴν ἐντύπωσιν. Δι'αὐτὸν τὸ τελετουργικὸν ἦτο μέσον ἁπλῶς πρὸς τὸν σκοπὸν ὅστις παρέμενεν ἡ ἕλξις καὶ ἡ οἰκοδομή, ἀλλ'ἐπειδὴ τὸ Εὐχολόγιον δὲν προσήλωνε τὸν λαὸν συνεπλήρου αὐτὸ διὰ μᾶλλον ἀνεπτυγμένου τελετουργικοῦ καὶ δι'εὐχῶν ἐκ τοῦ προχείρου. Ὁ τότε Ἐπίσκοπος Wincester Broune καίπερ θαυμάζων καὶ ἐκτιμῶν αὐτὸν ἔγραψε συνιστῶν ὅπως περιορισθῇ εἰς ὅ,τι εἶνε ἀκραιφνῶς Ἀγγλικανικὸν καὶ ἐγκαταλείψῃ τοὺς «σταθμοὺς τοῦ Σταυροῦ» τοὺς ἐρυθρὸν στιχάριον φέροντας ἀκολούθους, τὸ θυμίαμα κατὰ τὸ «Μεγαλύνει ἡ ψυχή μου» καὶ τὰ ὅμοια, ἅτινα προὐκάλουν ἐρεθισμὸν ἐν πόλει Προτεσταντικῇ οἵα τὸ Portsmouth. Ὡσαύτως ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν τὸν βοηθὸν αὐτοῦ ἐπίσκοπον, ἵνα προτρέψῃ αὐτὸν νὰ ἐγκαταλείψῃ· 1') τὸ θυμίαμα· 2') τὸ ἀπόδειπνον «ἐν ᾧ ὁ Χορὸς παρέχει ἄφεσιν εἰς τὸν ἱερέα»· 3') τὰς ἐκ τοῦ προχείρου εὐχάς· 4') τοὺς Ἑσπερινοὺς τῆς θείας Εὐχαριστίας· καὶ 5') τοὺς Ἑσπερινοὺς ὑπὲρ τῶν νεκρῶν· ἀλλ' ὁ Dolling ἠρνήθη. Ὁ διάδοχος αὐτοῦ Ἐπίσκοπος Thorold ἐπισκοπεύσας ἀπὸ τοῦ 1890—95 τρέφων μέγαν θαυμασμὸν πρὸς τὸν Dolling ἠνέχθη αὐτόν, ἀλλ'ὁ διαδεχθεὶς ἐκεῖνον Randall Davidson, ὁ κατόπιν Ἀρχιεπίσκοπος Καντουαρίας διεμαρτυρήθη διὰ τὴν ἀνέγερσιν τρίτης ἁγίας Τραπέζης, ὅπως ἐπ'αὐτῆς τελῆται λειτουργία ὑπὲρ τῶν νεκρῶν ἐν τῷ νέῳ Ναῷ ὃν ἔμελλε νὰ ἐγκαινιάσῃ. Ὁ Dolling προὐτίμησε νὰ παραιτηθῇ ἢ νὰ ἐνδώσῃ εἰς τὴν ἄρσιν τῆς ἁγίας Τραπέζης καὶ εἰς τὴν κατάπαυσιν τελετῶν ἃς ἀπεδοκίμαζεν ὁ Ἐπίσκοπος. Ἀπὸ τοῦ 1896, ὅτε κατέλιπε τὸ Portsmouth μέχρι τοῦ 1898 παρέμεινεν ἄνευ θέσεως καὶ ἀπηγορεύθη εἰς αὐτὸν ὑπὸ δύο ἐπισκόπων νὰ διορισθῇ εἰς τοιαύτας μέχρις οὗ ὁ Arthur Chandler διώρισεν αὐτὸν ἐν St. Sanviour τοῦ Poplar.

Οἱ δύο οὗτοι ἄνδρες δὲν ἐνδιεφέροντο ὑπὲρ τῆς τηρήσεως τοῦ νόμου, ἀλλ' ἐπιθυμοῦντες νὰ ἐπιστρέψωσι τοὺς ἀθρήσκους καὶ εὑρίσκοντες τὰς ἀκολουθίας τοῦ Εὐχολογίου ἀκαταλλήλους συνεπλήρουν αὐτὰς ἐλευθέρως, διότι ἐφρόνουν ὅτι εἶναι ἀνόητον νὰ μικρολογῇ περὶ νομικὰ μορμολύκεια, ὅταν διατρέχωσι κίνδυνον ψυχαί. Καὶ ὁ δεύτερος, ὡς ὁ πρῶτος, οὐδόλως ἦτο

ρωμανίζων. «Ὁ Dolling, ἔγραφεν εἷς ὅστις ἐγνώρισεν αὐτὸν καλῶς, εἶνε μᾶλλον ἐπέκεινα ὁμολογίας ἢ Ρωμαιοκαθολικός· μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς Ρωμ. Ἐκκλησίας ὑφίσταται ἀδιάβατον χάσμα καὶ τοῦτο θὰ ἠδύνατο νὰ ὀνομασθῇ «ἀγγλικὸν ἔνστικτον».

Τὸ δεύτερον αἴτιον ὅπερ προὐκάλεσε τὴν γένεσιν ἀκολουθιῶν καὶ τελετῶν μὴ ἀπαντωμένων ἐν τῷ Εὐχολογίῳ ἦτο ὁ πολλαπλασιασμὸς ἐκείνων ἐπὶ τῆς συνειδήσεως τῶν ὁποίων ὡς βάρος ἐπεκάθητο ὁ χωρισμὸς ἀπὸ τοῦ ὑπολοίπου τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας καὶ οἵτινες ἐφρόνουν ὅτι ἡ ἕνωσις μετὰ τῆς Ρώμης ἔδει νὰ ἀποτελῇ ἄμεσον σκοπόν. Οὗτοι ἐνόμιζον ὅτι ἓν τῶν μέσων πρὸς προαγωγὴν τῆς ἑνώσεως ταύτης ἦτο ἡ δημιουργία ὅσον τὸ δυνατὸν Ρωμαιοκαθολικῆς ἀτμοσφαίρας διὰ τῆς εἰσαγωγῆς Ρωμαϊκοῦ Τελετουργικοῦ εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ Ἀγγλικοῦ Τυπικοῦ. Ἐσυνέχιζον ἄρα τὴν παράδοσιν τῆς ἀρχαίας Ρωμανιζούσης μερίδος, ἥτις ἐπεθύμει νὰ προσεγγίσῃ ὅσον τὸ δυνατὸν πρὸς τὴν Ρώμην, ἐφ'ὅσον ἡ προσέγγισις αὕτη ἠδύνατο νὰ συμβιβασθῇ πρὸς τὴν νομιμοφροσύνην ἔναντι τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας. Εἰς τὴν μόρφωσιν τῆς μερίδος αὐτῆς συνετέλεσαν μὲν καὶ τὸ ὁμοιόμορφον τῆς Ρώμης, ἡ ὕπαρξις αὐθεντίας ἐν αὐτῇ, ἡ ἀποστροφὴ αὐτῆς πρὸς συμβιβασμοὺς ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, ἡ καθολικότης αὐτῆς, ἀλλ'οὐχ ἧττον καὶ αἱ ἰδιάζουσαι ἐλλείψεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας, ἡ ἀπουσία ἑνότητος, ὁ Ἐραδιανισμός, ἡ τάσις πρὸς δημοσίαν ἔκθεσιν τῶν ἐν αὐτῇ ἀτόπων, ἡ ἀποστροφὴ αὐτῆς πρὸς δογματικοὺς ὁρισμούς, ἡ ἀγάπη πρὸς συμβιβασμὸν καὶ ἡ ἀποδοχὴ διχογνωμιῶν. Οὗτοι, καίπερ παραμένοντες ἐν τοῖς κόλποις τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, πνευματικῶς ἀπεξενώθησαν ἀπ' αὐτῆς καὶ ἔφθασαν ὥστε νὰ προτιμῶσι Ρωμαϊκοὺς τύπους θείας λατρείας θεωροῦντες αὐτοὺς ὡς χειρονομίαν τινὰ πρὸς ἕνωσιν. Ἀπὸ τοῦ 1892 καὶ ἑξῆς ὄχι μόνον εὐρύτερον διεδόθησαν τοιαῦται ἰδέαι, ἀλλὰ καὶ τολμηρότερον ἐξεδηλώθησαν διὰ τῆς ἀποδοχῆς Ρωμαϊκῶν Ἀκολουθιῶν καὶ Τελετουργικοῦ. Καίτοι δὲ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν παραβαλλόμενος πρὸς τὸ σύνολον τῶν Ἀγγλοκαθολικῶν εἶναι μικρός, ὀφείλομεν νὰ μὴ παρίδωμεν τὰ ἐλατήρια καὶ τὰς ἰδέας αὐτῶν, ἂν θέλωμεν νὰ ἐκτιμήσωμεν προσηκόντως τὴν πρόσφατον ἐξέλιξιν ἐν τῇ Ἀγγλικ. Ἐκκλησίᾳ.

Αἱ τελετουργικαὶ αὗται καινοτομίαι προὐκάλεσαν νέαν ἐξέγερσιν τοῦ Προτεσταντικοῦ ζήλου. Πρωτοπόρος ἐν τῇ κατ' αὐτῶν κατακραυγῇ ἐνεφανίσθη ὁ John Kensit βιβλιοπώλης, προκαλέσας ταραχὰς ἐν διαφόροις Ναοῖς, ἀλλ' εὗρε σοβαρότερον μιμητὴν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἐραδιανοῦ Sir William Harcourt, ὅστις δι' ἀλλεπαλλήλων ἐπιστολῶν πρὸς τοὺς Times κατήγγειλε τοὺς Ἐπισκόπους διὰ τὴν ἀδράνειαν αὐτῶν καὶ τὴν ἀποφυγὴν τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ νόμου. Ὁ Ἐπίσκοπος Λονδίνου Creighton μὴ ἔχων πεποίθησιν εἰς τὸν πειθαναγκασμὸν ἐματαίωσεν ἀπόπειραν γενομένην τῷ

1900, ὅπως παραπεμφθῶσιν εἰς δίκην πέντε κληρικοὶ καὶ ἐξέφρασε τὴν γνώμην ὅτι «ὁ μόνος τρόπος πρὸς καταπολέμησιν τῆς πλάνης εἶνε ἡ ἔκθεσις τῆς ἀληθείας». Τὴν μέθοδον ταύτην καὶ ἠκολούθησεν ἐν ταῖς σχέσεσιν αὐτοῦ πρὸς κληρικοὺς τῆς ἰδίας ἐπαρχίας, ἀλλὰ παρηνωχλεῖτο λίαν ὑπὸ τῆς βιαιότητος τοῦ Kensit καὶ τῶν ἀκολουθούντων αὐτόν. Αἱ καινοτομίαι καθ' ὧν ἐστρέφοντο οἱ Ἐπίσκοποι ἦσαν· 1) ἡ κατὰ τὴν λειτουργίαν χρῆσις θυμιάματος· καὶ 2) τελεταὶ μὴ στηριζόμεναι ἐπὶ τοῦ Εὐχολογίου· οἷαι: εὐλογία, τὸ κομβολόγιον τῆς προσευχῆς, λιτανεία τῶν Ἁγίων καὶ δεήσεις ὑπὲρ τῶν νεκρῶν προϋποθέτουσαι τὴν περὶ καθαρτηρίου Ρωμ. διδασκαλίαν. Πρὸς ματαίωσιν δὲ τῶν νέων τούτων κατευθύνσεων καὶ ἰδίᾳ τῆς χρήσεως θυμιάματος καὶ λαμπάδων κατὰ τὴν λιτανείαν οἱ δύο Ἀρχιεπίσκοποι ἀπεφάσισαν ἄνευ διαδικασίας, διότι δὲν συνεκρότουν δικαστήριον, νὰ ἀποφανθῶσι γνώμην λαβόντες ἀφορμὴν ἐξ ὑποθέσεως ἐμφανισθείσης πρὸ αὐτῶν. Ἡ γνώμη αὐτῶν μὴ ἐπεκταθεῖσα καὶ εἰς τὸ ζήτημα τῆς διαφυλάξεως (Reservation) τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, διότι ὑπῆρχεν ἤδη ἐναντίον αὐτῆς ἡ διάταξις τοῦ Εὐχολογίου, ἐξεδόθη τῇ 31ῃ Ἰουλίου 1899. Αὕτη ἐστρέφετο καὶ κατὰ τῶν δύο ἀνωτέρω σημείων, α') διότι δὲν ὑπῆρχε διάταξις ἐν τῷ Εὐχολογίῳ ἐπιτρέπουσα τὰ ἔθιμα ταῦτα· καὶ β') διότι ἡ «περὶ διακοσμήσεως διάταξις» ἀποκλείει τὴν χρῆσιν διακοσμήματος μόνον ἔν τισι περιστάσεσιν, οὐχὶ δὲ διαρκῶς «καθ' ὅλας τὰς ἀκολουθίας». Ἐπὶ τῆς διαγνώμης ταύτης στηριζόμενος ὁ Ἐπίσκοπος Λονδίνου ἔπεισε τὸν κλῆρον αὐτοῦ ὅπως σεβασθῇ αὐτήν.

ΙΣΤ.' Ἡ ἀναθεώρησις τοῦ Εὐχολογίου.

Ὁ διαδεχθεὶς τὸν ἀποθανόντα τῷ 1902 Ἀρχιεπίσκοπον Καντουαρίας Temple Σεβ. Randall Davidson πιστεύων εἰλικρινῶς ὅτι ἡ θεία ἀποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι νὰ ὁδηγῇ τὸ ἔθνος εἰς τὴν ὁδὸν τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ἠθικότητος, ἐφρόνει ὅτι τὸ ἰδεῶδες τοῦτο διέτρεχε τὸν μέγιστον κίνδυνον, ἂν ἐπήρχετο ὁ χωρισμὸς Ἐκκλησίας καὶ Κράτους. Τὴν μεγαλυτέραν δὲ ἀπειλὴν κατὰ τοῦ συνδέσμου Ἐκκλησίας καὶ Κράτους διέβλεπεν ὁ αὐτὸς εἰς τὴν προϊοῦσαν ἐνίσχυσιν μιᾶς μερίδος τῶν ἄκρων ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ, ἥτις ἠδύνατο ἢ νὰ προκαλέσῃ σχίσμα ἢ νὰ δώσῃ εὔλογον πρόφασιν εἰς τοὺς πολεμίους τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως βάλλωσι κατ'αὐτῆς. Καὶ δὲν δύναται μὲν νὰ ἰσχυρισθῇ κανεὶς ὅτι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Davidson ἐξ ἀρχῆς ἦτο ὑπὲρ τῆς χρήσεως βιαίων μέτρων κατὰ τῶν Ἀγγλοκαθολικῶν, οἷα ἐφήρμοσαν ἄλλοι προκάτοχοι αὐτοῦ, ἀλλ' ἀπαντῶν εἰς μίαν ἐπιτροπὴν βουλευτῶν οἵτινες προὐκάλεσαν τὴν προσοχὴν αὐτοῦ εἰς τὴν ἔλλειψιν πειθαρχίας παρά τισι τῶν κληρικῶν καὶ εἰς τὴν εἰσαγωγὴν νεωτερισμῶν εἰς τὰς ἀκολουθίας τῆς Ἐκκλησίας εἶπεν ὅτι «αὐστηρὰ καὶ δραστηρία

ἐνέργεια ἐναντίον τῶν χωρούντων εἰς τὰ ἄκρα εἶναι ἀπαραίτητος.» Ἐντεῦθεν καὶ τὸ πρῶτον διάβημα αὐτοῦ ἦτο ὅπως πείσῃ τὴν Κυβέρνησιν νὰ διορίσῃ «Βασιλικὴν Ἐπιτροπὴν περὶ Ἐκκλησ. Πειθαρχίας» ἥτις μετὰ ἐρεύνας κατέληξεν εἰς τὰ ἑξῆς δύο συμπεράσματα: 1΄) ὅτι ὁ Νόμος περὶ δημοσίας λατρείας ἐν τῇ Ἀγγλ. Ἐκκλησίᾳ εἶνε ἄγαν στενός, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς τῆς συγχρόνου γενεᾶς, καὶ 2΄) ὅτι ὁ μηχανισμὸς τῆς ἐπιβολῆς τῆς πειθαρχίας ἐναυάγησε, καθόσον τὰ ὑφιστάμενα Δικαστήρια δὲν εἵλκυον πλέον τὸν σεβασμὸν τοῦ κλήρου. Συνεπείᾳ τούτων ἡ Β. Ἐπιτροπὴ πρὸς θεραπείαν τοῦ πρώτου προὔτεινεν ὅπως συστηθῇ εἰς τὰς Convocations (ἐπεχούσας θέσιν Συνόδου ἐν τῇ Ἀγγλικ. Ἐκκλησίᾳ), ἵνα α.΄) προετοιμάσωσι νέαν διάταξιν κανονίζουσαν τὰ ἄμφια τῶν Κληρικῶν ἐν τῇ τελέσει τῶν λειτουργικῶν αὐτῶν καθηκόντων β.΄) ὑποβάλωσιν ἐν σχεδίῳ τοιαύτας τροποποιήσεις εἰς τὸν ἰσχύοντα Νόμον περὶ τῆς διεξαγωγῆς τῶν ἀκολουθιῶν, περὶ διακοσμήσεων καὶ ἐκκλησιαστικῶν σκευῶν,ὥστε νὰ ἐξασφαλισθῇ μεγαλυτέρα ἐλαστικότης, ἣν ἀπαιτοῦσιν ἡ περιληπτικότης τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας καὶ αἱ σημεριναὶ περιστάσεις. Τὰ νέα ταῦτα μέτρα ἔδει νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς τὴν ἔγκρισιν τοῦ Κοινοβουλίου. Προκειμένου δὲ περὶ τοῦ δευτέρου τ. ἐ. τῆς πειθαρχίας ἡ Β. Ἐπιτροπὴ προὔτεινεν ὅπως οἱ Ἐπίσκοποι ἐξουσιοδοτηθῶσι νὰ ἀρνῶνται τὸν διορισμὸν εἰς θέσεις προσώπων μὴ δεχομένων νὰ ὑπακούωσιν εἰς τὸν Νόμον, καὶ ὅπως ἀναδιοργανωθῶσιν εἰς Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον, λαμβανομένης φροντίδος ἵνα ἐν ζητήμασιν ἁπτομένοις τῆς διδασκαλίας ἢ τοῦ τελετουργικοῦ τῆς Ἀγγλικ. Ἐκκλησίας ταῦτα ἐκζητῶσι τὴν γνώμην τῶν Ἀρχιεπισκόπων καὶ τῶν Ἐπισκόπων τῶν δύο ἐπαρχιῶν καὶ συμμορφῶνται πρὸς τὴν πλειονοψηφοῦσαν. Ἐν τέλει δὲ ἡ Β. Ἐπιτροπὴ συνίστα ὅπως οἱ αὐθαιρέτως παρακούοντες εἰς τὰς ἀποφάσεις τῶν Δικαστηρίων τιμωρῶνται διὰ συνοπτικῆς παύσεως.

Οὕτω προέκυψεν ἡ ἀνάγκη τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ Εὐχολογίου ὑπὸ τῶν Convocations, αἵτινες κατηνάλωσαν μακρὰ ἔτη εἰς τὸ ἔργον ἕνεκα καὶ τῶν παρεμβληθέντων ἐτῶν τοῦ Μεγάλου πολέμου. Ἀλλ' ὁ πόλεμος προὐκάλεσε καὶ ἑτέρας παραβάσεις ὁμοίας πρὸς ἐκείνας ὧν τὴν θεραπείαν ἐσκόπει ἡ ἀναθεώρησις τοῦ Εὐχολογίου καὶ ἐνίσχυσε τοὺς Ἀγγλοκαθολικοὺς ἐν τῇ ἰδέᾳ ὅτι ἐν τῇ ἐκτελέσει τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ ὑπὸ δυσχερεῖς περιστάσεις οὐδεὶς κληρικὸς δέον νὰ παρεμποδίζηται ὑπὸ οἱωνδήποτε διατάξεων ἔστω καὶ τῶν τοῦ Εὐχολογίου. Ἐντεῦθεν καὶ εὐλαβεῖς ἱερεῖς ἵνα ἀνταποκριθῶσιν εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν ἐπὶ τοῦ μετώπου στρατιωτῶν τῶν πασχόντων ἐν τοῖς νοσοκομείοις, τῶν τεθλιμμένων καὶ πενθούντων οἴκοι διὰ τὴν στέρησιν φιλτάτων, εἰσήγαγον τελετὰς καὶ ἀκολουθίας αἵτινες ἦσαν ἄγνωστοι τέως ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἐπειδὴ δὲ μετὰ τὸν πόλεμον παρενεβλήθη ὁ Νόμος περὶ συστάσεως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Συνελεύσεως

(Church Assembly), μόνον κατὰ τὸ 1927 κατωρθώθη τὸ ἀναθεωρηθὲν Εὐχολόγιον νὰ ἐγκριθῇ ὑπὸ τῶν Convocations καὶ τῆς Church Assembly καὶ νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὴν ψῆφον τοῦ Κοινοβουλίου. Καὶ ἐνέκρινε μὲν τοῦτο ἡ Βουλὴ τῶν Λόρδων, ἀλλ' ἀπέρριψεν αὐτὸ ἡ Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων. Τὸ Εὐχολόγιον τοῦτο καὶ ἐκ δευτέρου ἀναθεωρηθὲν καὶ ὑποβληθὲν εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων ἀπερρίφθη καὶ αὖθις ὑπ' αὐτῆς.

Ἡ ἀναθεώρησις τοῦ Εὐχολογίου εὗρε διῃρημένους τοὺς Ἀγγλοκαθολικούς. Οἱ μὲν αὐτῶν ἐκηρύχθησαν ἐναντίοι ἕνεκα τῆς ἐν αὐτῷ τροποποιήσεως τῆς Καθαγιαστικῆς Εὐχῆς, τῆς μεταβολῆς τῆς σχετικῆς πρὸς τὸ Ἀθανασιανὸν Σύμβολον διατάξεως, δι' ἧς ἡ χρῆσις αὐτοῦ καθίστατο προαιρετική, τῆς πλήρους ἀπαγορεύσεως τῶν λατρευτικῶν τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου ἀκολουθιῶν καὶ τῶν περιορισμῶν ὡς πρὸς τὴν διατήρησιν (Reservation) αὐτοῦ χάριν τῶν ἀσθενῶν. Ἄλλοι θεωροῦντες αὐτὸ ὡς χωροῦν ἐπέκεινα τοῦ Εὐχολογίου τοῦ 1662 ὑπεστήριζον αὐτό. Διὰ τῆς ἀπορρίψεως ὅμως τοῦ Εὐχολογίου ἐματαιώθη ἡ χρῆσις τῶν ἀπειλουμένων καταπιεστικῶν μέτρων ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἀφέθη ἀχαλίνωτος ἐλευθερία εἰς ἕκαστον τῶν ἱερέων νὰ εἰσάγῃ ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν τελετὴν ἐκ τῆς Ρωμαϊκῆς ἢ ἄλλης Ἐκκλησίας, ὡς μόνον γνώμονα ἔχων τὴν συμβουλὴν τοῦ οἰκείου Ἐπισκόπου, τὸ αἴσθημα τῶν ἐνοριτῶν ἢ τῶν συγκληρικῶν, τῆς ἰδίας γνώσεως περὶ τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν καθολικῶν ἐθίμων καὶ τέλος τὴν αἴσθησιν τῆς εὐπρεπείας τοῦ πράγματος. Αἱ γενόμεναι ἀπόπειραι πρὸς θεραπείαν τῆς κρατούσης ἀναρχίας, ἣν καὶ πολλοὶ τῶν Ἀγγλοκαθολικῶν μετὰ εἰλικρινοῦς λύπης ὁμολογοῦσιν, ἐναυάγησαν μέχρι τοῦδε καὶ ἡ μόνη ἀπομένουσα εἰς αὐτοὺς ἐλπὶς εἶναι ὅτι ὁ χρόνος θέλει θεραπεύσῃ τὸ κακὸν καὶ τὸ ὁμοιόμορφον ἐν τῇ θείᾳ λατρείᾳ θὰ ἐπιτευχθῇ διὰ συζητήσεων, πείρας, ἐρεύνης, ἐπισκοπικῆς καθοδηγήσεως καὶ προσευχῆς μᾶλλον ἢ διὰ τῆς νομοθετικῆς ὁδοῦ.

ΙΖ.' Προπαγάνδα, Συνέδρια, Ἱεραὶ Ὁδοιπορίαι.

Ἐνῷ μέχρι τοῦδε ἡ δρᾶσις τῶν Ἀγγλοκαθολικῶν ἦτο μᾶλλον ἀμυντικὴ καὶ ἡ προσοχὴ τῶν πλείστων ἐξ αὐτῶν ἦτο ἐστραμμένη «πρὸς τὰ ἐξωτερικὰ» τ. ἔ. τὸ τελετουργικόν, ἡ νεωτέρα γενεὰ ἤρχισε νὰ ἐνθουσιᾷ ὑπὲρ ἐνεργοτέρας πολιτικῆς πρὸς διάδοσιν καὶ ἐπικράτησιν τῶν καθολικῶν ἀρχῶν. Εἰς τὴν τάσιν ταύτην ὀφείλεται ἡ ἵδρυσις τῆς Ἐκδοτικῆς Ἑταιρείας τῶν ἁγίων Πέτρου καὶ Παύλου τῷ 1910, ἥτις ἐξαπέλυσε διὰ τοῦ τύπου μυριάδας φυλλαδίων, οὐχὶ πάντοτε γνησίου ἀγγλικανικοῦ περιεχομένου, καὶ ἡ ἀπορροφήσασα ἐκείνην Ἑταιρεία Καθολικῆς Φιλολογίας, ἥτις πρὸς ἄλλοις ἐξέδωκε καὶ ἀξιολογώτερα ἔργα ἐνδιαφέροντα περὶ τὸ λειτουργικὸν καὶ τὸ μυ-

στικιστικὸν μέρος τῆς θείας λατρείας. Ὁ πόλεμος, ὡς ἐνεφύσησε πνεῦμα ἀνακαινίσεως καὶ δημιουργίας νέας τάξεως πραγμάτων ἐν ἄλλαις σφαίραις, οὕτως ὤθησε καὶ τοὺς Ἀγγλοκαθολικοὺς ὅπως διὰ νέων μέσων προπαγάνδας ἀναζωογονήσωσι τὴν πνευματικὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας.

Τοῦ πνεύματος τούτου ἐκδήλωσις ἦτο ἡ ἀπόφασις ἣν ἔλαβον τῷ 1918 πολλοὶ Ἀγγλοκαθολικοὶ κληρικοὶ συνελθόντες ἐν Λονδίνῳ περὶ συγκλήσεως τῷ 1920 Ἀγγλοκαθολικοῦ Συνεδρίου. Σκοπὸς τοῦ Συνεδρίου ἦτο νὰ ἐκθέσῃ πρὸ τοῦ κόσμου ὅλας τὰς ἀγγλοκαθολικὰς ἀπόψεις τῆς θρησκείας καὶ νὰ ὑπεκκαύσῃ τὸ ζῆλον τῶν Ἀγγλοκαθολικῶν πρὸς δρᾶσιν. Ὡς διετύπωσεν αὐτὸν ὁ πρόεδρος τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς, τὸ Συνέδριον ἐσκόπει νὰ δείξῃ «ὅτι ἡ καθολικὴ ἄποψις εἶνε ἡ ἀληθὴς καὶ πραγματικὴ ἑρμηνεία τοῦ τί σημαίνει θρησκεία τῶν Ἄγγλων» καὶ νὰ δηλώσῃ σαφῶς «ὅτι οἱ Ἄγγλοι Καθολικοὶ δὲν προτίθενται νὰ ἀχθῶσι πρὸς τὴν Ρώμην ἢ πρὸς σχίσμα ἀλλ᾽ ὅτι σκοποῦσι νὰ ὑποστηρίξωσι τὸ δικαίωμα αὐτῶν ὡς κληρονόμων τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας». Τοῦ Συνεδρίου μετέσχον 14,000 μέλη, δὶς δὲ τῆς ἡμέρας ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ Albert Hall συνήρχοντο περὶ τὰς 9,000 ἀκροαταὶ ἵνα παρακολουθήσωσι τὰς διαλέξεις καὶ τοὺς ἐκφωνουμένους λόγους, ὧν ὁ σκοπὸς δὲν ἦτο νὰ ἐνισχύσωσι τοὺς ἐπιστραφέντας, ἀλλὰ νὰ προσελκύσωσι νέους εἰς τὰς ἀντιλήψεις αὐτῶν. Εἰς τὸ πρῶτον τοῦτο ἐπηκολούθησε δεύτερον Συνέδριον τῷ 1923, κατὰ τὸ ὁποῖον ὡς ἐξέχουσα φυσιογνωμία διέπρεψεν ὁ Ἐπίσκοπος Ζανζιβάρης Frank Weston ἐκλεγεὶς πρόεδρος αὐτοῦ. Τῇ συστάσει αὐτοῦ ἡ Ἐπιτροπὴ ἀπεφάσισεν ὅπως καταστήσῃ τὸν θεσμὸν τοῦ Συνεδρίου διαρκῆ καὶ δι᾽ ὅλων τῶν μέσων, οἷον τοπικῶν συνεδρίων, φιλολογίας καὶ προσηλυτισμοῦ, συνεχίσῃ τὴν δρᾶσιν αὐτοῦ. Τὸ ἐκδοθὲν ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ἐν Bristol Ἀγγλοκαθολικοῦ Συνεδρίου Ἐγχειρίδιον ὁρίζει ὅτι «σκοπὸς τῶν συνεδρίων τούτων εἶνε ὅπως ὁδηγήσωσιν ἄνδρας καὶ γυναῖκας εἰς τὴν ἀληθῆ ἀντίληψιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὡς τοῦ ἰδίου αὐτῶν Σωτῆρος καὶ Βασιλέως». Ἡ τῶν ἀγγλοκαθολικῶν Συνεδρίων κίνησις ἐκορυφώθη τῷ 1930, ὅτε ἐτελέσθη ἐν ὑπαίθρῳ ἐν Stamford Bridge πανηγυρικὴ λειτουργία, εἰς ἣν παρέστη πλῆθος ἀνελθὸν εἰς 19,000. Καίτοι δέ τινες τῶν συνέδρων κατέκριναν τὴν ὑπερβολὴν τῆς δημοσιότητος, οἱ πλεῖστοι ὑπεστήριξαν ὅτι ἡ δημοσιότης εἶνε τὸ ἄριστον μέσον προσηλυτισμοῦ καὶ τὸ δοθὲν εἰς τὸ περιοδικὸν τοῦ Συνεδρίου ὄνομα Fiery Cross (Πυρφόρος Σταυρὸς) δεικνύει τὸ διαπνέον τὴν πλειονότητα πνεῦμα.

Παραλλήλως πρὸς τὸν προσηλυτισμὸν ἐν Ἀγγλίᾳ οἱ Ἀγγλοκαθολικοὶ ἐκαλλιέργησαν καὶ τὴν ἐξωτερικὴν Ἱεραποστολήν. Οὕτως ἐκτὸς τῆς Νέας Ζηλανδίας καὶ τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς, ὧν οἱ Ἱεραπόστολοι ἦσαν ἀπ᾽ ἀρχῆς

Ἀγγλοκαθολικοί, οὗτοι ἐπεξέτειναν τὴν δρᾶσιν αὐτῶν ἐν τῇ Κεντρῴᾳ Ἀφρικῇ καὶ ἐν Καλκούτᾳ, ἵδρυμα δὲ αὐτῶν εἶνε τὸ Κολλέγιον τοῦ Ἁγίου Αὐγουστίνου ἐν Καντουαρίᾳ. Ὡσαύτως δὲ Ἀγγλοκαθολικὰ εἶνε τὰ ἱεραποστολικὰ τάγματα «τῆς Ἑταιρείας τῆς Ἱεραποστολῆς» καὶ «τῆς Κοινότητος τοῦ Ἁγίου Διονυσίου», καίτοι ἡ ἐξωτερικὴ Ἱεραποστολικὴ αὐτῶν δρᾶσις δὲν δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τὴν ἐν Ἀγγλίᾳ ἐνέργειαν αὐτῶν πρὸς ἐπιστροφὴν τῶν ἀθρήσκων. Νέαν ὤθησιν εἰς τὴν ἐξωτερικὴν Ἱεραποστολὴν ἔδωκεν ἰδιαιτέρως τὸ ἀγγλοκαθολικὸν Συνέδριον τοῦ 1920, ὅτε προτάσει τοῦ Ἐπισκόπου Ζουλουλάνδης ἀπεφασίσθη ὅπως συλλεγῶσι πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον 40,000 ἀγγλικαὶ λίραι καὶ συνεστήθη ἡ «Ὑπερπόντιος Ἑταιρεία» (Overseas Association) ὡς σύνδεσμος μεταξὺ τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ Ἀγγλοκαθολικῶν καὶ τῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ, ἐξαποστείλασα 12,000 λίρας μέχρι σήμερον καὶ μέγα πλῆθος βοηθῶν Ἱεραποστόλων. Ἡ Ἑταιρεία αὕτη κύριον σκοπὸν δὲν ἔχει τὴν συλλογὴν χρημάτων, ἀλλὰ τὴν διάδοσιν γνώσεων καὶ τὴν προαγωγὴν συμπαθοῦς ἐνδιαφέροντος, ἐξ οὗ φυσικῶς ἀπορρέουσιν αἱ ὑπὲρ τοῦ ἔργου δωρεαί. Μεταξὺ τῶν μᾶλλον ἐξεχόντων ἱεραποστόλων Ἐπισκόπων κατὰ τὴν τελευταίαν εἰκοσαετίαν δέον νὰ μνημονευθῇ ὁ τέως Ἐπίσκοπος Ζανζιβάρης Frank Weston. Συνοπτικῶς δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι οἱ Ἀγγλοκαθολικοὶ σήμερον ἐνδιαφέρονται εἰς δρᾶσιν ὑπὲρ τῆς Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς, ὡς οὐδέποτε ἄλλοτε προηγουμένως.

Ἑτέρα ἐκδήλωσις τῆς δράσεως ἣν ἐξέθρεψεν ἡ Κίνησις τῶν Ἀγγλοκαθολικῶν Συνεδρίων εἶνε ἡ διοργάνωσις ἱερῶν ὁδοιποριῶν πρὸς τὰ Ἱεροσόλυμα κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν, ὅτε μετέβησαν εἰς τοὺς Ἁγίους Τόπους 250 ἱερεῖς καὶ περὶ τοὺς χιλίους λαϊκοὶ προσκυνηταί. Οὗτοι ὄχι μόνον ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐγένοντο εὐμενῶς δεκτοὶ ὑπὸ τῶν Ὀρθοδόξων καὶ τῶν λατινικῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν, ἀλλ᾽ ἔτυχον φιλοξένου ὑποδοχῆς ἐπισκεφθέντες καὶ ἄλλας πόλεις τῆς Ἀνατολῆς παρὰ τῶν κορυφῶν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ παρὰ τοῦ Κόπτου Πατριάρχου. Τελοῦντες πιστῶς ἀκολουθίας τῆς Ἀγγλικ. Ἐκκλησίας ἐν τῇ ἀγγλοκαθολικῇ αὐτῶν μορφῇ, ὅπου καὶ ἂν μετέβησαν, παρέσχον ἔννοιάν τινα εἰς τοὺς Ὀρθοδόξους περὶ τοῦ τί εἶναι Καθολικισμὸς ἐν τῇ Ἀγγλικ. Ἐκκλησίᾳ, ἣν ἠδυνάτουν οὗτοι ν᾽ἀποκτήσουν ἐκ τοῦ τύπου καθ᾽ ὃν τελοῦνται αἱ Ἀγγλικανικαὶ ἀκολουθίαι ἐν ταῖς Ἀγγλικαῖς Ἐκκλησίαις τῆς Παλαιστίνης καὶ τῆς Αἰγύπτου. Αἱ ἱεραὶ αὗται Ὁδοιπορίαι ὑπέθαλψαν ὡσαύτως τὸ ἑνωτικὸν πνεῦμα μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν Ὀρθοδόξου καὶ Ἀγγλικανικῆς, ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τὴν συμμετοχὴν τῶν Πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας καὶ Ἱεροσολύμων εἰς τὰς τελετὰς τῆς Westminster Abbay καὶ παρεσκεύασαν τὰς ἐπακολουθησάσας συναντήσεις Ἀγγλικανῶν καὶ Ὀρθοδόξων ἐν Lambeth τῷ 1930 καὶ 1931 πρὸς συζήτησιν τῶν ὑφισταμένων μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν δογματι-

κῶν ὁμοιοτήτων καὶ διαφορῶν. Ἀλλ' αἱ Ἱεραὶ αὗται Ὁδοιπορίαι κέκτηνται καὶ ταύτην τὴν σπουδαιότητα ὅτι ἐκαλλιέργησαν παρὰ τοῖς Ἀγγλοκαθολικοῖς τὸ αἴσθημα τῆς εὐλαβείας πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ἧς ἔνδειξις εἶνε ἡ ἐπίσκεψις τῶν ἱερῶν τόπων, πρὸς οὓς συνδέεται ὁ ἐπὶ γῆς βίος αὐτοῦ, ὡς ἔπραττον οἱ χριστιανοὶ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα καὶ τὸν Μεσαίωνα. Διὰ τῆς ἐνεργείας αὐτῶν ταύτης οἱ Ἀγγλοκαθολικοὶ ἔδωκαν εἰς τὴν Ὀξφόρδειον Κίνησιν, ἥτις ἔφερε χαρακτῆρα ἠθικοῦ μᾶλλον κινήματος, τὸν τόνον τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος καὶ τῆς ἐνδομύχου πρὸς τὸν Κύριον ἀφοσιώσεως, εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν ὁποίων μέχρι τοῦδε διεκρίθησαν οἱ Εὐαγγελικοί.

ΙΗ'. *Ἀνασκόπησις καὶ Ἐπίλογος.*

Ἐὰν ρίψωμεν βλέμμα ἀναδρομικὸν εἰς τὴν ἑκατονταετηρίδα τὴν ὁποίαν ἐφέτος συμπληρώνει ἡ Ὀξφόρδειος Κίνησις, θὰ ἴδωμεν ὅτι αὕτη δὲν σημειοῖ ἐπιτυχίαν ὅλων τῶν σκοπῶν πρὸς οὓς ἀπέβλεψαν οἱ ἀπ' ἀρχῆς ἡγέται αὐτῆς. Οὕτως ὁ Ἐραδιανισμός, καθ' οὗ κυρίως ἐξηγέρθη διὰ τοῦ λόγου αὐτοῦ «Assize Sermon» ὁ Keble καὶ μετ' αὐτὸν οἱ ἄλλοι ἡγέται καὶ πρωτεργάται τῆς Κινήσεως ἀπὸ τοῦ Newman μέχρι τοῦ Charles Marriot δὲν ἤρθη ἐξ ὁλοκλήρου ἀπὸ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, καίτοι αἱ ἐκδηλώσεις αὐτοῦ πολλαχῶς ἐμειώθησαν. Οὕτως ἡ Ὀξφόρδειος Κίνησις δὲν ἐπέτυχεν οὔτε τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἐκκλησίας ὅπως ψηφίζῃ τοὺς ἰδίους αὐτῆς νόμους καὶ ἑρμηνεύῃ τοὺς ἤδη ὑφισταμένους οὔτε τὸ δικαίωμα αὐτῆς νὰ ἐκλέγῃ καὶ διορίζῃ τοὺς ἰδίους αὐτῆς Ἐπισκόπους. Ὑπάρχουσιν οἱ διαβλέποντες εἰς τὸν ψηφισθέντα τῷ 1919 Νόμον (Enabling Act) δι' οὗ ἱδρύθη ἡ Church Assembly σπουδαῖον ἀπόκτημα ἐλευθερίας ὅπως ἡ Ἐκκλησία κυβερνᾷ κατὰ βούλησιν τὰ τοῦ οἴκου αὐτῆς· ἀλλ' ὁ ἀρχιεπίσκοπος Davidson εἰσηγούμενος τὸ Νομοσχέδιον ἐκεῖνο εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Λόρδων ἐδήλωσεν ὅτι ὁ σκοπὸς αὐτοῦ περιωρίζετο «εἰς τὸ νὰ καταστήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν ἱκανὴν νὰ ἐκτελῇ καλύτερον τὸ ἔργον αὐτῆς» καὶ ὅτι ἐν αὐτῷ «δὲν προὔκειτο περὶ βαθυτέρων πνευματικῶν πραγμάτων, ἀλλὰ περὶ σχεδιάσματος τ. ἔ. περὶ τῶν ἐξωτερικῶν κοσμικῶν διατάξεων συμφώνως πρὸς τὰς ὁποίας ἔδει νὰ ἐκτελῆται τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας». Ὅτι πράγματι ὁ ρηθεὶς Νόμος δὲν ἐπέτυχε τὴν πνευματικὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἐκκλησίας τ. ἔ. τὴν ἀπαλλαγὴν αὐτῆς ἀπὸ τοῦ ἐλέγχου τοῦ Κοινοβουλίου ἀπεδείχθη ὀλίγον βραδύτερον τ. ἔ. τῷ 1927, ὅτε τὸ ἀναθεωρηθὲν Εὐχολόγιον ὑποβληθὲν εἰς τὴν ψῆφον τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων ἀπερρίφθη ὑπ' αὐτῆς. Ὁ δὲ ἀρχιεπ. Davidson ὑποβάλλων τὸ δεύτερον τὸ περὶ Εὐχολογίου Νομοσχέδιον εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Λόρδων ἐδήλωσεν ἀπε-

ριφράστως, ὅτι τὸ Κοινοβούλιον εἶχε τὸ δικαίωμα ν' ἀπορρίψῃ αὐτό. Ὑπάρχουσι μάλιστα οἱ φρονοῦντες ὅτι ὁ Νόμος τοῦ 1919 ἀντὶ νὰ ἐλαφρύνῃ συνέσφιγξε τοὐναντίον τὸν κλοιὸν τῆς δουλείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας, διότι ἐνῷ, κατὰ τὴν γνώμην τοὐλάχιστον τῶν ὀπαδῶν τῆς Ὑψηλῆς Ἐκκλησίας, ἡ ἐξουσία (Supremecy) τοῦ Κοινοβουλίου ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας διαφέρουσα τῆς βασιλικῆς ἦτο κατάχρησις, διὰ τοῦ Νόμου τούτου ἀνεγνωρίσθη ἐκπεφρασμένως εἰς τὸ Κοινοβούλιον τὸ δικαίωμα νὰ ψηφίζῃ Νομοσχέδια ἀφορῶντα τὴν Ἐκκλησίαν.

Ἄλλως ἔχουσι τὰ πράγματα προκειμένου περὶ τῆς ἐλευθεροφροσύνης (Liberalism) τὴν ὁποίαν ἦλθεν ὡσαύτως, ὡς εἴδομεν, νὰ καταπολεμήσῃ ἡ Ὀξφόρδειος Κίνησις. Ἡ ἐλευθεροφροσύνη ἐκείνη, ὡς γνωστόν, περιεφρόνει τὴν παράδοσιν καὶ τὴν ἀρχαιότητα καὶ ἐπεδίωκε τὴν καθαίρεσιν ἀρχαίων ἱδρυμάτων καὶ θεσμῶν καὶ τὴν ἀντικατάστασιν αὐτῶν διὰ τοιούτων ἰδίας ἐπινοήσεως καὶ ὡς τοιαύτη προὐκάλεσε τὴν ἐξέγερσιν τῶν Τρακταριανῶν. Ἀλλὰ τὴν ἐλευθεροφροσύνην ἐκείνην δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν στηριζόμενοι ἐπὶ τῆς κοινῆς ὀνομασίας Liberalism πρὸς τὴν φιλελευθερίαν, τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ, ὡς εἴδομεν, μερὶς τῶν Ἀγγλοκαθολικῶν καὶ τῆς ὁποίας σκοπὸς εἶνε ὁ συμβιβασμὸς τῶν πορισμάτων τῆς ἐπιστήμης πρὸς τὰ διδάγματα τῆς θείας Ἀποκαλύψεως. Βεβαίως ἡ ὁδὸς αὐτὴ δὲν εἶνε ἐκείνη τὴν ὁποίαν ἐβάδισαν οἱ ἀρχικοὶ ἡγέται τῆς Κινήσεως, πολλοὶ τῶν ὁποίων θὰ ἐξεπλήσσοντο σήμερον βλέποντες τὰ συμπεράσματα εἰς ἃ κατέληξαν οἱ συντάκται τῶν κατ' ἐξοχὴν ἐκπροσωπούντων τὴν Σχολὴν ταύτην συγγραμμάτων τοῦ «Lux mundi» καὶ τῶν «Καθολικῶν καὶ Κριτικῶν Πραγματειῶν». Ἐντεῦθεν καὶ ἐχωρίσαμεν τὸν σημερινὸν Ἀγγλοκαθολικισμὸν εἰς Φιλελεύθερον καὶ Συντηρητικόν, ὅστις καὶ σήμερον ἔχει τοὺς θερμοὺς αὐτοῦ ὑποστηρικτὰς καὶ ἀξιοῖ εὐλόγως ὅτι εἶνε ὁ μᾶλλον γνήσιος ἐκπρόσωπος καὶ συνεχιστὴς τῆς ἀρχαίας παραδόσεως τῶν Τρακταριανῶν. Βεβαίως δὲν ἀποκλείεται ἐκ τῆς Θεολογίας ἡ ἐλευθέρα ἔρευνα τῶν πηγῶν τῆς Ἀποκαλύψεως οὐδ' ἡ ἀποδοχὴ καὶ ὁ συμβιβασμὸς τῶν ἀσφαλῶν πορισμάτων τῆς Ἐπιστήμης πρὸς τὰς θρησκευτικὰς ἀληθείας. Τὸ ζήτημα ὅμως εἶνε, ἂν ἡ ἔρευνα δύναται νὰ γείνῃ ἄνευ αὐθεντικοῦ ὁδηγοῦ, ὅστις εἶνε ἡ ἡνωμένη φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἂν τὰ πολυθρύλητα πορίσματα τῶν θετικῶν Ἐπιστημῶν ἐξέρχωνται τοῦ κύκλου τῶν ὑποθετικῶν θεωριῶν. Φοβούμεθα, ὅτι ἡ ὑπερβολικὴ ἀφοσίωσις εἰς τὴν μέθοδον αὐτὴν δύναται εὐκόλως ν' ἀπαγάγῃ τοὺς ὀπαδοὺς αὐτῆς εἰς τὴν ἄρνησιν θεμελιωδῶν ἀληθειῶν τῆς πίστεως καὶ νὰ μεταβάλῃ αὐτοὺς ἀπὸ Φιλελευθέρων εἰς Μοδερνιστάς. Παρὰ ταῦτα ὀφείλομεν νὰ μὴ παρίδωμεν τὰ θετικὰ ὠφελήματα ἅτινα προσεπόρισεν εἰς τὴν Ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν ἡ Ὀξφόρδειος Κίνησις. Οὕτως ἀναμφιβόλως ἡ Κίνησις προήγαγε τὴν ἁγιότητα καὶ τὸν κατὰ

Θεὸν βίον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ συμφώνως πρὸς τὸν ἀρχικὸν αὐτῆς σκοπόν, τὴν ἀναζωογόνησιν τῆς ἁγιότητος. Παραδείγματα τοιούτων βαθέως θρησκευόντων καὶ ἐναρέτων προσώπων μεταξὺ τῶν ὀπαδῶν τῆς Κινήσεως ἀνευρίσκομεν οὐ μόνον ἐν τῇ γενέσει αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ περαιτέρω ἐξελίξει αὐτῆς καὶ σήμερον ἔτι. Ὁ βίος αὐτῶν ἀπέβη πρότυπον πρὸς μίμησιν καὶ ὑπὸ ἄλλων τῆς Ἐκκλησίας μελῶν ἀνεξαρτήτως τῆς Σχολῆς εἰς ἣν ἀνήκουσι, καὶ ἐνέπνευσε πολλοὺς ὅπως καθοσιώσωσιν ἑαυτοὺς ἐν ἀληθῶς ἡρωϊκῇ αὐταπαρνήσει εἰς πραγμάτωσιν τοῦ ἰδεώδους τῆς ἁγιότητος. Καὶ πρὸς τὴν ἁγιότητα αὐτὴν συνδέεται ἀρρήκτως ἡ εὐσέβεια, τῆς ὁποίας τὴν ἄσκησιν καὶ τὰς θετικὰς ἐκδηλώσεις ὡσαύτως προήγαγεν ἡ Κίνησις. Τοιαῦται ἐκδηλώσεις εἶνε ἡ διοργάνωσις ἀπομονώσεων πρὸς περισυλλογὴν (Retrent) καὶ Ἡμερῶν ἡσυχίας, ἡ αὔξησις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Θεολογικῶν Κολλεγίων καὶ ἡ μεγαλυτέρα φροντὶς περὶ μορφώσεως τοῦ κλήρου, ἡ μετὰ μείζονος προσοχῆς καὶ εὐλαβείας τήρησις τῆς νηστείας καὶ τῆς Μ. Ἑβδομάδος, ὁ πολλαπλασιασμὸς τῶν ἀκολουθιῶν κατὰ τὰς καθημερινὰς καὶ τὰς ἑορτὰς ἁγίων καὶ ἡ καλυτέρα προπαρασκευὴ τῶν κατηχουμένων. Αἱ ἐκδηλώσεις αὗται μὴ ἀποτελοῦσαι μονοπώλιον τῆς ἀγγλοκαθολικῆς μερίδος, ἀλλὰ γνωρίσματα τῆς ὅλης Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ὀφείλονται ἐν πολλοῖς εἰς τὸ ἔναυσμα τὸ ὁποῖον ἔρριψεν εἰς τὴν θρησκευτικὴν αὐτῆς ζωὴν ἡ Ὀξφόρδειος Κίνησις. Εἰς τὴν ἐπίδρασιν αὐτῆς ὀφείλεται ὡσαύτως ἡ προϊοῦσα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ συνείδησις τῶν μελῶν αὐτῆς ὅτι ἀποτελοῦσι μέλη ἑνὸς ὅλου θείαν ἔχοντος τὴν ἀρχὴν τ. ἔ. τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἀλληλεγγύης μεταξὺ τῶν μελῶν, ἐξ οὗ ἀπέρρευσεν ἡ σύγχρονος κοινωνικὴ δρᾶσις τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας. Ὅπως δὲ μὴ παραμεληθῇ καὶ ἡ ἄμεσος σχέσις ἑκάστου χριστιανοῦ πρὸς τὸν Χριστόν, τὴν κεφαλὴν τοῦ σώματος, οἱ Τρακταριανοὶ ἐτόνισαν καὶ τὴν ἀτομικὴν ἐπιστροφὴν ἑκάστου πρὸς τὸν Χριστόν, ὡς ἔπραττον οἱ Εὐαγγελικοί, καὶ ἔδωκαν τὴν δέουσαν σημασίαν εἰς τὴν ἱερὰν ἐξομολόγησιν ὡς τὸ μέσον τῆς πρὸς τὸν Θεὸν καταλλαγῆς τοῦ ἐπιστραφέντος ἁμαρτωλοῦ. Τὸ κοινωνικὸν δὲ πνεῦμα ὅπερ ἐγέννησεν ἡ Κίνησις συνετέλεσε καὶ εἰς τὴν θεμελίωσιν τῆς ἐκπαιδεύσεως καθόλου ἐπὶ θρησκευτικῆς βάσεως. Οὕτως ἀγγλοκαθολικὰ ἱδρύματα εἶνε ὄχι μόνον τὸ Κολλέγιον S. Peters ἐν Radley καὶ ἡ Σχολὴ St. Edward's ἐν Ὀξφόρδῃ καὶ τὸ Κολλέγιον Bradfield, ἀλλὰ καὶ ἡ μακρὰ σειρὰ τῶν οὕτω καλουμένων Σχολῶν Woodard, χάριν τῶν ὁποίων ὁ ἱδρυτὴς αὐτῶν συνέλεξεν ὑπὲρ τὸ ἥμισυ ἑκατομμύριον λιρῶν, καὶ ἄλλα πολλὰ Κολλέγια ἀρρένων καὶ θηλέων. Εἰς ταῦτα δέον νὰ προστεθῇ καὶ τὸ Πανεπιστημιακὸν Keble's College τῆς Ὀξφόρδης, τὸ ὁποῖον ἱδρύθη εἰς τιμὴν τοῦ Ἡγέτου τῆς Κινήσεως χάριν φοιτητῶν, ἰδίᾳ θεολόγων, οἵτινες διὰ λιτῶν μέσων ἐπιθυμοῦσι νὰ ἀποκτήσωσι τὰ ἀγαθὰ

ἐπιστημονικῆς μορφώσεως. Οὐχὶ τελευταῖον ὠφέλημα τῆς Κινήσεως δέον νὰ μνημονευθῇ ἡ ἀνύψωσις τῆς θείας λατρείας ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ ἀπὸ τῆς ψυχρᾶς δὸς δ' εἰπεῖν καὶ ἀνευλαβοῦς καταστάσεως ἐν ᾗ τέως διετέλει εἰς τὴν σεμνὴν καὶ μεγαλοπρεπῆ ἐμφάνισιν τὴν ὁποίαν παρουσιάζει τὸ τελετουργικὸν καὶ ἡ ἀμφίεσις τῶν κληρικῶν αὐτῆς προσεγγίζουσα ἐξωτερικῶς τὴν Ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν πρὸς τὰς ἀρχαίας Καθολικάς.

Ἀλλ' ἐκτὸς τῆς ἐξωτερικῆς αὐτῆς ὁμοιότητος ἡ Ὀξφόρδειος Κίνησις προήγαγε καὶ τὸ ἔργον τῆς ἑνώσεως μετὰ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν, καίτοι αἱ πρῶται Πραγματεῖαι (Tracts) ἐστρέφοντο ἐναντίον τοῦ Παπισμοῦ καὶ τῶν Ἀσυμμορφώτων, ὡς εἴδομεν. Πολλοὶ τῶν Ἀγγλοκαθολικῶν εὗρον κατὰ καιροὺς ἀνταποκριθέντας εἰς τὰς ἑνωτικὰς αὐτῶν διαθέσεις σπουδαίους Ρωμαιοκαθολικοὺς θεολόγους ὡς ἄτομα. Ἀλλ' ἡ Ρωμ. Ἐκκλησία ὡς ὅλον ἀπέκρουσε πᾶσαν ἀπόπειραν ἑνώσεως ἅμα ὡς διέκρινεν ὅτι ἀπὸ μέρους τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας δὲν ὑπῆρχε διάθεσις πρὸς πλήρη ὑποταγήν. Οὕτως ἐναυάγησεν ἡ τῷ 1857 ἱδρυθεῖσα Ἑταιρεία ὑπὸ τοῦ Ἀμβροσίου Phillips de Lisle, διότι κατεδικάσθη ἐν Ρώμῃ τῷ 1864 διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ Henry Manning τοῦ κατόπιν Καρδιναλίου ἐν Λονδίνῳ. Οὕτως ἀπέτυχεν ἡ κίνησις πρὸς ἀναγνώρισιν τῶν ἀγγλ. χειροτονιῶν, ὑπὲρ ἧς εἰργάσθησαν ὁ λόρδος Halifax καὶ ὁ ἀββᾶς Portal, ἐκδοθείσης κατ' αὐτῶν τῆς Παπικῆς Βούλλας Apostolicae Curae διὰ τῆς μεσολαβήσεως τοῦ Καρδιναλίου Vanghan. Οὕτως ἐματαιώθησαν αἱ τελευταῖαι Συνομιλίαι τῶν Malines, αἵτινες διεξήχθησαν πρωτοβουλίᾳ τοῦ λόρδου Halifax καὶ τοῦ Βέλγου Καρδιναλίου Mercier. Σήμερον ἡ Ρώμη ἐν Ἀγγλίᾳ ἀντὶ ὁμαδικῆς ἑνώσεως μετὰ τῆς Ἀγγλικ. Ἐκκλησίας διεξάγει ἔντονον προσηλυτισμὸν φρονοῦσα ὅτι αὐτὸς εἶνε τὸ μόνον μέσον διὰ τοῦ ὁποίου αὕτη βραδέως, ἀλλ' ἀσφαλῶς, θέλει εἰσαγάγῃ εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς τὸ ὅλον σῶμα τῶν Ἀγγλικανῶν.

Καίτοι εἶνε γνωστὸν ὅτι αἱ ἐπίσημοι προσπάθειαι πρὸς ἕνωσιν τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῆς Ὀρθοδόξου τὴν ἀφετηρίαν αὐτῶν ἔχουσιν εἰς τὸ σύνολον τῆς Ἀγγλικ. Ἐκκλησίας ἀνεξαρτήτως μερίδων, εἶνε φανερὸν ὅτι ἡ ἀγγλοκαθολικὴ μερὶς ἕνεκα τῶν ὑπ' αὐτῆς ἐκπροσωπουμένων καθολικῶν ἀρχῶν εἶνε ἐκείνη ἡ ὁποία παρὰ πᾶσαν ἄλλην ἐγέννησε τὴν ἐλπίδα παρὰ τοῖς Ὀρθοδόξοις περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς ἑνώσεως τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Αἱ σύντονοι ἐνέργειαι τοῦ William Palmer, Ἑταίρου τοῦ Magdalen College τῆς Ὀξφόρδης, ἐπισκεφθέντος τὴν Ρωσσίαν τῷ 1840, τοῦ I. M. Neale διαφωτίσαντος διὰ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ τοὺς Ἀγγλικανοὺς περὶ τῆς φύσεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, τοῦ Ἐπισκόπου Creighton καὶ τοῦ W.I. Birkbeck, ὅλων Ἀγγλοκαθολικῶν, ἐδημιούργησαν ἐν Ἀγγλίᾳ τὴν ἀτμόσφαιραν ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐξεκολάφθη ἡ τελευταία ἔντονος κίνησις πρὸς ἕνωσιν τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Εἶνε δὲ γνωστὸν πόσον

καὶ σήμερον ἔτι ἡ μερὶς αὕτη ἐνεργῶς μετέχει τῶν διεξαγομένων δογματικῶν καὶ ἄλλων συζητήσεων μεταξὺ ἀντιπροσώπων τῶν δύο Ἐκκλησιῶν καὶ πόσον πλουσίως ἐκπροσωπεῖται ἐν τῇ Anglican and Eastern Churches Association (Ἑταιρεία Ἀγγλικανικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Ἐκκλησιῶν), ἥτις ἐργάζεται ὑπὲρ τῆς ἑνώσεως αὐτῶν. Κρίνομεν περιττὸν καὶ νὰ προσθέσωμεν ὅτι αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι γενικῶς τοὺς ἀκραιφνεστάτους αὐτῶν φίλους ἀριθμοῦσι μεταξὺ τῶς σημερινῶν ὀπαδῶν τῆς Ὀξφορδείου Κινήσεως, τ. ἔ. τῶν Ἀγγλοκαθολικῶν, ἀντιθέτως πρὸς τοὺς Εὐαγγελιστάς, ὧν τὸ πρόσωπον εἶνε ἐστραμμένον μᾶλλον πρὸς τοὺς Προτεστάντας.

Καὶ εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν σχέσεων Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας καὶ Παλαιοκαθολικῶν συνετέλεσε μεγάλως ὁ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς I. M. Neale διὰ τοῦ ἔργου αὐτοῦ «Ἱστορία τῆς Ἰανοννιστικῆς Ἐκκλησίας τῆς Ὀλλανδίας». Οἱ Ἀγγλοκαθολικοὶ ἐξαιρέσει τοῦ Dr Liddon μετὰ τὴν Σύνοδον τοῦ Βατικανοῦ (1870) ὑπῆρξαν διστακτικοὶ ἔναντι τῶν νεωστὶ ἐμφανισθέντων Παλαιοκαθολικῶν φοβούμενοι μὴ διακινδυνεύσωσι τὸ δυνατὸν τῆς ἑνώσεως τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῆς Ρώμης, ὁ δὲ Dr Pusey δὲν ἠνείχετο τὴν ὑπὸ τῶν Παλαιοκαθολικῶν ἀπόρριψιν τῆς προσθήκης τοῦ Filioque. Ἀλλ' ἀργότερον ἔμαθον νὰ ἐκτιμῶσιν αὐτούς, εἰς δὲ τὴν Ὀξφόρδειον Κίνησιν, ὡς τὴν πρώτην αὐτῆς ἀφετηρίαν, ὀφείλεται ἡ προσφάτως ἀποκατασταθεῖσα (1932) μυστηριακὴ κοινωνία τῶν δύο Ἐκκλησιῶν.

Ἐν τῇ σχέσει τέλος τῆς Ἀγγλ. Ἐκκλησίας πρὸς τὰς ἐλευθέρας Ἐκκλησίας οἱ ὀπαδοὶ τῆς Ὀξφορδείου Κινήσεως τηροῦσι πάντοτε σχετικὰς ἐπιφυλάξεις καὶ τονίζουσιν ὅτι ἐσπευσμένη καὶ πρόωρος ἕνωσις μετ' ἐκείνων δύναται νὰ διακυβεύσῃ πᾶσαν ἐλπίδα ἑνώσεως μετὰ τῶν ἀρχαίων Καθολικῶν Ἐκκλησιῶν. Εἰς αὐτοὺς ἰδίᾳ ὀφείλεται τὸ γεγονὸς ὅτι καὶ μέλη τῆς Εὐαγγελικῆς μερίδος τὴν ἀποδοχὴν τοῦ Ἐπισκοπικοῦ βαθμοῦ ὑπὸ τῶν Προτεσταντῶν θέτουσιν ὡς ὅρον ἀπαραίτητον τῆς ἑνώσεως αὐτῶν μετὰ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας.

Δύο ἔτι χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τῆς Ὀξφορδείου Κινήσεως δέον νὰ ἐξαρθῶσιν: ἡ ἀντοχὴ αὐτῆς καὶ ἡ ἀφομοιωτικὴ αὐτῆς δύναμις. Ἀντιθέτως πρὸς ἄλλας θρησκευτικὰς κινήσεις, αἵτινες ἀνεφλέγησαν μεθ' ὁρμῆς καὶ ἐσβέσθησαν μετ' ὀλίγον ἐλάχιστα καταλείψασαι ἴχνη τῆς διαβάσεως αὐτῶν ἐπὶ τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, ἡ Ὀξφόρδειος Κίνησις μετὰ παρέλευσιν ἑκατονταετηρίδος διατελεῖ ἐν ἀκμῇ καὶ δύναται νὰ θεωρηθῇ καὶ νῦν ὡς ἡ μᾶλλον ζῶσα καὶ ἐνεργὸς κίνησις ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἐνῶ δὲ ἡ Κίνησις ἐν ἀρχῇ δὲν ηὐνόει τὰς ἐξωτερικότητας τονίζουσα τὴν ἐσωτερικὴν κυρίως εὐσέβειαν καὶ ἁγιότητα ἐπέτυχε σὺν τῷ χρόνῳ νὰ ἀφομοιωθῇ πρὸς τὸν Ριτουαλισμὸν καὶ νὰ ἀποδεχθῇ στοιχεῖα φιλελεύθερα ἄνευ θυσίας τῶν καθολικῶν παραδόσεων τῆς Ἐκκλησίας. Ὑπάρχουσιν οἱ φρονοῦντες ὅτι ἡ

νέα γενεὰ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας στρέφεται μᾶλλον πρὸς τὸν μυστικισμόν, τὴν ἀτομικὴν ἔμπνευσιν καὶ τὴν θρησκευτικὴν ἐμπειρίαν, ὡς μαρτυρεῖ ἡ οὕτω καλουμένη Κίνησις τῶν Ὁμάδων (Groop Mouvement) ἥτις ἀρξαμένη ἀπό τινων ἐτῶν ἐν Ὀξφόρδη παρουσιάζει καταφανῆ σημεῖα ζωτικότητος καὶ ἐξαπλώσεως ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν. Ἂν ἡ τάσις αὕτη θὰ ἀπορροφηθῇ ἐν τοῖς κόλποις τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ἢ τουναντίον βαδίζουσα εἰς τὰ ἄκρα θὰ ἐξέλθῃ αὐτῆς καὶ θὰ ἀποτελέσῃ νέαν αἵρεσιν, ὡς ἡ τῶν ἀρχαίων Μοντανιστῶν ἢ τῶν νεωτέρων Ἀναβαπτιστῶν, ἄδηλον. Αἱ καθολικαὶ ἀρχαί, ἃς διέδωκεν ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ ἡ Ὀξφόρδειος Κίνησις, εἶνε δυνατὸν νὰ συμπληρωθῶσι δι' ἄλλων κινήσεων, ἀλλὰ φαίνεται ὅλως ἀπίθανον ὅτι θ' ἀντικατασταθῶσί ποτε.

ΤΕΛΟΣ

† ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΑΡΔΕΩΝ ΓΕΡΜΑΝΟΥ

ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥΣ Κ/ΠΟΛΕΩΣ ΑΠΟ ΤΗΣ ΑΛΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΕΞΗΣ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

7) ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ Α'

«Ὡς οὖν ἀπεδιώχθη ὁ αὐτὸς κύρις Συμεὼν ἐψήφισαν πατριάρχην τὸν αὐτὸν κύριν ***Διονύσιον*** καὶ ἔδωκαν αὐτοῦ τὸ ***μικρὸν μήνυμα*** καὶ τὸ ***μέγα*** μετὰ τὸν ἑσπερινόν, ἐκάθισαν αὐτὸν ἐν τῷ ὑψηλοτάτῳ πατριαρχικῷ μεγάλῳ θρόνῳ» (Μαλ). Πρόκειται περὶ τοῦ Μητρ. Φιλιππουπόλεως Διονυσίου. Ἡ ἀλλαχοῦ μνημονευθεῖσα καθαίρεσις Μάρκου τοῦ Ξυλοκαράβη (15 Ἰανουαρίου 1467), προϋποθέτει ἔστω καὶ ὀλιγοήμερον διάστημα ἀπὸ τῆς ἀνόδου Διονυσίου Α' εἰς τὸν θρόνον. Τοῦτο πείθει καὶ ἡμᾶς ὅπως ὡς χρόνον ἐκλογῆς αὐτοῦ δεχθῶμεν τοὐλάχιστον τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ αὐτοῦ μηνός, ἐὰν μὴ καὶ τὰ τέλη τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1466 [40]).

Ἀπεχώρησε τοῦ θρόνου περὶ τὰ τέλη τοῦ 1471. Ὁ Μαλαξὸς ἀναφερόμενος εἰς τὴν ἐναντίον τοῦ Διονυσίου διατυπωθεῖσαν ἀλλ' ἀσύστατον ἀποδειχθεῖσαν κατηγορίαν περὶ περιτομῆς αὐτοῦ ἐπιφέρει: «καὶ μετὰ τοῦτο ἔγραψε τὴν ***παραίτησιν*** αὐτοῦ, οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ ὁ κόσμος ὅλος ἐπαρεκάλουν αὐτὸν νὰ διαμένῃ εἰς τὸν θρόνον αὐτοῦ, ἀλλ' αὐτὸς δὲν ἤθελε νὰ ἀκούσῃ νὰ μείνῃ ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ μόνον γρήγορα εὐγῆκεν ἀπὸ τὴν πόλιν ἔξω....». Τὸ κατωτέρω ὅμως δημοσιευόμενον ***συνοδικὸν ψήφισμα*** παρουσιάζει τὸν Διονύσιον «***τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου ἐξωσθέντα βίᾳ τῆς ἔξω χειρὸς καὶ μετὰ τοῦτο καὶ συνοδι-***

---

40) **Revue** de l'Orient Chrétien ὡς ἄνω VIII σ. 144.—***Α. Π. Κεραμέως*** ἱεροσ. βιβλ. Δ' 133.—Εἰς συμπλήρ. τῆς ὑπ' ἀρ. 29 σημ. προστίθεται ὅτι τὴν καθαίρεσιν Μάρκου τοῦ Ξυλοκαράβη προσυπέγραψαν ***Διονυσίῳ Α'***, καὶ οἱ: Θεσσαλονίκης ***Μεθόδιος***, Ἀγχιάλου ***Σωφρόνιος***, Κυζίκου ***Νεόφυτος***, Φιλαδελφείας ***Θεοφάνης***, Νικαίας ***Ματθαῖος***, Ἀδριανουπόλεως ***Μακάριος***, Βερροίας ***Ἰωσήφ***, Γαγγρῶν ***Δωρόθεος***, Λαρίσσης ***Κυπριανός***, Λαοδικείας ***Γεράσιμος***, Τυρνόβου ***Γεράσιμος***, Σερρῶν ***Γερμανός***, Ναυπάκτου ***Ματθαῖος***, Αἴνου ***Δωρόθεος***, Μυρέων ***Γρηγόριος***, Γάνου ***Ματθαῖος***, Σωζοπόλεως ***Ἀθανάσιος***, Μελενίκου ***Ματθαῖος***, Ζυχνῶν ***Διονυσίου***, Δράμας ...., Σταυρουπόλεως ***Ματθαῖος***, Περιθεωρίου ***Ἰγνάτιος***, Προύσης ***Μητροφάνης***, Παλαιῶν Πατρῶν ***Κύριλλος*** καὶ Μηδείας ***Ἰωσήφ***.

κῶς καταδικασθέντα, ὡς ἔθος ἐν τοῖς τοιούτοις συμβαίνει. . . . ». Συνδυάζοντες ἀμφοτέρας τὰς ὡς ἄνω πληροφορίας παραδεχόμεθα ὅτι ὁ Διονύσιος ἐξεβλήθη τοῦ θρόνου βίᾳ καὶ δυναστείᾳ, ὅτι κατεδικάσθη καὶ ἐκκλησιαστικῶς, πάντως ὅμως κατόπιν ἐπιβληθείσης ἐξωτερικῆς ἀνάγκης, ἐφ'ὅσον ἄλλως δὲν φέρεται «παρά τινος ἐναχθεὶς εἴς τι τῶν ἀπηγορευμένων τοῖς θείοις κανόσι» καὶ ὅτι μετέπειτα ὑπέβαλε καὶ κανονικὴν ἀπὸ τοῦ θρόνου παραίτησιν. Ἀναχωρήσας ἐκ βασιλευούσης μετέβη εἰς τὴν ἱ. μονὴν τῆς Κοσινίτζης ἢ Εἰκοσιφοινίσσης «ἔκτοτε καθ' ἑαυτὸν ἰδιάζων, δεήσει καὶ Θεῷ προσανέχων», ἀλλὰ καὶ πολλαχῶς μεριμνῶν ὑπὲρ ἐκείνης, ὑπὲρ ἧς καὶ προὐκάλεσε (κατὰ Ἰούνιον 1477) σιγίλλιον Μαξίμου Γ' ἐπὶ τούτῳ ἐλθὼν εἰς ΚΠολιν [41]).

Κατὰ Ἰούλιον 1488 «συνοδικῶς ἐκρίθη πάσαις ψήφοις δίκαιον εἶναι δι'αἰτίας, τῷ κοινῷ τῆς Ἐκκλησίας οὐκ ἀπᾳδούσας, ἵνα καὶ αὖθις ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης κὺρ Διονύσιος ***ἐπανέλθῃ*** εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον, ***ἀφ' οὗ προεξεβλήθη***, εἰς τὸ ποιμαίνειν εἰς τέλος τὰ λογικὰ τοῦ Θεοῦ πρόβατα». Κατὰ τὸν Μαλαξὸν «ἔγεινε σύνοδος ἀρχιερέων, κληρικῶν, ἀρχόντων καὶ παντὸς τοῦ κοινοῦ λαοῦ ποῖον νὰ κάμουν πατριάρχην καὶ εὑρισκομένων αὐτῶν εἰς ἀδημονίαν μεγάλην, ἐνθυμήθηκαν τὸν πρώην πατριάρχην κὺρ Διονύσιον, ὅπου ἔκαμε παραίτησιν καὶ εὑρίσκετο εἰς τὸ Κοσίνιτζα. . . . . καὶ ἔτζι τὸ ἔκαμαν ἄρτζη τοῦ σουλτάνου, ὅτι ηὑρέθη ἕνα ἄξιον πρόσωπον διὰ πατριάρχην καὶ τῆς ὥρας ἔδωκε ὁρισμὸν καὶ ἐπῆγαν καὶ τὸν ἔφεραν στανικὸς ὅπου δὲν ἤθελε νὰ ἔλθῃ, ἦτον δὲ πολλὰ γέροντας. Ἐλθόντος δὲ αὐτοῦ τοῦ κυροῦ Διονυσίου εἰς τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν καὶ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ***δευτέραν φορὰν*** ἐπαναλαβών, ἔδραμον ἀρχιερεῖς, κληρικοὶ καὶ πᾶσα ἱερωμένοι, ἄρχοντες καὶ ὁ κοινὸς λαὸς καὶ ἐπροσκύνησαν αὐτὸν καὶ εὐχὴν καὶ εὐλογίαν παρ' αὐτοῦ ἔλαβον». Πατριαρχεύσας μέχρι τέλους 1490 παρῃτήθη διὰ λόγους γήρατος, μεταβὰς δὲ καὶ αὖθις ἐφησύχασεν ἐν τῇ αὐτῇ ὡς ἄνω ἱ. μονῇ τῆς Κοσινίτζης ἀποθανὼν καὶ ταφεὶς ἐν αὐτῇ τῷ 1492 [42]).

---

[41]) *Παράρτημα* ΙΖ' τόμου Ε.Φ. Συλλ. ὡς ἄνω σελ. 18 ἑξ.—ὅρα καὶ σημ. 14.15.

[42]) *Ἀνώνυμος*, σελ.581—584, 594, 595.—**Turcogr.** σελ. 22, 23, 34, 39, 43, 126, 127, 129, 138, 141, 151.—**Bandurii** σελ. 215, 216, 225, 226.—*Μ. Ἀθηνῶν* Γ' 332, 339.—*Ε. Κῆρ.* ΣΤ' 445.—*Ὑψηλ.* σελ. 19, 23, 30, 31.—***Κούμα*** Ζ' 436.—***Μαθᾶ*** σ. 166, 171.—***Βυζαντίου*** Β' 528, 529.—***Γεδεὼν*** σελ. 68, 482, 490. -***Κρουμβάχερ*** Γ' 716.— ***Ε. Σταματιάδου*** ὡς ἄνω σελ. 10, 12 ἑξ.— Ἡ ἱ. μονὴ τῆς Εἰκοσιφοινίσσης ὑπό ***Α. Δ. Μ.*** Κ/πολις 1896 σελ. 36-37, 55.— ***Θεολογία*** Δ' 180.—***Ὀρθοδ.*** Γ' 30.—***Ἐκκλ. Ἀλ.*** Δ' 229, 252, 398, ΚΣΤ' 366.—***Ἀλήθεια*** ὡς ἀνωτ. Α' σελ. 66, 104. — **Le Quien** I σελ. 315.—**H. Omont** inv. som. des mss. du supplément grec σελ. 79.—**Revue** κλπ. ὡς ἄνω σελ. 144.—**S. Vailhé** ὡς ἄνω σελ. 1310, 1420·—Ἐκκλ.

«Ἦτον δὲ τοῦτος ὁ πατριάρχης τέλειος εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ πεπαιδευμένος τὴν καλογερικήν, ὁποῦ δὲν ἦτον ἄλλος ὡσὰν αὐτόν. Ἐνήστευε δὲ πολλὰ καὶ ὅλην τὴν νύκτα ἦτον ἄγρυπνος εἰς προσευχὴν καὶ ὅταν ἤθελε νὰ πάγῃ εἰς τίποτε ὑπόθεσιν τῆς Ἐκκλησίας ποτὲ δὲν ἐκαβαλλίκευε, μόνον πεζὸς ἐπήγαινε καθὼς ἦτον καὶ ὑπέργερος» (Μαλ). Τὸν τοιοῦτον βίον καθόλου, τὸν εὐσεβῆ καὶ ἐνάρετον, ἔχουσα ὑπ' ὄψει καὶ ἡ Ἐκκλησία κατέταξε Διονύσιον Α΄ ἐν τῷ χορῷ τῶν ἁγίων, τῆς μνήμης αὐτοῦ ἀγομένης τῇ 23 Νοεμβρίου ἐν τῇ ἱ. μονῇ τῆς Κοσινίτζης, τῆς ὁποίας ἐγένετο δεύτερος κτίτωρ, καὶ ἐν ᾗ εὕρηται καὶ τὸ ἱ. αὐτοῦ λείψανον, πλὴν τεμαχίου τινὸς δοθέντος τῷ 1881 εἰς τὴν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει σκήτην τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου [43]).

* * *

Συνοδικὸν ψήφισμα ἀποκαθιστὰν τὸ β΄ Διονύσιον Α΄ εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον [44]).

«Πολλὰ τῶν ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς βίῳ ὁ ἐσαεὶ ῥέων καὶ πολὺς μεταποιεῖν καὶ οἷον μεταπλάττειν εἴωθε χρόνος· ἐπειδὴ τῶν ἀνθρωπίνων ὀλίγα ἐστὶν ἅπερ τὸ μόνιμον κέκτηται, ῥευστὰ καθάπαξ ὄντα. Τῆς γὰρ πασῶν ἀνωτάτης οὐσίας ἕνι, τῆς θεότητος, τὸ πάγιον ἐξ ἀϊδίου ἱδρῦσθαι, τὸ ἀμετάβλητον εἰς ἅπαν φυσικῶς κεκτημένης· ἑπομένως δὲ κατά τινα μετοχὴν ὑψηλοτέρας ἐννοίας καὶ οἷς αὐτὴ δίδωσιν ἆθλον ἀρετῆς τοῖς ὁσίως βιοῦσι τῶν ἀνθρώπων. Τοῦθ' ὅπερ ἐπικοίνως ἀνομολογουμένου, οὐ δεῖ λοιπὸν ἐπὶ τοσοῦτο θαμβεῖσθαι, εἰ συμβῇ καινότερόν τι καὶ ἀνέλπιστον συμβῆναι εἴτ' ἄρα τοῖς ἐν κόσμῳ κατάρχουσιν εἴτ' ἄλλως καὶ εἰς αὐτὰ δὴ ἅπερ ἀνήκει καὶ τὴν ἀναφορὰν εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν ἔχει. Καὶ ὅτι μὲν καὶ πάλαι καὶ νῦν τινα τῶν εἰωθότων ταύτην ταράττειν ἀλλεπαλλήλως τε καὶ ἀπευκταίως, ταῦτα συνέβη μυριάκις ὡς καὶ νῦν τὰ τοιάδε συμβαίνει, οὐ δέον τινας ἀγνοεῖν, τῶν πραγμάτων αὐτῶν θαμὰ σχεδὸν καὶ ὁσημέραι τοῦτο βοώντων· ὅτι δέ τινα τῶν τοιούτων, τὰ μὲν αὐτῶν κατ' οἰκονομίαν ἴσως θειοτέραν, τὰ δὲ κατὰ παραχώρησιν γίνεται, οἱ καθ' ἡμᾶς τῆς εὐσεβείας ἡγεμόνες, δι' ὧν πνευματοκινήτως διεξίασι γράψαντες, ἀρκούντως, οἶμαι, δηλοποιοῦσι. Πλὴν, ὡς ἔφημεν, οὐ......δοκεῖ καὶ διαφόρως συμβαίνει τοῖς ἀνθρωπίνοις πράγμασιν· ἀλλ' οὖν γε ὡσεί τι δοκίμιον εὐσεβείας καὶ ἐκτι-

ἱστ. ***Φ. Βαφείδου*** Γα΄ σελ. 16, 95, 129.—Μ.Ε. Ἐγκ. Θ΄ 404.—Λεξ. ***Ἐλευθερουδάκη*** Δ΄ 614 —Λεξ. *Γερακάρη* Δ΄ 356.—***Δυοβουνιώτου*** ὡς ἀνωτ. σελ. 73.

[43]) ***Μ. Γεδεὼν*** κανὼν εἰς τὸν ἅγιον Διονύσιον πατριάρχην Κ/πόλεως ἐν ***Ἐκκλ. Ἀλ.*** ΚΔ΄ 325.—Ἡ ἀκολουθία ἐξεδόθη ἐκ τοῦ πατριαρχ. τυπογραφείου ἐν Κ/πόλει τῷ 1819.—***Παράρτημα*** ΙΖ΄ τόμ. ὡς ἄνω σελ. 14, 15.

[44]) ***Ε. Σταματιάδου*** ὡς ἀνωτ. σελ.32 ἑξ. Ἐν τῷ σωζομένῳ κειμένῳ προτάσονται: «Μηνὶ Ἰουλίῳ ἰνδικτιῶνος στ' τοῦ ἔτους 6996 (1488) ὁ παναγιώτατος δεσπότης ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης Διονύσιος εἰς τὸν ὑψηλὸν πατριαρχικὸν αὖθις ἀνήχθη θρόνον, ἐν ᾧ καὶ αἱ συνοδικαὶ πράξεις ἤρξαντο καταστρώννυσθαι ἐν τῷ ἱερῷ κώδηκι.»

σιν ἁμαρτιῶν τάχα τὰς τοιαύτας καιρικὰς μεταβολὰς ἡμᾶς δέχεσθαι χρὴ......πρόνοιαν τῆς ἀνωτάτω. Καὶ τοῦθ' ἕνεκα λοιπὸν οὐχ ἡμᾶς δή τινας ἄλλους νεάζοντας ἔργοις τοῖς......τῇ θείᾳ ψήφῳ καὶ οἰκονομίᾳ, ἧς.......τακτέον.........πολλά. Τούτων τοιγαροῦν οὕτως ἐχόντων, οὐκ' ὀλίγ' ἅτα τῇ καθολικῇ ταύτῃ ἐκκλησίᾳ ἀλλεπάλληλα......,.ταραχώδη καὶ ἐπιζήμια ὅτι μάλιστα μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς πόλεως ταύτης ἤδη συνέβη. Καὶ ὅπως μὲν ταῦτα ἐπῆλθον καὶ δι' ὧν ὀργάνων οὐ τοῦ παρόντος καταλέγειν καιροῦ· πλὴν τοῦτο καὶ μόνον ἐπειδὴ........ καί τινα εὔλογα δῆθεν τῶν ἐγκλημάτων ἦσαν παρὰ τῶν τὰ τοιαῦτα κεκινηκότων ἀρχιερέων τε καὶ πατριαρχῶν κατ' ἀλλήλων.........τὸν ἁγιώτατον ἐν πατριάρχαις κὺρ Σωφρόνιον δῆλα δή, ἀλλ' οὐκ ἔδει τοσοῦτο ἀκαίρως ἐν τοιαύτῃ καταστάσει τῶν πραγμάτων κινεῖν ταῦτα...... δι' ὧν οὐκ ἦν δέον καθοπλίζεσθαι φεῦ! κατ' ἀλλήλων. Ὅμως μὲν οὖν, ἐπεὶ οἱ πρὸς ἀλλήλους διαφερόμενοι ἀρχιερεῖς νόμιμοι ἦσαν καὶ πατριάρχαι πρὸς πατριάρχας, οἱ πάντες γὰρ οὗτοι τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ χρήσιμοι πολυειδῶς καὶ διὰ τοῦτο δεκτοὶ ὑπῆρξαν, ἑνὸς μόνου τῶν τοιούτων, Ραφαὴλ ἐκείνου τοῦ Τριβαλοῦ, ὃς ἀναιδέστατος διὰ τῆς ἔξω καὶ μόνης ἀρχῆς τῇ ἐκκλησίᾳ προσέβαλε βίας· ἄνευ γὰρ μόνου καὶ τούτου προφανῶς ὄντος κατεγνωσμένου καὶ ἀποβλήτου, οἱ λοιποὶ συγγνώμης ἔτυχον πρότερον παρὰ τῆς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας, ὡς καὶ νῦν ἐφ' ὁμοίῳ τρόπῳ παρ' ἡμῶν. Τοίνυν ἐν ταῖς τοιαύταις ταραχαῖς τε καὶ ζάλαις ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς καὶ ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης κὺρ Διονύσιος εὑρεθεὶς καὶ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου τότε ἐξωσθεὶς βίᾳ τῆς ἔξω χειρὸς καὶ μετὰ τοῦτο καὶ συνοδικῶς καταδικασθείς, ὡς ἔθος ἐν τοῖς τοιούτοις συμβαίνει, μηδὲ παρά τινος ἐναχθεὶς εἴς τι τῶν ἀπηγορευμένων τοῖς θείοις κανόσι, ἀλλ' ὅτι ἔκτοτε καθ' ἑαυτὸν ἰδιάζων, δεήσει καὶ Θεῷ προσανέχων, πρὸ καιροῦ ἤδη τοῦ πατριάρχου κὺρ Νήφωνος, καὶ αὐτοῦ δεύτερον τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου ἐξωσθέντος, δι' αἰτίας ἃς ὁ κρατῶν προ......καὶ πολλὰ καμόντος αὐτοῦ καὶ πολλοὺς ἄλλους εἰς τὸ ἀντεισαχθῆναι τῷ θρόνῳ καὶ μὴ ἰσχύσαντος τοῦτο, ἡμῶν τε συναχθέντων προσταγῇ τοῦ κρατοῦντος εἰς τὸ ἐπισκέψασθαι τὴν μητέρα ἡμῶν ταύτην, τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἕτερον ποιμένα καὶ πατριάρχην ἀποκαταστῆσαι καὶ ἵνα μὴ εἰς χεῖρον καὶ ἀφανισμὸν τέλειον τὰ ἐκκλησιαστικὰ προχωρήσῃ τῇ περισσοτέρᾳ ἀναβολῇ τοῦ πράγματος τούτου, ἤδη λοιπὸν καὶ τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου κὺρ Διονυσίου...... ἐνθάδε παραγεγονότος εἰς βοήθειαν τῆς Ἐκκλησίας, ὁρισμῷ τοῦ κρατοῦντος, καὶ μετὰ τοῦτο περὶ πατριάρχου συζητήσεως γενομένης, συνοδικῶς ἐκρίθη παρ' ἡμῶν πάσαις ψήφοις δίκαιον εἶναι δι' αἰτίας, τῷ κοινῷ τῆς Ἐκκλησίας οὐκ ἀπᾳδούσας, ἵνα καὶ αὖθις ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης κὺρ **Διονύσιος** ἐπανέλθῃ εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τοῦτον, ἀφ' οὗ προεξεβλήθη, εἰς τὸ ποιμαίνειν εἰς τέλος τὰ λογικὰ τοῦ Θεοῦ πρόβατα. Δι' ὃ καὶ αὖ ἡ προτέρα δοθεῖσα τούτῳ ἄδεια; παρὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ νῦν παρ' ἡμῶν ἀνακαινίζεται εἰς τὸ ἔχειν ἅπασαν ἄδειαν, συνοδικῇ ψήφῳ, ὥστε πράττειν ἀκωλύτως ἅπαντα τὰ τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ ἀνήκοντα, ἱεροτελεστίας δῆλα δή, προσέτι δυνάμει τῆς ἁγίας Τριάδος διαλυσάμενοι καί τι ἄρα ἐκ μικροψυχίας ἐν τῇ ἐκβολῇ τούτου συνέβη. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτω διώρισται παρ' ἡμῶν καὶ ἐντετύπωται· ἔτι δὲ ἀποφαινόμεθα διὰ τοῦ παρόντος ψηφίσματος ἵνα, ἐάν τις φανῇ τῶν ἐνταῦθα ἢ ἀλλαχοῦ ὄντων ἱερωμένων ἢ λαϊκῶν ἐναντιωθεὶς τῇ συνοδικῇ ταύτῃ πράξει μετὰ τὴν ἐν τῷ πατριαρχείῳ ἀποκατάστασιν τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου κὺρ Διονυσίο κα οὐκ ἐθελήσῃ στέρξαί τοῦτον, ἢ

καθολικὸν καὶ οἰκουμενικὸν πατριάρχην, εἰ μὲν ἱερωμένος εἴη, ἵνα εἴη πάσης ἱεροπραξίας ἀργὸς, μέχρις οὗ τῷ διαληφθέντι ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ κὺρ Διονυσίῳ διαλλαγῇ, εἰ δὲ λαϊκὸς ἐστιν, ὁποῖος ἄρα καὶ εἴη ὅ γε τοιοῦτος, ἵνα μένῃ ὑπὸ βάρος ἀλύτου ἀφορισμοῦ μέχρις ὅτου καὶ οὗτος διαλλαγῇ τῷ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ. Καὶ εἰς ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν συνοδικὸν ψήφισμα καὶ ὑπεγράφη παρ᾽ ἡμῶν ἐν ἔτει ͵ϛϠϟϛ΄.»

† Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Ἐφέσου καὶ πάσης Ἀσίας **Δανιήλ**, ἔχων τὴν γνώμην καὶ τοῦ Χαλκηδόνος καὶ τοῦ Μιτυλήνης.

† Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Σερρῶν **Μανασῆς**, ἔχων καὶ τὴν γνώμην τοῦ Ἡρακλείας.

† Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Μελενίκου καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τοῦ Σάρδεων **Γεράσιμος**.

† Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Μεσημβρίας **Δοσίθεος**.

† Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Περιθεωρίου **Ματθαῖος**.

† Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Ζιχνῶν **Παχώμιος**, ἔχων καὶ τὴν τοῦ Λαρίσσης καὶ τοῦ Δράμας.

† Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης πρώην Σουγδαίας καὶ πρόεδρος Νικαίας **Θεοφάνης**.

† Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Ἰκονίου **Ἀμφιλόχιος**.

8) ΡΑΦΑΗΛ Α΄

Ἐπὶ τῇ β΄. ἀποχωρήσει τοῦ Συμεὼν ἀπὸ τοῦ θρόνου «ἐλθόντων μερικῶν ἀρχιερέων μετὰ βασιλικοῦ ὁρισμοῦ εἰς τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν διὰ νὰ κάμουν τὸν **Ραφαὴλ** πατριάρχην καὶ ὡς ἦλθε, ἔκαμον ψήφους καὶ τὴν χειροτονίαν στανικός τους καὶ ἐχειροτονήθη ὑπὸ τοῦ Ἀγκύρας, ὅτι ὁ Ἡρακλείας, πρὶν περὶ νὰ συναχθῇ ἡ σύνοδος, τὸ ἔμαθε καὶ ἔγινεν ἀσθενής. Καὶ ὁ Καισαρείας καὶ ὁ Ἐφέσου ἔτυχε καὶ δὲν ἦλθαν. Καὶ ὡς τὸν ἐχειροτόνησαν τὸν ἀνεύασαν εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ὡς πατριάρχην. Ἔκαμαν καὶ τινὲς στάσιν ὅτι νὰ μὴ δὲν συλλειτουργήσουν μετ᾽ αὐτοῦ, ἀμὴ ἀπὸ τὸν φόβον τους καὶ στανικός τους ἐσυλλειτούργησαν» (Μαλ). Ὁ Ραφαὴλ, ἱερομόναχος τὸν βαθμὸν καὶ Σέρβος τὴν καταγωγήν, ἐγένετο ἐγκρατὴς τοῦ θρόνου κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1475 ὑποσχεθεὶς καταβολὴν καὶ ἑτέρων 500 χρ. φλωρίων πρὸς τοῖς δισχιλίοις τοιούτοις. Ἀθετήσας ὅμως τὰς ἀναληφθείσας ὑπ᾽ αὐτοῦ ὑποχρεώσεις ἢ καὶ μὴ δυνηθεὶς ἵνα ἐκτελέσῃ αὐτάς, ἐρρίφθη εἰς τὰς φυλακὰς καὶ ἀπέθανε μετὰ ἐνιαύσιον πατριαρχείαν ἀθλιεστάτην, ἀρχὰς 1476. Ἄγνωστον ποῦ ἐτάφη [45].

---

[45]) ***Ἀνώνυμος*** 584.—Turcogr. σελ. 24, 129, 130, 131, 138.—Bandurii σελ.215, 226.—***Μ.Ἀθηνῶν*** Γ′ 333.—***Ε. Κῆρυξ*** ΣΤ′ 445.—***Ὑψηλ.*** σελ. 25, 27.—***Κούμας*** Ζ′

Κατὰ τὴν ἐπίσημον τῆς Ἐκκλησίας ὁμολογίαν, ἐξενεχθεῖσαν κατὰ Ἰούλιον 1488, «πάντες (οἱ πατριάρχαι) τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ χρήσιμοι πολυειδῶς καὶ διὰ τοῦτο δεκτοὶ ὑπῆρξαν, ***ἑνὸς μόνου τῶν τοιούτων, Ραφαὴλ ἐκείνου τοῦ Τριβαλοῦ, ὅς ἀναιδέστατος διὰ τῆς ἔξω καὶ μόνης ἀρχῆς τῇ ἐκκλησίᾳ προσέβαλε βίας· ἄνευ γὰρ μόνου καὶ τούτου προφανῶς ὄντος κατεγνωσμένου καὶ ἀποβλήτου***, οἱ λοιποὶ συγγνώμης ἔτυχον πρότερον παρὰ τῆς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας, ὡς καὶ νῦν ἐφ' ὁμοίῳ τρόπῳ παρ' ἡμῶν» 46).

9) ΜΑΞΙΜΟΣ Γ'

«Μετὰ τὸν θάνατον τούτου (τοῦ Ραφαὴλ) ἐσυνάχθη σύνοδος μεγάλη μητροπολιτῶν, ἀρχιεπισκόπων καὶ ἐπισκόπων, κληρικῶν, ἡγουμένων, ἀρχιμανδριτῶν καὶ ἁπλῶς ἄλλων ἱερέων, ἀρχόντων, χρησίμων ἀνδρῶν καὶ τοῦ κοινοῦ λαοῦ καὶ συνεβουλεύθησαν ποῖον νὰ κάμουν πατριάρχην. Ὅμως ἦσαν εἰς μεγάλην ἀπορίαν διὰ νὰ εὕρουν ἄξιον ἄνδρα.... Θεοῦ σοφίᾳ, κοινῇ γνώμῃ, ἐψήφισαν αὐτὸν τὸν θεολογικώτατον ***Μάξιμον***, ὁ ὁποῖος ἦτον μέγας Ἐκκλησιάρχης τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας ταύτης τῆς Κ/πόλεως ὀνόματι, Μανουήλ...., ἔκαμαν δὲ αὐτὸν τὸν μέγαν ἐκκλησιάρχην καλόγηρον καὶ ἐμετονόμασαν αὐτὸν Μάξιμον καὶ ἔτζη τοῦ ἔδωκαν τὸ ***μικρὸν μήνυμα*** καὶ ***τὸ μέγα*** μετὰ τὸν ἑσπερινόν, καὶ ἐπὶ τὴν αὔριον λειτουργίας γενομένης, συναγμένοι παντὸς τοῦ λαοῦ καὶ ἱερωμένων καὶ κοσμικῶν, ἐχειροτόνησεν αὐτὸν ὁ Ἡρακλείας πατριάρχην εἰς τὴν Παμμακάριστον, γενομένης παρρησίας μεγάλης καὶ εὐταξίας καὶ λαβόντες αὐτὸν ἔβαλαν ἐν τῷ ὑψηλοτάτῳ θρόνῳ τῷ πατριαρχικῷ δώσαντες αὐτοῦ ἐπὶ χεῖρας καὶ τὸ ***δικανίκιον***, ψαλλόντων τῶν ψαλτῶν ὡς σύνηθες, «τὸν δεσπότην καὶ ἀρχιερέα» (Μαλ)

Ὁ Μάξιμος, καταγόμενος ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν Παλαιολόγων, ἀνῆλθε τὸν θρόνον τὸ ἔαρ τοῦ 1476, διετέλει δὲ πατριαρχεύων κατὰ τὸν θάνατον τοῦ σουλτάνου Μαχμοὺτ—ἐπισυμβάντα τὴν 3 Μαΐου ἤ

436.—***Μαθᾶ*** σελ. 168.—***Βυζάντιος*** Β' 529.—***Γεδεὼν*** σελ. 484.—*Κρουμβάχερ* Γ' 716.—Ἐκκλ. ἱστορία ***Φ Βαφείδου*** Γα' σελ. 16.—***Ἐκκλ.'Ἀληθ***. Δ' 252, 398.ΚΣΤ-366.—*Θεολογία* Λ' 180.—***Ὀρθοδοξία*** Γ' 35.—*Μ*. ***Ε. Εγκ***. ΚΑ' 68.—*Β*· ***Στεφανίδου***, ὁ πατριάρχης Κ/πόλεως Ραφαὴλ ὁ Α' καὶ τὸ πατριαρχικὸν χαράτσιον ἐν ***Ν. Ποιμένι*** Α' σελ. 333 καὶ τοῦ ***αὐτοῦ*** Συμβολαὶ κλπ. ὡς ἄνω σελ. 99.—***Παράρτημα*** ΙΖ' τόμ. Ε. Φ. Ε. ὡς ἄνω σελ. 19 σημ. 1.—Λεξ. ***Ἐλευθερουδάκη*** ΙΑ' 87. —Λεξ. ***Γερακάρη*** Δ' 356.—**Le Quien** Γ' 316.—**S. Vailhé** ὡς ἄνω σελ. 1310,1422. —***Ἀλήθεια*** ὡς ἀνωτ. Α' 66, 104.—***Δνοβουν***. ὡς ἀνωτ. σελ. 73.

46) ***Ε. Σταματιάδου*** ὡς ἀνωτ. σελ. 32 — ὅρα καὶ ἀνωτ. σελ. 18.

κατ' ἄλλους τὴν 2 Ἰουλίου 1481. Ἀπέθανε τέλη 1481 ἢ ἀρχὰς 1482, ταφεὶς πάντως ἐν τῇ ἱ. μονῇ τῆς Παμμακαρίστου [47]).

10) ΝΗΦΩΝ Β'

Ἀποθανόντας τοῦ πατριάρχου Συμεὼν Α΄ «συνεκροτήθη σύνοδος ἀπὸ τῶν ἀνατολικῶν καὶ δυτικῶν ἀρχιερέων, ἐν οἷς ἦν ὁ Ἐφέσου Δανιήλ, ἀνὴρ λόγιος, ὁ Θεσσαλονίκης Νήφων, καὶ ποιήσαντες ψήφους ἐκκλησιαστικῶς ἀνεβιβάσθη εἰς τὸν θρόνον τὸν πατριαρχικὸν ὁ Θεσσαλονίκης» (Ζυγομ.). «Μετὰ τοὺς ψήφους τούτου τοῦ κυροῦ ***Νήφωνος*** διὰ πατριάρχην ἔδωκαν αὐτοῦ τὸ ***μικρὸν μήνυμα*** καὶ τὸ ***μέγα*** μετὰ τὸν ἑσπερινὸν καὶ ἔδωκεν αὐτοῦ ὁ Ἡρακλείας τὸ ***δικανίκιον*** εἰς χεῖρας καὶ ἀνεύη εἰς τὸν ὑψηλότατον πατριαρχικὸν θρόνον καὶ εὐλόγησεν ἱερωμένους καὶ κοσμικοὺς» (Μαλ). Καὶ οὕτω «τῇ τότε ψήφῳ τῶν ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ παντὸς τοῦ κλήρου τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ λαοῦ ἅπαξάπαντος καταναγκάσει καὶ ἀξιώσει» ὁ Θεσσαλονίκης Νήφων ἐκλήθη ἐπὶ τὴν διακιβέρνησιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου, περὶ τὰ τέλη τοῦ 1486.

Ἐν τῷ ἀλλαχοῦ [48]) δημοσιευθέντι ***συνοδικῷ ψηφίσματι*** περὶ Διονυσίου Α΄ (Ἰούλιος 1488) σημειοῦται: «***πρὸ καιροῦ*** ἤδη τοῦ πατριάρχου κὺρ Νήφωνος καὶ αὐτοῦ ***δεύτερον*** τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου ἐξωσθέντος δι' αἰτίας ἃς ὁ κρατῶν προ. . . . . καὶ πολλὰ καμόντος αὐτοῦ καὶ πολλοὺς ἄλλους εἰς τὸ ἀντεισαχθῆναι τῷ θρόνῳ καὶ μὴ ἰσχύσαντος. . . . καὶ ἵνα μὴ εἰς χεῖρον καὶ ἀφανισμὸν τέλειον τὰ ἐκκλησιαστικὰ προχωρήσῃ τῇ περισσοτέρᾳ ***ἀναβολῇ*** τοῦ πράγματος τούτου» (δηλ. τῆς ἐκλογῆς νέου πατριάρχου. Τὸ ***πρὸ καιροῦ***, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν λέξιν ***ἀναβολῇ*** καὶ τὴν κατωτέρω ἀναφερομένην φράσιν τοῦ Μαλαξοῦ ***καιρὸν πολὺν***, προϋποθέτει διάστημα καθ' ὅ ὁ Νήφων διετέλει κατά τινα τρό-

---

[47]) ***Ἀνώνυμος*** σελ. 584 586.—Turcogr. 25, 131, 132, 138 —Bandurli 215, 226. — ***Μ· Ἀθηνῶν*** Γ΄ 333.— ***Ε. Κῆρ.*** ΣΤ' 445.—***Κούμα*** Ζ΄ 436.— ***Ὑψηλ.*** 27, 30.— ***Μαθᾶ*** 169.—***Βυζαντ.*** Β΄ 395, 529.—***Γεδ*** 68, 485.—***Κρουμβ.*** Γ΄ 716.—***Ε.Σταματ.*** ὡς ἄνω 21, 25, 30, 34, 38.—Le Quien Ι΄ 316.—S. Vailhé 1310, 1420.—***Κ.Σάθα*** Νεοελ. Φιλ. Ἀθῆναι, 1868, σελ. 96 —***τοῦ αὐτοῦ*** Μεσ.βιβλ. Γ' σελ.κστ'.—***Γ.Ζαβίρα*** Ν. Ἑλλὰς ὡς ἄνω σελ. 91-92, 288. —Ἐκκλ. ἱστορ. ***Φ. Βαφ.*** Γα΄ σελ. 17, 29, 101, 129, 142. — Ἐκκλ. ἱστορ. ***Α. Δ. Κυριακοῦ*** Γ΄ 12, 135.—***Παπαρηγ.*** ἱστορ. ὡς ἄνω Ε' 524.—***Θεολ.*** Δ΄ 180.—***Ὀρθοδ.*** Γ' 33.—Δελτίον ἱστ. καὶ ἐθν. ἑταιρείας Γ' 482. —***Μ. Ε. Ἐγκ.*** ΙΖ΄ 952.— ***Παράρτημα*** ΙΖ' τόμ. κλπ. σελ. 16, 18.— Λεξ. ***Ἐλευθερουδ.*** Θ΄ 133.— Λεξ. ***Γερακάρη*** Δ΄ 356 — ***Ἀλήθεια*** ὡς ἀνωτ. Α΄ 105.— ***Εὑρετήριον*** Ν. Ἑλληνομνήμονος ὡς ἀνωτ. σελ. 410.— ***Δυοβουν.*** ὡς ἀνωτ. σελ. 74.

[48]) Ὅρα σελ. 18.— ***Ε. Σταματ.*** ὡς ἀνωτ. σελ. 33, 35 ἑξ.

πον μακρὰν τοῦ θρόνου καὶ συνεπῶς χηρείαν τινὰ τοῦ τελευταίου τούτου, ἥτις ὅμως ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν διεκόπτετο διὰ τῆς ἑκάστοτε προσωπικῆς ἐμφανίσεως τοῦ πατριάρχου. Ἱστορικῶς δηλ. εἶνε βέβαιον ὅτι ὁ Νήφων ἀναμιχθεὶς εἰς κληρονομικὴν ὑπόθεσιν τοῦ ἀποθανόντος Συμεὼν Α′ προὐκάλεσε τὴν μῆνιν καὶ τὰς ῥαδιουργίας τοῦ ἰσχυροῦ Ἀμηρούτση τοῦ Τραπεζουντίου, συνέπεια τῶν ὁποίων ὑπῆρξεν ἡ ἀπὸ τοῦ θρόνου καὶ αὐτῆς ἔτι τῆς πόλεως βιαία αὐτοῦ ἔξωσις, ***πρώτη*** τὴν σειράν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ πατριάρχης, καίπερ ἔκπτωτος διατελῶν, ἐπανήρχετο κρύφα εἰς τὴν πόλιν, τῇ συγκαταθέσει ὅμως τοῦ οἰκονομικοῦ ἐφόρου, πρὸς πληρωμὴν τοῦ χαρατσίου καὶ τῇ σιωπηλῇ συναινέσει τῆς Ἐκκλησίας μὴ ἀποκηρυξάσης αὐτόν, ἐπανερχόμενος δὲ ἐξετέλει καθήκοντα ἐκκλησιαστικῆς φύσεως, διετάχθη μετ᾿ ἀπειλῶν ***τὸ δεύτερον*** ὅπως ἀπομακρυνθῇ τέλεον τοῦ θρόνου μετὰ καὶ ὁρισμοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ὅπως προβῇ εἰς ἐκλογὴν νέου πατριάρχου.

«Καὶ ἀκούσας τοῦτο ὁ σουλτάνος ἐθυμώθη πολλὰ καὶ ὠργίσθη τοῦ πατριάρχου καὶ εὔγαλε ἀπὸ τὸν θρόνον τὸν πατριαρχικὸν καὶ ἀπὸ τὴν πόλιν τὸν ἀπεδίωξε ἔξω. . . . . . ἐστέκετον δὲ ὁ πατριαρχικὸς θρόνος χωρὶς πατριάρχην ***καιρὸν πολύν***· ἀμὴ ἤρχετον ὁ πατριάρχης κρυφίως εἰς τὴν πόλιν χωρὶς τὴν βουλὴν τοῦ σουλτάνου, μόνον μὲ τὸν λόγον τοῦ τευτερτάρη, διὰ νὰ πληρώνῃ τὸ χαράτσιον. (Κατὰ τὸν ***Ζυγομαλᾶν*** : εἶτα γνώμῃ τοῦ ντευτεντάρη, τοῦ λογαριαστοῦ τοῦ βασιλέως, ***ἐκάθησε*** (=ὁ πατριάρχης εἰς τὸν θρόνον) διὰ τὸ δοῦναι τὸ τέλος). Καὶ πάλιν κρυφίως ἔφευγε διὰ νὰ μὴ δὲν τὸν ἰδεῖ τινας καὶ τὸν παραδώσῃ εἰς τὸν σουλτάνον. . . . . Καὶ ἔσοντας νὰ ἔχει αὐτὸς ὁ σουλτάνος ὀργὴν καὶ θυμὸν εἰς αὐτὸν τὸν πατριάρχην ἔκραξε τοὺς κληρικοὺς καὶ τοὺς ὥρισεν ὅτι νὰ κάμουν ἄλλον πατριάρχην καὶ ἐκεῖνον τὸν πρῶτον τινὰς νὰ μὴ τὸν ἐδέχεται οὐδὲ νὰ τὸν ἐστέργει. . . . »(Μαλ). Μετὰ τὴν β′ ταύτην ἔξωσιν (κατὰ τὴν α′ π/χείαν) τοῦ Νήφωνος ἄρχεται ἡ πραγματικὴ χηρεία τοῦ θρόνου. Ἐν πάσῃ ὅμως περιπτώσει δύναται οὗτος νὰ θεωρηθῇ πατριαρχεύσας τὸ α′ οὕτως ἢ ἄλλως περισσότερον τοῦ ἑνὸς ἔτους. Ἀποχωρήσας δὲ ὁριστικῶς (ἴσως ἀρχὰς 1488) ἀπῆλθεν εἰς τὴν κατέναντι τῆς Σωζοπόλεως ἱ. μονὴν τοῦ Τιμίου Προδρόμου, ἐν ᾗ καὶ διέμενε μονάζων.

Ἐπανῆλθε καὶ αὖθις εἰς τὸν θρόνον εἰς διαδοχὴν Μαξίμου Δ′· «Καὶ συνόδου γενομένης περὶ ποῖον νὰ κάμουν τοὺς ψήφους, πατριάρχην ὁμοφώνως ἐπροσκάλεσαν τοῦτον (τὸν Νήφωνα). Ἐκλέξαντες δὲ δευτέραν φορὰν διὰ πατριάρχην τοῦτον ἀπέστειλαν καὶ τὸν ἔφεραν εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν καὶ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ἐπανέλαβε παρὰ τῆς θείας συνόδου ἀρχιερέων, κληρικῶν, ἀρχόντων καὶ παντὸς τοῦ χριστωνύμου λαοῦ» (Μαλ). Διὰ τὸν καθορισμὸν τοῦ χρόνου τῆς β′ ἀνόδου τοῦ Νήφωνος ἐπὶ

τοῦ θρόνου ὑποβοηθούμεθα ὑπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ πατριάρχου, ἀναφέροντος ἐν τῇ κατὰ τῆς σιμωνίας συνοδικῇ αὐτοῦ πράξει (16 Ἰουνίου 1498) τὰ ἑξῆς: «ταινῦν δὲ κρίμασι τῆς τοῦ Θεοῦ συρροῆς, προνοίας καὶ χάριτος εἰς τὸν μέγαν καὶ ὑψηλὸν πατριαρχικὸν ἡ μετριότης ἡμῶν ἐπανελθοῦσα θρόνον, διὰ σπουδῆς ὅτι πλείστης ἔθετο σύνοδον καθολικὴν γενέσθαι καὶ διαμηνυθέντες οἱ ἱερώτατοι ἀρχιερεῖς..... ἐν πάσῃ προθυμίᾳ καὶ συντεταμένῃ διανοίᾳ σπεύσαντες ἦλθον.....», ἐξ ὧν συνάγεται ὅτι ἅμα τῇ ἐπάνοδῳ αὐτοῦ εἰς τὸν θρόνον προέβη ἐσπευμένως εἰς τὴν σύγκλησιν τῆς ἱεραρχίας πρὸς καταπολέμησιν τῆς σιμωνίας. Ἐπειδὴ δὲ ἀπεμακρύνθη τοῦ θρόνου πιθανῶς τέλη τοῦ θέρους 1498 καὶ φέρεται πατριαρχεύσας ἐπὶ ἓν καὶ μόνον ἔτος, τόσον δὲ χρονικὸν διάστημα προϋποθέτουσι καὶ οἱ ἀνωτέρω πατριαρχικοὶ λόγοι, δυνάμεθα μετὰ πολλῆς πιθανότητος νὰ θεωρήσωμεν συμπίπτουσαν τὴν β' ἄνοδον τοῦ Νήφωνος εἰς τὸν θρόνον κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1497, παραδεχόμενοι συγχρόνως καὶ μίαν μεσολαβήσασαν ἀπὸ τῆς παραιτήσεως Μαξίμου Δ' χηρείαν τοῦ θρόνου διαρκείας πιθανῶς ἑξαμήνου, ἐὰν μάλιστα λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὸν ἀνήσυχον χαρακτῆρα τοῦ τελευταίου τούτου.

Ἀπεμακρύνθη δὲ τὸ β' ὡσαύτως βιαίως. «Εἶχε δὲ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον χρόνον ἕνα καὶ ἔγιναν σκάνδαλα μεγάλα καὶ πολλὰ ἀπὸ τὸν Μάξιμον τὸν πρώην πατριάρχην καὶ ἀπὸ ἄλλους ἀρχιερεῖς, μητροπολίτας καὶ ἐπισκόπους, ὅπου δὲν ἤθελον αὐτὸν τὸν κύριν Νήφωνα καὶ ἔβγαλαν δευτέραν φορὰν ἐκ τοῦ πατριαχικοῦ θρόνου μετὰ μεγάλης συγχύσεως καὶ ταραχῆς καὶ ἄλλων πολλῶν κακῶν» (Μαλ). Δι' Ἀδριανουπόλεως φθάσας εἰς Βλαχίαν ἐφησύχαζεν ἐκεῖ μεριμνῶν ἅμα συντόνως καὶ περὶ τῶν ἐπιτοπίων ἐκκλησιαστικῶν ἀναγκῶν.

Ἐκλήθη καὶ γ' εἰς τὸν θρόνον τῷ 1502 εἰς διαδοχὴν Ἰωακεὶμ Α'. «Καὶ ἐν τῷ ἅμα ἔκαμαν σύνοδον μετὰ μερικῶν ἀρχιερέων ὅπου εὑρέθησαν εἰς τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν καὶ ὁμοφώνως ἐψήφισαν **τρίτην** φορὰν τὸν πρώην πατριάρχην κύριν Νήφωνα, ὅπου ἦταν εἰς τὴν Βλαχίαν. Καὶ ἐμήνυσαν αὐτοῦ μετὰ μερικῶν κληρικῶν τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ ἐδεήθησαν αὐτὸν ἵνα ἔλθῃ νὰ λάβῃ πάλιν τὸν πατριαρχικὸν θρόνον. Ἀκούσας δὲ τοῦτο ὁ αὐτὸς κύρις Νήφωνας δὲν ἠθέλησε τελείως νὰ τὸ παραδεχθῇ, μόνον ἔστειλε τοὺς ἀπεσταλμένους κληρικοὺς ὀπίσω καθὼς ἦλθαν μόνοι τους καὶ καμμίαν φιλοτιμίαν δὲν ἔκαμε πρὸς αὐτούς. Ἐλθόντες δὲ οἱ κληρικοὶ εἰς τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν ἀνήγγειλαν τὰ περὶ τοῦ κυροῦ Νήφωνος ὅτι τελείως δὲν προσδέχεται τοῦτο οὐδὲ θέλει νὰ ἀκούσῃ περὶ τοῦ πατριαρχείου» (Μαλ). Ἀναχωρήσας ἀργότερον ἐκ Βλαχίας κατέφθασε διὰ Μακεδονίας εἰς ἅγιον Ὄρος μονάσας καὶ ἀποθανὼν ἐν τῇ ἱ. μονῇ τοῦ Διονυσίου τῷ 1508, καταλιπὼν

δὲ μνήμην ἁγίου γεραιρομένου τῇ 11 Αὐγούστου. Τὸ λείψανον αὐτοῦ εὕρηται ἐν τῇ αὐτῇ ὡς ἄνω ἱ. μονῇ, μόνον δὲ ἡ κάρα καὶ ἡ δεξιὰ χεὶρ μετεκομίσθησαν τῷ 1518 ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας Νιάγου Βασσαράβα εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ, ἀφιερώσαντος ἀμφοτέρας εἰς τὸν ναὸν Κούρτεα δ' Ἄρτζες [49].

---

[49]) ***Ἀνώνυμος*** σελ. 594, 595, 603.— **Turcogr.** 33, 39, 138-140, 142, 144, 145, 151.—**Bandurii** σελ. 215, 216, 226.—***Μ. Ἀθηνῶν*** Γ' 339, 340.—***Ε.Κῆρ.*** ΣΤ' 445. *Κούμα* Ζ' 436.—***Ὑψηλ.*** 30, 32, 36.—***Μαθᾶ*** 170, 172.—***Βυζαντ.*** Β' 529.—***Γεδ.*** 68 488, 492, 495.—***Κρουμβ.*** Γ' 716.— *Σάθα* Νεοελλ. φιλ. 97—***τοῦ αὐτοῦ*** Μεσ. βιβλ. Γ' κζ'.— ***Φωτεινοῦ*** ἱστορία τῆς πάλαι Δακίας Β' Βιένη 1818 σελ. 61 ἑξ.—**Le Quien** Ι' 317, 318.— **Vailhé** σελ. 1310, 1422.— ***Δυοβουνιώτου*** ὡς ἀνωτ. σελ. 75. *Μ.* ***Συναξαριστής.*** Αὔγουστος σελ. 164.—***Ἐκκλ. Ἀλ.*** Δ' 229, 252, 398, Ε' 124, 126, 137, 138, ΚΣΤ' 366.—***Ἀλήθεια*** ὡς ἀνωτ. Α' σελ. 105.—Λεξ.***Ἐλευθερουδάκη*** Θ' 789.—*Μ.* ***Ε. Ἐγκ.*** ΙΗ' 266.—Λεξ. ***Γερακάρη*** Δ' 356.

(Ἕπεται συνέχεια)

† ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ Α. ΣΙΔΕΡΙΔΟΥ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΑΙ ΔΕΡΚΩΝ

(783-1925)

[Συνέχεια ἐκ τοῦ τεύχους 83, σελ. 406].

1835 ΓΕΡΜΑΝΟΣ Ο ΑΠΟ ΦΙΛΙΠΠΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΜΑΣ (*)

Ἐγεννήθη τῷ 1790 ἐν Βαλατᾷ ΚΠόλεως· ἐγένετο μέγας Πρωτοσύγκελλος τῷ 1825, Βιδύνης μητροπολίτης κατ' Αὔγουστον 1826, ἀπέστη διαβληθεὶς τῷ 1830 ἐπὶ τρίμηνον, καὶ ἐπανῆλθε κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους· μετετέθη εἰς Φιλίππων καὶ Δράμας κατὰ Μάϊον 1831, καὶ ἐξ αὐτῆς εἰς Δέρκων κατὰ Νοέμβριον 1835 1), μέχρι τῆς 14 Ἰουνίου 1842, ὅτε ἐξελέγη Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης 2).

---

1) «Ὁ Πατριάρχης Γερμανὸς» ὑπὸ ***Σ. Βουτυρᾶ*** ἐν Ἡμερολογίῳ Χρόνος (ὑπὸ Βαφειάδου) 1869 σελ. 71—83.—***Ἐκκλ. Ἀλήθεια*** Β' 331, 347.

2) Ἀνακριβῶς ὁρίζεται ἡ ἐκλογὴ τοῦ Γερμανοῦ τῇ 12 Ἰουνίου· ὁ Πατριάρχης Ἄνθιμος Ε' ὁ ἀπὸ Κυζίκου ἀπέθανε τῇ 12 Ἰουνίου Παρασκευῇ, καὶ ἐκηδεύθη τὴν ἐπιοῦσαν Σάββατον· τῇ δὲ μετεπιούσῃ Κυριακῇ 14 Ἰουνίου ἐγένετο ἡ τοῦ διαδόχου ἐκλογή. Ἡ ἐπίσημος ἐφημερὶς «***Ὀθωμανικὸς Μηνύτωρ***» [ἔτος γ', ἀριθ. 52, 3 Ἰουλίου 1842 (7 Τζεματζῆ-ουλ-ἀχὶρ 1258), Παρασκευῇ] ἔγραψε τὰ ἑξῆς: «Ἀποθανόντος τοῦ μακαρίτου πατριάρχου Ἀνθίμου συνελθόντες κατὰ τὸ σύνηθες οἱ προὔχοντες τοῦ ἔθνους τῶν Ρωμαίων ***τὴν δεκάτην τετάρτην Ἰουνίου*** ἡμέραν Κυριακήν, καὶ ἐκλέξαντες ὁμοψήφως ἀνηγόρευσαν πατριάρχην τὸν Σεβασμιώτατον μητροπολίτην Δέρκων κύριον Γερμανόν, ἄνδρα γαλήνιον καὶ ἱκανώτατον· ὅθεν κατὰ Βασιλικὴν διαταγὴν ἡ Αὐτοῦ Παναγιότης ἀνεγνωρίσθη πατριάρχης καὶ προσκληθεὶς εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην ἔλαβε τό τε λαμπρὸν παράσημον τῆς Πατριαρχείας καὶ τὰς ἀναγκαίας παραγγελίας ὅπως ἐπιμέλεται καὶ φροντίζῃ τὸ ἐπ' αὐτὸν ὑπὲρ τῆς ἡσυχίας τοῦ ἔθνους τῶν Ρωμαίων».

(*) ***Σημ. Ἐκδ.*** — Τὸ περὶ Γερμανοῦ τοῦ ἀπὸ Φιλίππων καὶ Δράμας, τοῦ εἶτα Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, κεφάλαιον τῆς παρούσης μελέτης παρεχωρήθη ἐν καιρῷ τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Σάρδεων καὶ Πισιδίας κ. Γερμανῷ, καὶ εἶχε τοῦτο ὑπ' ὄψει ἡ Α. Σεβασμιότης εἰς τὴν συγγραφεῖσαν μελέτην αὐτῆς περὶ τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου.

Ὁ Γερμανὸς ἦτο θιασώτης ἔνθερμος τῆς παιδείας, δὲν ἠνείχετο τὴν ἀπαιδευσίαν τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ· διὸ καὶ εἰς τὰς λαχούσας αὐτῷ Ἐπαρχίας πρῶτον μέλημα ἔσχε τὴν σύστασιν σχολείων· εἰς Βιδύνην συνέστησε προικίσας ἐξ ἰδίων βουλγαρικὴν σχολήν· εἰς ὅλην τὴν ἐπαρχίαν Δράμας ἐπεσκεύασε τὰς παθούσας ἐκ σεισμοῦ σχολάς, ἀνήγειρε δὲ καὶ νέας ἔνθα δὲν ὑπῆρχον. «Ὁ Γερμανὸς ἐν τῷ διαστήματι τῆς βραχυχρονίου ποιμαντορίας του ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Δράμας διὰ πολλῶν μόχθων καὶ ἰδίων ἐν μέρει ἐξόδων ἀνήγειρεν ὑπὲρ τὰς 30 Ἐκκλησίας καὶ 8 σχολεῖα· δαπάνῃ αὐτοῦ ἐξεπαιδεύθησαν καὶ ἐνταῦθα (ΚΠόλει) καὶ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἕνδεκα νέοι» (Σημ. β′ εἰς σελ. 41 ἀνωνύμου βιβλίου Ἑλληνοβουλγαρικῶν ὑπό τὸ ρητὸν «λάλει καὶ μὴ σιωπήσῃς») Εἰς τὴν ἐπαρχίαν Δέρκων διηυθέτησε τοὺς πόρους τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ σχολῶν, ὥστε ἡ μὲν Ἐκκλησία Θεραπείων ἀπέσβεσε τὸ χρέος αὐτῆς, καὶ ἐπερίσευσε χρῆμα δι᾽ οὗ ἐκαλλώπισεν αὐτήν· ἡ δὲ σχολὴ ἐσχημάτισε διὰ συνδρομῶν κεφάλαιον 40.000 γρ., διαιρεθεῖσα εἰς ἑλληνικὸν καὶ ἀλληλοδιδακτικὸν τμῆμα· πυρποληθεῖσαν δὲ σὺν τῇ χώρᾳ τῶν Θεραπείων ἀνέκτισε ταύτην ὁ Γερμανός, δαπανηθέντος ἴσου τῷ κεφαλαίῳ ποσοῦ [1]). Ὡς Πατριάρχης ὁ ἀπὸ Δέρκων Γερμανὸς Δ′ κατέλιπεν ἀθάνατα μνημεῖα τῆς φιλομουσίας καὶ φιλανθρωπίας αὐτοῦ, τὴν ἐν Χάλκῃ Ἱερὰν Θεολογικὴν Σχολὴν καὶ τὸ παρὰ τῇ Ζωοδόχῳ Πηγῇ (Βαλουκλῆ) Ὀρφανοτροφεῖον.

Παραιτηθεὶς τοῦ Πατριαρχικοῦ ἀξιώματος τῇ 18 Ἀπριλίου 1845, ἐφησύχαζεν ἐν Βεβεκίῳ, ὅτε τὸ β′ ἐξελέγη πατριάρχης τῇ 1 Νοεμβρίου 1852· ἀποθανὼν δὲ τῇ 16 Σεπτεμβρίου 1853, ἐτάφη ἐν τῷ ναῷ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς.

Ἐκ παραδρομῆς ὁ Ἀμασείας Ἄνθιμος ἀναγράφει Γεράσιμον Δέρκων ἔτει 1836, παραπέμπων εἰς τὴν τοῦ ἔτους τούτου ἐγκύκλιον τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου ΣΤ′, τυπωθεῖσαν ἐν Κ/πόλει, ἐν ᾗ ὑπογεγραμμένος ἐστὶ «Δέρκων Γερμανὸς» (σελ. 30).

1842 ΝΕΟΦΥΤΟΣ Ο ΑΠΟ ΔΡΑΜΑΣ

Ἐγεννήθη ἐν Νεοχωρίῳ τοῦ Βοσπόρου· τὸ γένος Βεγλερῆς *). Κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1835, ἱερομόναχος ὤν, ἐξελέγη μητροπολίτης Δράμας, χειρευσάσης διὰ τῆς μεταθέσεως τοῦ Γερμανοῦ εἰς τὴν μητρόπολιν Δέρκων [2])· κατὰ Ἰούνιον δὲ τοῦ 1842 μετετέθη εἰς τὴν μητρόπολιν ταύτην, καὶ ἀπέθανε τῇ 15 Μαρτίου 1853 [3]).

[1]) Βουτυρᾶς ἔνθ᾽ ἀνωτέρω.
[2]) Ἐκκλ. Ἀλήθεια Β′ (1881/2) σημ. 331.—Ἡμερ. Ἐθν. Φ. Κ. 1906 σελ. 147.
[3]) *Πουρναρᾶς* αὐτόθι.—Ἐκκλ. Ἀλήθ. Β′ σελ. 348, 436.
*) *Σημ. Ἐκδ.*— Οὐχὶ Βεγλερῆς, ἀλλὰ Ψαρούδης.

Ἀνακριβῶς ἀνεγνώσθη ἡ ὑπογραφὴ «ὁ Δέρκων Γεράσιμος» ἐν συνοδικῷ ἐγγράφῳ τοῦ Πατριάρχου Γερμανοῦ Δ΄ τοῦ ἀπὸ Δέρκων ἔτει 1843, Σεπτεμβρίῳ μηνὶ ἰνδ. β΄ 1).

1853 ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΑΠΟ ΠΕΛΑΓΩΝΕΙΑΣ

Γόνος Θεραπείων 2). «Κωνσταντινουπόλεως καὶ Φιλιππουπόλεως βλαστός». (Γ. Τσουκαλᾶς α΄ Πανηγυρικὸς εἰς Χρύσανθον Φιλιππουπόλεως. Περιγρ. Φιλιπ. 79 «ὁ εὐαγγελίσας τὴν ἔνδοξον αὐτοῦ πατρίδα μὲ χαρᾶς εὐαγγέλια τὴν θεόθεν ψηφοφορίαν σου», β΄ ἡ Βουλγαροσλαβικὴ κτλ. Κ/πόλει 1859 σελ. 14.) Ὥστε ὁ Πουρναρᾶς σφάλλεται.

Κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1833 ἐξελέγη, ἱερομόναχος ὤν, μητροπολίτης Πρεσλάβας (κατ' Ἰούλιον τοῦ 1831 ἐπισκοπὴ ἦτο τοῦ Τορνόβου· ἀποσπασθεῖσα ἀνυψώθη εἰς μητρόπολιν, εἰς ἣν τότε μετετέθη ὁ Αἴνου Γρηγόριος παραιτηθεὶς) 3). Μηνὶ Ἰουνίῳ 1840 μετετέθη εἰς Πελαγώνειαν 4) καὶ κατὰ Μάρτιον 1853 εἰς Δέρκων. Κατά τινα σημείωσιν ὁ Γεράσιμος τῇ 15 Μαρτίου 1853 (αὐθημερὸν τοῦ θανάτου τοῦ Νεοφύτου;), ἡμέρᾳ Κυριακῇ, προήχθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Δέρκων καὶ ἀπεβίωσε τὴν αὐτὴν ἡμερομηνολογίαν 15 Μαρτίου 1865, ἡμέραν Δευτέραν 5). Ἀλλ' ἐκ τῶν Πατριαρχικῶν κωδίκων ὁ μετ' αὐτὸν Δέρκων μετετέθη ἀπὸ Κασσανδρείας τῇ 14 Μαρτίου 1865 6). Ὥστε δὲν ἔχεται ἀληθείας ἡ σημείωσις. Ἄλλως τε εἶναι βεβαιωμένον ὅτι ἀπεβίωσε τῇ 12 Μαρτίου 7).

1865 ΝΕΟΦΥΤΟΣ Ο ΑΠΟ ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΑΣ

Ἐκ τοῦ χωρίου Δρυμάδων τῆς Ἠπείρου, γεννηθεὶς τῷ 1820. Τῷ 1843 ἐσπούδαζεν ἐν Ἀθήναις, τελειοποιηθεὶς ἐν Χάλκῃ, ἐξελθὼν τῷ 1849.

Μ. Πρωτοσύγκελλος ὤν, τῇ 14 ἢ 17 Ἀπριλίου 1856 ἐξελέγη μητροπολίτης Χίου 8). Τῇ 24 Δεκεμβρίου 1860 μετετέθη εἰς τὴν μητρόπολιν Κασσανδρείας 9), τῇ δὲ 14 Μαρτίου 1865 εἰς τὴν μητρόπολιν Δέρκων 10). Ἐπ' αὐτοῦ ἐπεσκευάσθη ἡ μητρόπολις 11). Εἰς περίθαλψιν τῆς ὑγείας αὐτοῦ

1) Micl-Müller VI σελ. 386.

2) *Πουρναρᾶς* αὐτ. σελ. 117.

3) Ἐκκλ. Ἀλήθ. Β΄ σελ. 329, ἔνθα ἐκ παραδρομῆς ἐγράφη Γρηγόριος ἀντὶ Γεράσιμος.

4) Ἐκκλ. Ἀλήθ. Β΄ 346.

5) *Πουρναρᾶς* αὐτ. σημ. εἰς σελ. 117.

6) Ἐκκλ. Ἀλήθ. Β΄ 529

7) *Γ. Παπαδόπουλος*. Ἡ σύγχρ. Ἱεραρχία σελ. 613 σημ. 209.

8) Ἐκκλ. Ἀλήθεια Β΄ 444.

9) Αὐτ. 483.

10) Αὐτ. 529.

11) *Πουρναρᾶς* ἔνθ' ἀνωτ. 117.

τὸν Ἰούλιον 1874 μετέβη εἰς Εὐρώπην· ἐπιστρέψας ἀπεβίωσε τῇ 5 Αὐγούστου 1875, καὶ ἐτάφη ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναῷ.

Τὰ βιβλία του κατέλιπεν εἰς τὴν Μητρόπολιν, τὴν δὲ συλλογὴν χειρογράφων εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Φιλολογικὸν Σύλλογον. Διεκρίνετο ἐπὶ παιδείᾳ καὶ ἐνθέῳ ζήλῳ ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους. Ὑπὸ τὸν τίτλον «Νεοφύτου μητροπολίτου Δέρκων ἔργα τινά», ἐξεδόθη ἐν Κ/πόλει 1881 τομίδιον ἐκ 334 σελ. ὑπὸ τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτοῦ Β. Διαμαντοπούλου.

Ὁ Στ. Βουτυρᾶς ἐξεφώνησε τὸν ἐπιτάφιον λόγον, τὸν δ' ἐπικήδειον ὁ τότε ἅγ. Εἰρηνουπόλεως, εἶτα Φιλιππουπόλεως καὶ τελευταῖον Κοζάνης Φώτιος [1]).

1875 ΙΩΑΚΕΙΜ Ο ΑΠΟ ΛΑΡΙΣΣΗΣ

Χῖος· ὁ Κοκκώδης. Ἀπὸ Ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου ἐγένετο μητροπολίτης Λαρίσσης. Τῇ 8 Αὐγούστου 1875 ἐξελέγη Δέρκων [2]). Ἀπριλίῳ 1879 μετέβη εἰς Χίον ὅπως φροντίσῃ περὶ τοῦ μέλλοντος ἀνεγερθῆναι ἐν Καλλιμασίᾳ σχολείου, ἐκ κληροδοτήματος τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου Ἰωακεὶμ Β΄. (Νεολόγος). Τῇ 1 Ὀκτωβρίου 1884 ἐξελέγη Πατριάρχης, Ἰωακεὶμ Δ΄ [3]). Τῇ 14 Νοεμβρίου 1886 παρῃτήθη, ἐπιδοὺς ὑπόμνημα πολλοῦ λόγου ἄξιον, δημοσιευθὲν ἔν τε τῷ Ἀνατολικῷ Ἀστέρι, Νεολόγῳ καὶ ἐν τῇ «συγχρόνῳ Ἱεραρχίᾳ» τοῦ Γ. Παπαδοπούλου [4]).

Εἰκόνα αὐτοῦ ὡς Πατριάρχου ἐδημοσίευσε τὸ Ἡμερολόγιον Ἀνατολῆς 1885.

1884 ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ

Ἐκ Δαρδανελλίων, τὸ ἐπώνυμον Φωτιάδης. Ἐγεννήθη τῇ 21 Μαΐου 1841. Ἀπόφοιτος τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς. Διετέλεσε (1863-1870) ἀρχιδιάκονος καὶ πρωτοσύγκελλος τοῦ τότε Νύσσης (εἶτα Ξάνθης καὶ τελευταῖον Χαλκηδόνος Καλλινίκου τοῦ Θωμάδου), καὶ τῷ 1870 πρωτοσύγκελλος τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ Θρόνου. Κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1874 διωρίσθη Μ. Πρωτοσύγκελλος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου. Τῇ 6 Σεπτεμβρίου 1878 ἐψηφίσθη Θεσσαλονίκης, καὶ τῇ 20 Δεκεμβρίου 1884 Δέρκων. Τῷ 1890 εἰς τὸ προνομιακὸν ζήτημα συνειργάσθη μετὰ τοῦ Ἡρακλείας Γερμανοῦ, πολλὰς δοκιμασίας συνυποστάς.

[Κατὰ Μάϊον τοῦ 1924, ὑπέργηρως ὤν, ἐξελέγη Μητροπολίτης Ἐφέ-

---

1) *Γ. Παπαδόπουλος* Ἡ σύγχρονος Ἱεραρχία σελ. 612/3 σημ. 209.
2) Ἐκκλ. Ἀλήθ. Β΄ 634.
3) Αὐτόθι Ε΄ 3.
4) Σελ. 614 κ. ἑ.

σου [1]). Ἔκτοτε ἐφησύχαζεν ἐνταῦθα· ἀπεβίωσε τῇ 16 Ἰανουαρίου 1926. Ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία ἐψάλη ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Ναῷ, ὁ δὲ νεκρὸς ἐτάφη ἐν τῷ ἐν Θεραπείοις ἱ. ναῷ τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς [2]).

1924 ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ο ΑΠΟ ΠΡΟΥΣΗΣ

Ἐγεννήθη ἐν Σιγῇ τῆς Ἐπαρχίας Προύσης τῷ 1860. Τὸ ἐπίθετον Ἀράμπογλους. Ἀπεφοίτησε τῆς Ἱ. Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης (1877-1885). Ἐπὶ διετίαν διδάξας, ἐχειροτονήθη διάκονος καὶ ἀνέλαβε καθήκοντα Ἀρχιδιακόνου καὶ εἶτα Πρωτοσυγκέλλου τῆς μητροπόλεως Προύσης. Τῇ 5 Μαρτίου 1896 ἐξελέγη Ἐπίσκοπος Ροδοστόλου [3]), χρηματίσας ὑπὸ τὸν ψιλὸν τοῦτον τίτλον βοηθὸς τοῦ Ἀδριανουπόλεως Κυρίλλου. Τῇ 22 Ἰουλίου 1899 ἐξελέγη μητροπολίτης Βελλᾶς καὶ Κονίτσης [4]), τῇ 29 Ἰουνίου 1906 μητροπολίτης Τραπεζοῦντος [5]), τῇ 2 Ἀπριλίου 1913 μητροπολίτης Κυζίκου [6]), τῇ 10 Φεβρουαρίου 1922 μητροπολίτης Προύσης [7]), καὶ τῇ 8 Μαΐου 1924 μητροπολίτης Δέρκων [8]).

Τῇ 17 Δεκεμβρίου 1924 ἀνεδείχθη Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης [9]), ὡς Κωνσταντῖνος ΣΤ΄. Ἀναγκασθεὶς νὰ ἀναχωρήσῃ ἐντεῦθεν τῇ 30 Ἰανουαρίου 1925, μετέβη εἰς Ἑλλάδα, ὅθεν τῇ 22 Μαΐου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἀπέστειλε τὴν ἀπὸ τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου παραίτησιν αὐτοῦ. Ἐγκατασταθεὶς ἐν Ἀθήναις ἐφησύχαζεν αὐτόθι μέχρι τῆς τελευτῆς αὐτοῦ, γενομένης τῇ 28 Νοεμβρίου 1930. Ἐτάφη πρὸ τοῦ Α΄ Νεκροταφείου Ἀθηνῶν.]

1925 ΦΩΤΙΟΣ Ο ΑΠΟ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ

Ἐκ Πριγκήπου. Ἐσπούδασεν ἐν Γερμανίᾳ.

ΤΕΛΟΣ

---

1) Κώδ. Πατρ. Ἀρχ. ὑπομν. ἐτ. 1923 κ. ἑ. σελ. 29.
2) Πρβλ. «Ὀρθοδοξίαν» 1926 φυλλ. Ἰουλίου σελ. 136.
3) Κώδ. Πατρ. Ἀρχ. ΞΖ΄
4) Κώδ. Πατρ. Ἀρχ. Ϡια΄ σελ. 41.
5) Αὐτόθι σ. 143.
6) Αὐτ. σ. 285.
7) Αὐτ. σ. 324.
8) Κώδ. Πατρ. Ἀρχ. ὑπομν. ἐτ. 1923 κ. ἑ. σ. 30.
9) Αὐτ. σ. 51. Πρβλ. καὶ «Ὀρθοδοξίαν» 1930, φυλλ. Νοεμβρίου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΑΙ ΕΟΡΤΑΙ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΙΣ

Ἐν τῇ τελευταίᾳ πρὸ τῶν Ἑορτῶν τῶν Χριστουγέννων Συνοδικῇ Συνεδρίᾳ ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐκήρυξε τὸ πέρας τῶν ἐργασιῶν τοῦ λήγοντος ἔτους, καὶ ἀντήλλαξε μετὰ τῆς Ἁγίας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐνθέρμους προσρήσεις καὶ εὐχάς.

Τὴν νύκτα τῶν Χριστουγέννων ἐτελέσθη ἐν βαθείᾳ κατανύξει καὶ ἐν συρροῇ πλήθους ἡ Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Λειτουργία. Τὴν ἐπὶ ταῖς Ἑορταῖς ἐγκύκλιον Πατριαρχικὴν προσφώνησιν ἀνέγνωσεν ἀπὸ τοῦ ἱ. Ἄμβωνος ὁ Μέγας Ἀρχιμανδρίτης Καλλίνικος.

Οἱ Μητροπολῖται, οἱ Ἐπίσκοποι, ὁ Κλῆρος τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, οἱ Ὀφφικιάλοι, Ἐπίσημα πρόσωπα, αἱ Ἐφοροεπιτροπαὶ τῶν Κοινοτήτων καὶ πλεῖστοι ἔγκριτοι ὁμογενεῖς προσῆλθον εἰς τὰ Πατριαρχεῖα καὶ ὑπέβαλον σέβη. Ἡ Α.Θ. Παναγιότης ἀντεπεσκέφθη οἴκοι τοὺς ἐνταῦθα Μητροπολίτας. Πάντες οἱ Μητροπολῖται τοῦ Θρόνου ἔσπευσαν διὰ τηλεγραφημάτων καὶ ἐπιστολῶν νὰ ὑποβάλωσι τῇ Α.Θ. Παναγιότητι χαιρετιστηρίους προσρήσεις. Ἐγένοντο εἰς πάντας τὰ προσήκοντα ἀπαντητικὰ εὐχετήρια Γράμματα.

Μεταξὺ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν ἄλλων Πατριαρχῶν καὶ Προέδρων τῶν Αὐτοκεφάλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἀντηλλάγησαν διὰ τηλεγραφημάτων καὶ Γραμμάτων ἐγκάρδιοι ἑόρτιοι χαιρετισμοὶ καὶ πρoσρήσεις, ὡς ἐπίσης καὶ μεταξὺ τῶν φίλων Ἐκκλησιῶν Ἀγγλικανικῆς καὶ Παλαιοκαθολικῶν.

ΧΟΡΟΣΤΑΣΙΑΙ

—Ἡ Α.Θ. Παναγιότης ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ Ἁγίου Νικολάου ἐν μέσῳ συρροῆς κόσμου ἐχοροστάτησε τῇ 5ῃ λήξαντος μηνὸς κατὰ τὸν ἑσπερινὸν ἐν τῷ ἑορτάζοντι ἱερῷ Ναῷ Ἁγίου Νικολάου Γαλατᾶ. Ὡμίλησεν ἐν αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ Ἄμβωνος ὁ Ὑπογραμματεὺς τῆς Ἁ. καὶ Ἱ. Συνόδου Διάκονος Κύριλλος Ἀξιώτης.

—Τῇ 8ῃ δὲ τοῦ μηνὸς ἐχοροστάτησεν ἡ Α.Θ. Παναγιότης κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν ἐν τῷ ἱερῷ Ναῷ Ἁγίου Νικολάου Τζιβαλίου ἐν μέσῳ ἐκδηλώσεων βαθείας εὐλαβείας. Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀπηύθυνε πρὸς τὸ Ἐκκλησίασμα θερμοὺς παραινετικοὺς λόγους, οὓς καταχωρίζομεν ὧδε :

Ἀγαπητὰ ἡμῶν ἐν Κυρίῳ τέκνα,

Εἶνε μεγάλη ἡ χαρὰ ἡμῶν, διότι εὑρισκόμεθα κατὰ τὴν ἱερὰν ταύτην στιγμήν, ὡς ἐκ τῆς μνήμης τοῦ πολιούχου τῆς ὑμετέρας Κοινότητος, ἐν μέσῳ ὑμῶν, ἐν μέσῳ δηλαδὴ τέκνων

ἡμῶν προσφιλῶν καὶ ἠγαπημένων, τῶν ὁποίων ἡ εὐτυχία εἶνε καὶ ἡμετέρα εὐτυχία καὶ ἡ χαρὰ αὐτῶν ἡμετέρα χαρά. Ἐπὶ τούτῳ ἂς εἶνε δεδοξασμένον τὸ ἅγιον Ὄνομα τοῦ Θεοῦ.

Καὶ πρῶτον, ἠγαπημένα τέκνα, εὐλογοῦμεν ὑμᾶς πατρικῶς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ τούτου χώρου καὶ ἅμα συγχαίρομεν ὑμῖν διὰ τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν ἀφοσίωσιν ὑμῶν εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὴν Ἁγίαν αὐτοῦ Ἐκκλησίαν· διότι τὰ μόνα ἀληθινὰ καὶ ἀσφαλῆ κεφάλαια διὰ τὴν ζωὴν καὶ τὴν εὐτυχίαν ἡμῶν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐν οὐρανοῖς εἶνε ἡ πίστις ἡμῶν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἡ ἀφοσίωσις ἡμῶν πρὸς τὴν Ἁγίαν Αὐτοῦ Ἐκκλησίαν· καὶ δεύτερον προτρεπόμεθα ὑμᾶς πατρικῶς ὅπως πάντοτε καὶ μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς τῆς ζωῆς ὑμῶν εἶσθε ἀφωσιωμένοι εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὴν Ἁγίαν Αὐτοῦ Ἐκκλησίαν, εὐωδιάζοντες διαρκῶς ἀπὸ τὰς χάριτας τοῦ Παναγίου Πνεύματος, χωρὶς οὐδ᾽ ἐπὶ μίαν στιγμήν, οὐδὲ ἐπὶ ἓν λεπτὸν τῆς ὥρας νὰ ἀπομακρυνθῆτε ἀπὸ τὸν Θεόν, ἀπὸ τὸ Ἅγιον θέλημα Αὐτοῦ, ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Αὐτοῦ Ἐκκλησίαν, τὴν μεγάλην αὐτὴν πηγὴν τῆς εὐτυχίας καὶ τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου. Ἐκεῖνο, δηλαδή, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ διακρίνῃ ὑμᾶς καὶ νὰ κοσμῇ ὑμᾶς καθ᾽ ὅλον τὸν βίον ὑμῶν, εἶνε ἡ θερμὴ πίστις πρὸς τὸν Θεόν, ἡ ἀγάπη πρὸς τὸ Ἅγιον Αὐτοῦ θέλημα καὶ ἡ ἀληθινὴ ἀφοσίωσις ὑμῶν πρὸς τὴν Ἁγίαν Ἐκκλησίαν Του. Πρὸς τοῦτο καὶ πρὸς ἐνίσχυσιν ὑμῶν ἐπικαλούμεθα ἐφ᾽ ὑμᾶς καὶ ἐφ᾽ ὁλόκληρον τὴν εὐσεβῆ καὶ φιλότιμον ἐνορίαν ὑμῶν διὰ τῶν ἁγίων πρεσβειῶν τοῦ Ἁγίου Πατρὸς ἡμῶν Νικολάου τὴν θείαν ἀρωγήν, τὴν θείαν χάριν, τὴν θείαν ἐνίσχυσιν καὶ τὴν θείαν εὐλογίαν.

Οὕτω ποιεῖτε, τέκνα ἡμῶν ἐν Κυρίῳ ἠγαπημένα, καὶ πιστεύσατε ὅτι θὰ εἶσθε εὐτυχεῖς καὶ μακάριοι καὶ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐν οὐρανοῖς. Ἀμήν!

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΥ

Τὴν 10ην λήξαντος μηνὸς ἀνεχώρησεν ἐπιστρέφων εἰς Γιουγκοσλαβίαν ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μαυροβουνίου καὶ Παραθαλασσίας κ. Γαβριὴλ Δόζιτς. Τὴν Α. Σεβασμιότητα προέπεμψεν ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ὁ Πρωτοσυγκελλεύων Μητροπολίτης Λαοδικείας Δωρόθεος. Εἰς τὸν Σταθμὸν Σιρκετζῆ προσῆλθον ὁ Μητροπολίτης Σάρδεων Γερμανός, ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἁ. καὶ Ἱ. Συνόδου Ἀρχιμανδρίτης Ἀδαμάντιος Κασαπίδης, ὁ Ὑπογραμματεὺς Διάκονος Κύριλλος Ἀξιώτης καὶ ὁ Α´ Διερμηνεὺς τῶν Πατριαρχείων Σπ. Κωνσταντινίδης. Ἡ Α. Σεβασμιότης ἀνεχώρησεν ἀποκομίσασα ἀγαθὰς ἐντυπώσεις ἐκ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἐπανειλημμένως διετράνωσε τὰ ἀκραιφνῆ καὶ ἐγκάρδιά της αἰσθήματα. Τὴν προτεραίαν τῆς ἀναχωρήσεώς της ἔδωκεν ἡ Α. Σεβασμιότης εἰς τὸν Τύπον πρὸς δημοσίευσιν τὴν ἑξῆς ἀνακοίνωσιν :

Ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐνταῦθα ἀποστολήν μου ὀφείλω νὰ δηλώσω ὅτι οὐδεμίαν καὶ εἰς οὐδένα ἀνακοίνωσιν ἔχω δώσῃ μέχρι τοῦδε πρὸς τὸν Τύπον.

Εἶναι πασίγνωστον ὅτι αἱ σχέσεις μεταξὺ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας ἐμπνέονται πάντοτε ὑπὸ ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ πλήρους ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης. Καὶ πρὸς διατήρησιν καὶ καλλιέργειαν τῶν σχέσεων τούτων παρίσταται ἐνίοτε ἡ ἀνάγκη ὅπως οἱ Ἱεράρχαι τῶν δύο ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν ἔρχωνται εἰς προσωπικὰς ἐπαφὰς καὶ συνομιλίας, ἵνα διευκρινίζωσι τὰ ἐπειγούσης μορφῆς ζητήματα ἀμοιβαίου καὶ πανορθοδόξου συμφέροντος.

Ἡ Σερβικὴ Ἐκκλησία, ἣν ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἀντιπροσωπεύω, ἀνέθηκέ μοι μίαν τοιαύτην ἀποστολὴν παρὰ τῷ Οἰκουμενικῷ Θρόνῳ πρὸς ἐξήγησιν καὶ συνεννόησιν εἰς μερικὰ ζητήματα τοιαύτης φύσεως.

Ἐπειδὴ μεταξὺ τῶν δύο ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν βασιλεύει πάντοτε εὐτυχῶς τὸ πνεῦμα τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ εὐαγγελικῆς εἰλικρινείας, πᾶσαι αἱ συνομιλίαι καὶ συννενοήσεις τῆς ἀποστολῆς μου διεξήχθησαν ἐν ἀδελφικῇ ὁμονοίᾳ καὶ ἀμοιβαίᾳ ἐμπιστοσύνῃ.

Θεωρῶ ἐμαυτὸν λίαν εὐτυχῆ, διότι ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἠδυνήθην νὰ ἐκφράσω τὰ ἄπειρά μου σέβη πρὸς τὸ ὑψηλὸν καὶ σεπτὸν πρόσωπον τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Φωτίου τοῦ Β'. καὶ τὴν ἀδελφικήν μου ἀγάπην πρὸς τοὺς διαπρεπεῖς Ἱεράρχας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ὡς καὶ τὴν υἱκήν μου ἀφοσίωσιν πρὸς τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, πρὸς ἣν ἔχω καὶ προσωπικῶς ἰδιαιτέρους δεσμοὺς καὶ ὑποχρεώσεις.

Δὲν δύναμαι νὰ εὕρω τόσας καταλλήλους λέξεις ὅπως ἐκφράσω τὰ αἰσθήματα τῆς βαθυτάτης εὐχαριστήσεώς μου καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς Ἱεράρχας καὶ Κληρικοὺς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου διὰ τὴν θερμὴν ὑποδοχὴν καὶ ἀδελφικὴν φιλοξενίαν ἧς ἀπήλαυσα καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἐνταῦθα διαμονῆς μου.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Ἐπίσκεψις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου παρὰ τῷ Προέδρῳ Ροῦσβελτ.

Ἡ Α. Σεβασμιότης ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς Ἀθηναγόρας κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα Νοέμβριον ἀνῆλθεν εἰς τὸν Λευκὸν Οἶκον καὶ ἐπεσκέφθη ἐπισήμως τὸν Ἐξοχώτατον Πρόεδρον τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν κ. Ροῦζβελτ. Ἡ Α. Σεβασμιότης ἐγένετο δεκτὴ μετ' ἰδιαιτέρας φιλοφροσύνης καὶ ἐγκαρδιότητος. Διεβίβασεν αὐτῷ τὰ συγχαρητήρια τῆς Ἐκκλησίας καὶ ηὐχήθη ἐνίσχυσιν ἐξ ὕψους πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν εὐγενῶν αὐτοῦ προσπαθειῶν πρὸς οἰκονομικὴν ἀνόρθωσιν τῆς χώρας καὶ γενικώτερον πρὸς ἑδραίωσιν τοῦ εἰρηνευτικοῦ πνεύματος ἐν τῷ κόσμῳ. Ἡ Α. Ἐξοχότης ηὐχαρίστησε θερμῶς ἐπὶ τοῖς συγχαρητηρίοις καὶ ταῖς εὐχαῖς καὶ διηρώτησε μετὰ πολλοῦ ἐνδιαφέροντος τὰ περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ὀρθοδόξων ὁμογενῶν Κοινοτήτων. Μετὰ μακρὰν συνομιλίαν ἡ Α. Σεβασμιότης ἀπεχώρησεν ἐκ τοῦ Λευκοῦ Οἴκου προπεμφθεῖσα μετὰ πολλῶν ἐνδείξεων τιμῆς καὶ σεβασμοῦ.

Ἐκδηλώσεις ὑπὲρ τῆς Τουρκοελληνικῆς φιλίας.

Πρωτοβουλίᾳ τῆς Α. Σεβασμιότητος τοῦ Ἀρχιεπ. Ἀμερικῆς Ἀθηναγόρα διωργανώθη ὡραία τελετὴ πρὸς πανηγυρισμὸν τοῦ Συμφώνου τῆς Τουρκοελληνικῆς φιλίας ἐν Ἀμερικῇ. Τῇ 12ῃ Νοεμβρίου ἡμέρᾳ Κυριακῇ, ἐν τῷ ὁμωνύμῳ ἱερῷ Ναῷ τῆς ἐν Οὐασιγκτῶνι Κοινότητος τοῦ Ἁγ. Κωνσταντίνου, παρόντων καὶ τῶν ἐξοχωτάτων Πρεσβευτῶν Τουρκίας Ἀχμὲτ Μουχτὰρ βέη καὶ Ἑλλάδος κ. Χ. Σιμοπούλου, καὶ ἐν μέσῳ συρροῆς εὐσεβοῦς ἐκκλησιάσματος ἀγαλλομένου, ἐψάλη Δοξολογία πρὸς τὸν Ὕψιστον. Μετὰ τὴν Δοξολογίαν ὡμίλησε ἀπὸ μέρους καὶ τοῦ Τούρκου Πρεσβευτοῦ ὁ κ. Σιμόπουλος ἐξάρας τὸ γεγονὸς τῆς συμφωνίας καὶ τῆς τελέσεως τῆς Δοξολογίας. Ἀκολούθως ἐπεδόθησαν ψηφίσματα τοῖς Ἐξοχ. Πρεσβευταῖς ὅπως διαβιβάσωσιν αὐτὰ εἰς τὰς οἰκείας Κυβερνήσεις, ὡς καὶ εἰς τὸν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπον ἵνα διαβιβάσῃ αὐτὸ πρὸς τὴν Α.Θ. Παναγιότητα τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, εἰς Οὗ τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν ὑπάγεται ἡ ἐν Ἀμερικῇ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία. Παρετέθη ὑπὸ τῆς εἰρημένης Κοινότητος καὶ ἐπίσημον δεῖπνον, εἰς τὸν ὁποῖον παρεκάθησαν οἱ Ἐξοχώτατοι Πρεσβευταὶ ὁμιλήσαντες ἀμφότεροι καὶ ἐξάραντες τὴν σημασίαν καὶ τὰ ἀγαθὰ τοῦ συμφώνου διά τε τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον. Ἐν ἀτμοσφαίρᾳ πλήρει ἐγκαρδιότητος ἀντηλλάγησαν ἀμοιβαῖαι φιλοφρονήσεις καὶ εἰλικρινεῖς εὐχαί.

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ

Ἀπὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Αὐστραλίας κ. Τιμοθέου εἰς τὴν Ἐπαρχίαν αὐτοῦ συνεπληρώθησαν ἤδη δέκα ἓξ μῆνες. Ἡ Α. Σεβασμιότης διαρκῶς μέχρι σήμερον περιέρχεται τὰς ἀνὰ τὴν Αὐστραλίαν διεσπαρμένας Κοινότητας, ἵνα σχηματίσῃ γενικὴν ἰδέαν περὶ τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ καὶ ἐκπληρώσῃ τὰ ποιμαντορικὰ αὐτῆς καθήκοντα. Διὰ μακρᾶς Ἐκθέσεώς της ὑπέβαλε τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰ ὑπ' αὐτῆς μέχρι σήμερον πεπραγμένα. Ἐπεσκέφθη κατὰ σειρὰν τὴν Πέρθην, τὴν Ἀδελαΐδα, τὴν Μελβούρνην, τὴν Σύδνεϋ, τὴν Βρισβάνην, τὴν Βόρειον Κουΐνσλάνδην, τὴν Νέαν Ζηλανδίαν.

Πέρθη. Ὠργανωμένη Κοινότης, ἀριθμοῦσα περὶ τὰς δύο χιλιάδας μελῶν, τὸ πλεῖστον καταγομένων ἐκ Καστελλορίζου καὶ ἐκ Μακεδονίας. Ἡ Κοινότης κέκτηται αἴθουσαν, χρησιμοποιουμένην ὡς ἐκκλησίαν καὶ σχολήν. Ἀπὸ πολλοῦ καταβάλλεται προσπάθεια πρὸς ἀνέγερσιν Ναοῦ. Ἐφημέριος ἱερεὺς Χριστόφορος Μανέσης. Δύο διδασκάλισσαι. Περὶ τὴν Πέρθην εὕρηνται ἐγκατεσπαρμένοι περὶ τοὺς τριακοσίους ὁμογενεῖς ἐκκλησιαστικῶς ὑπαγόμενοι εἰς τὴν Κοινότητα Πέρθης.

Κοινότης Νοτίου Αὐστραλίας (Ἀδελαῒς καὶ Πόρτ Πιρί). Ἐν Ἀδελαΐδι ὑπάρχει παροικία μετὰ τριακοσίων μελῶν, πλὴν τῶν Ὀρθοδόξων Σύρων ἀνερχομένων εἰς πεντήκοντα. Ναὸς δὲν ὑπάρχει, ὡς τοιούτου χρησιμοποιουμένης ἰδιαιτέρας αἰθούσης. Ἐν Πόρτ Πιρὶ ὑπάρχουσιν ἐγκατεστημένοι ἑκατὸν τεσσαράκοντα ὁμογενεῖς. Ξύλινος Ναὸς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Ἐν αὐτῷ λειτουργεῖ ἑσπερινὴ σχολὴ μετὰ εἴκοσι μαθητῶν. Ἐφημέριος τῆς Κοινότητος Νοτίου Αὐστραλίας Ἀρχιμανδρίτης Γερμανὸς Ἠλιού, διαμένων ἐν Ἀδελαΐδι.

Μελβούρνη. Ὠργανωμένη παλαιὰ Ἑλληνικὴ Κοινότης, ἀριθμοῦσα περὶ τὰς δύο χιλιάδας Ὀρθοδόξων Ἑλλήνων. Κέκτηται ἰδιόκτητον Ναὸν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου, ἱδρυθέντα πρὸ εἴκοσιν ὀκτὼ ἐτῶν. Ἐν τῇ Κοινότητι λειτουργοῦσι τὰ ἑξῆς σωματεῖα: Σύλλογος Ὀρφεύς, Σύλλογος Ἰθακησίων, Καστελ-

λοριζιακὴ Ἀδελφότης, Ἀδελφότης Ἐρυθραίας Χερσονήσου, Σύλλογος τῶν Μακεδόνων, Κυπριακὴ Ἀδελφότης, ὁ «Ζήνων», καὶ Ροδιακὴ Ἀδελφότης. Λειτουργεῖ ἑσπερινὴ σχολὴ μετὰ ὀγδοήκοντα μαθητῶν. Ἐφημέριος Ἀρχιμανδρίτης Θεοφύλακτος Παπαθανασόπουλος.

Ἐν Μελβούρνῃ ὑπάρχει ὠργανωμένη καὶ ὀρθόδοξος Συριακὴ Κοινότης κεκτημένη ἀπὸ ἑνὸς καὶ ἡμίσεως ἔτους ὡραῖον ἰδιόκτητον Ναόν, ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Νικολάου τιμώμενον, τοῦ ὁποίου τὰ ἐγκαίνια ἐτέλεσεν ὁ Μητροπολίτης Αὐστραλίας τῇ 1ῃ παρελθόντος Ὀκτωβρίου. Ἐφημέριος Ἀρχιμανδρίτης Ἀντώνιος.

Πλὴν τῆς Μελβούρνης ἐν τῇ ὑπαίθρῳ Βικτωρίᾳ ὑπάρχουσιν ἀκόμη περὶ τοὺς διακοσίους Ὀρθόδοξοι, Ἕλληνες τὸ πλεῖστον καὶ Σῦροι.

Σύδνεϋ. Ἕδρα τοῦ Μητροπολίτου Αὐστραλίας. Ἡ Κοινότης ἀποτελεῖται ἐν Σύδνεϋ ἐκ δύο χιλιάδων πεντακοσίων ψυχῶν. Ναοί: α' τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ὁ ἀρχαιότερος πάντων τῶν ἐν Αὐστραλίᾳ κοινοτικὸς Ναός. Ἐφημέριος Ἀρχιμανδρίτης Νικόδημος Ἀντωνίου. Πρωτοσύγκελλος τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως. β' τῆς Ἁγίας Σοφίας. Ἐφημέριος Ἀρχιμανδρίτης Μητροφάνης Νικολαΐδης. Σωματεῖα: Καστελλοριζιακὴ Ἀδελφότης, Κυθηραϊκὴ Ἀδελφότης, Κυπριακὴ Ἀδελφότης, καὶ Προοδευτικὸς Σύνδεσμος «τὸ Βυζάντιον».

Ἐν Σύδνεϋ ὑπάρχει ὡσαύτως Ὀρθόδοξος Συριακὴ Κοινότης, κεκτημένη Ναὸν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, καὶ ἀριθμοῦσα περὶ τὰ πεντακόσια ἐν ὅλῳ μέλη· Ἐφημέριος ἱερεὺς Νικόλαος Σιχάδης.

Πλὴν τῶν ἐν Σύδνεϋ, ὑπάρχουσι διεσπαρμένοι ἀνὰ τὴν Πολιτείαν Νέας Νοτίου Οὐαλλίας ὁμογενεῖς ἀνερχόμενοι εἰς δύο χιλιάδας, μὲ τετρακόσια περίπου καταστήματα, ἀνὰ ἓν ἢ καὶ περισσότερα εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ χωρίον, πάντα ἀνεξαιρέτως ἑστιατόρια. Τὰ 30% τῶν ὁμογενῶν τούτων εἶναι ἔγγαμοι μετὰ Ἑλληνίδων, τὰ 5% μετ' Αὐστραλίδων, οἱ δὲ λοιποὶ ἄγαμοι, οἱ πλεῖστοι μεσήλικες.

Ἐν Νιούκασλ τῆς Νέας Νοτίου Οὐαλλίας ἐφημερεύει ὁ πρωθιερεὺς Χριστόφορος Δημόπουλος, ὅστις καὶ συνοδεύει τὸν Μητροπολίτην περιοδεύοντα.

Βρισβάνη. Κοινότης μετὰ ἑξακοσίων περίπου ψυχῶν. Ναὸς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, κτισθεὶς πρὸ πενταετίας. Ἐφημέριος ἱερεὺς Ἠλίας Κωτιάδης. Περι τὴν Βρισβάνην ἀνὰ τὴν Νότιον Κουΐνσλάνδην εὕρηνται διεσπαρμένοι περὶ τοὺς πεντακοσίους ὁμογενεῖς, ἀνήκοντες εἰς τὴν Κοινότητα Βρισβάνης.

Ἐν Βρισβάνῃ ὑπάρχει ἐπίσης μικρὸς Ρωσσικὸς Ναὸς ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Νικολάου μετὰ ὀλιγαρίθμων Ρώσσων μεταναστῶν. Ἐφημέριος πρωθιερεὺς Β. Ἀντώνιεφ.

Παροικία Βορείου Κουΐνσλάνδης. Κέντρον Ἴννισφαΐλ. Οἱ ἐν Ἴννισφαΐλ καὶ ἄλλαις πόλεσι τῆς Βορείου Κουΐνσλάνδης ἐγκατεστημένοι ὁμογενεῖς, καταστηματάρχαι (πάντοτε ἰδιοκτῆται ἑστιατορίων) καὶ γεωργοὶ καὶ καλλιεργηταὶ σακχαρακαλάμου, ἀνέρχονται περίπου εἰς δύο χιλιάδας. Ἐν Ἴννισφαΐλ ὑπάρχει «Σύλλογος Ἑλληνικός». Μέχρι τοῦδε ἅπαξ τοῦ ἔτους μετέβαινεν ὁ ἐφημέριος Βρισβάνης καὶ ἐτέλει τὰ θρησκευτικὰ καθήκοντα τῶν ἐν τῇ περιφερείᾳ ταύτῃ ὀρθοδόξων. Προνοίᾳ τοῦ Μητροπολίτου παρασκευάζεται ἡ ἵδρυσις κοινότητος καὶ ναοῦ ἐν Ἴννισφαΐλ.

Νέα Ζηλανδία. Οἱ ἐν Οὐέλλιγκτον, πρωτευούσῃ, καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἐγκατεστημένοι ὁμογενεῖς ἀνέρχονται περίπου εἰς διακοσίους πεντήκοντα. Ἐν Οὐέλλιγκτον ὑπάρχει «Πανελλήνιος Σύλλογος», παρὰ τῷ ὁποίῳ ὁ Μητροπολίτης συνέστησε σχολικὴν ἐπιτροπὴν διὰ τὴν ἵδρυσιν σχολῆς.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ὑπάρχει καὶ ἡ Κοινότης ***Βορείου Αὐστραλίας***, μὲ ἐφημέριον τὸν Ἀρχιμανδρίτην Χρύσανθον Κωνσταντινίδην.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Αὐστραλίας κ. Τιμόθεος μετὰ παραδειγματικῆς δραστηριότητος καὶ συστηματικῆς ἐργασίας ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς ἀφίξεως αὐτοῦ εἰς Αὐστραλίαν ἀνέλαβε τὰ ποιμαντορικὰ αὐτοῦ ἐν τῇ ἀχανεῖ ἐπαρχίᾳ του καθήκοντα. Ἰδιαιτέρως ἡ Α. Σεβασμιότης εἰργάσθη διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ὁμαλότητος τῶν πραγμάτων τῆς Κοινότητος Σύδνεϋ, ἥτις μέχρι τοῦδε ἀπετέλεσε πεδίον μακρῶν καὶ ἀτυχῶν ἐσωτερικῶν κοινοτικῶν διχονοιῶν, εἰς ἃς ἔδωκεν ἀγαθὴν κατεύθυνσιν ἡ παρὰ τῆς Α. Σεβασμιότητος συγκληθεῖσα ***Γενικὴ Συνέλευσις Σύδνεϋ καὶ ἁπάσης τῆς Πολιτείας Νέας Νοτίου Οὐαλλίας***. Ἡ Γενικὴ αὕτη Συνέλευσις, ἐν ᾗ παρέστησαν ὑπὲρ τὰ 500 πρόσωπα ἐκ Σύδνεϋ καὶ ἐξ ὅλης τῆς Πολιτείας μετὰ σοβαρὰν μελέτην τῆς καταστάσεως τῆς Κοινότητος ἐξεῦρε τὴν προσήκουσαν αὐτῆς λύσιν, διὰ θερμοτάτου δὲ ψηφίσματος αὐτῆς ὑπέβαλε τὰ σέβη της πρὸς τὴν Μ. Ἐκκλησίαν καὶ τὰ αἰσθήματα τῆς βαθυτάτης εὐγνωμοσύνης αὐτῆς διὰ τὴν ἀνάθεσιν τῆς ποιμαντορίας τῆς Ἐκκλησίας Αὐστραλίας εἰς προσωπικότητα οἵα ἡ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου κ. Τιμοθέου.

Ἡ Μ. Ἐκκλησία, ἥτις ἐν τῇ πολλῇ αὐτῆς στοργῇ πρὸς τὰ ἁπανταχοῦ εὐσεβῆ τέκνα αὐτῆς δὲν ἔλειψε καὶ τὴν ἐν Αὐστραλίᾳ ὁμογένειαν νὰ προικίσῃ μὲ τὸν ἄξιον αὐτῆς Ποιμένα, ἰδιαιτέρως μεγάλην ᾐσθάνθη χαρὰν ἐκ τῶν καρποφόρως αὐτόθι συντελουμένων καὶ ἐκ τῆς ἀγάπης καὶ τιμῆς μεθ' ὧν περιβάλλεται γενικῶς ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Αὐστραλίας, καὶ διὰ γράμματος ἀπαντητικοῦ, συνοδικῇ ἀποφάσει, διεβίβασε τῇ Α. Σεβασμιότητι καὶ δι' αὐτῆς καὶ παντὶ τῷ αὐτόθι πληρώματι τὴν εὐαρέσκειαν καὶ εὐλογίαν Αὐτῆς.

Ἰδιαιτέρως πρέπει νὰ σημειωθῶσιν αἱ πρὸς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην κ. Τιμόθεον θερμαὶ ἀδελφικαὶ ἐκδηλώσεις τιμῆς καὶ ἀγάπης τῶν Ἀγγλικανικῶν Ἐκκλησιαστικῶν κύκλων Αὐστραλίας, μετὰ ἰδιαιτέρας ἐκτιμήσεως γνωσθεῖσαι παρὰ τῇ Ἐκκλησίᾳ.

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΚΥΚΚΟΥ

Κατὰ τὸν παρελθόντα καὶ τὸν παρόντα μῆνα τὴν Ἁγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον ἀπησχόλησε τὸ ζήτημα τῆς κανονικῆς ἐξαρτήσεως τῆς ἐν Κύπρῳ Ἱ. Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τοῦ Κύκκου, ἐξ ἀφορμῆς διατυπωθείσης γνώμης τῆς Ἀδελφότητος τῆς Μονῆς πρὸς τὴν Ἁγιωτάτην Ἀρχιεπισκοπὴν Κύπρου ὅτι ἡ εἰρημένη Ἱερὰ Μονὴ ἀποτελεῖ Σταυροπήγιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἡ Ἀδελφότης τῆς Μονῆς τὴν γνώμην αὐτῆς παρουσιάσθη στηρίζουσα ἐπὶ διαφόρων σεπτῶν Πατριαρχικῶν Σιγιλλίων καὶ Γραμμάτων, ἐκδεδομένων κατὰ καιροὺς περὶ τῆς Μονῆς, ἀνεφέρθη δὲ σχετικῶς καὶ πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον.

Μετὰ μελέτην τῶν σχετικῶν τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἀρχείου, ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἀπεφάνθη ὅτι ὁ Οἰκουμενικὸς Θρόνος οὐδέποτε ἔσχε δικαιώματα κανονικῆς κυριαρχίας ἐπὶ τῆς Ἱ. Μονῆς Κύκκου, ἀποτελούσης Μονὴν Σταυροπηγιακὴν τῆς ἐν Κύπρῳ Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας, ἡ διατυπωθεῖσα δὲ ἀντίθετος γνώμη τῶν Πατέρων τῆς Μονῆς προῆλθεν ἐκ παρεξηγήσεως τῶν περὶ τῆς Μονῆς ὑπαρχόντων Πατριαρχικῶν ἐντεῦθεν Σιγιλλίων καὶ Γραμμάτων. Ἡ ἀκριβὴς μελέτη τῶν Σιγιλλίων καὶ Γραμμάτων τούτων σαφῶς δεικνύει ὅτι, ἐὰν ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία κατὰ καιροὺς ἐμερίμνησε περὶ τῆς Ἱ. Μονῆς, ἐπρόκειτο οὐχὶ περὶ μερίμνης ἐξ ὑφισταμένης κανονικῆς κυριαρχίας καὶ δικαιοδοσίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐπὶ τῆς Ἱ.

Μονῆς προερχομένης, ἀλλὰ περὶ συναντιλήψεως καὶ ἀρωγῆς καιρικῆς, ἐκ τοῦ γενικωτέρου ἀδελφικοῦ καθήκοντος ὑπὲρ τῆς περιφρουρήσεως καὶ σωτηρίας τοῦ ἱεροῦ σκηνώματος ἐν ἡμέραις ταλαιπωρίας αὐτοῦ καὶ τῶν αὐτόθι ὑπαγορευθείσης καὶ ἐνεργηθείσης.

Τὸ πόρισμα τῆς μελέτης αὐτοῦ ταύτης τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐγκαίρως διὰ σεπτῶν Πατριαρχικῶν Γραμμάτων ἀνεκοίνωσε τῇ τε Ἁγιωτάτῃ Ἀρχιεπισκοπῇ Κύπρου καὶ τῇ Ἀδελφότητι τῆς Ἱ. Μονῆς.

ΑΡΧΙΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

Τὴν νύκτα τῶν Χριστουγέννων κατὰ τὴν Πατριαρχικὴν καὶ Συνοδικὴν Λειτουργίαν ἐχειροτονήθη ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος εἰς Πρεσβύτερον καὶ ἐχειροθετήθη εἰς Ἀρχιμανδρίτην τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου Διάκονος Ἀδαμάντιος Κασαπίδης.

ΚΑΝΟΝΙΚΗ ΑΔΕΙΑ

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Χαλκηδόνος κ. Μάξιμος λαβὼν κανονικὴν ἄδειαν ἀνεχώρησε κατὰ τὸν παρόντα μῆνα εἰς Ἀθήνας χάριν ἰδιωτικῶν του ὑποθέσεων.

ΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

Ἱερὸς Ναὸς Εἰσοδίων Πέραν.— Ἱεροκήρυξ καὶ διάκονος τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῶν Εἰσοδίων Πέραν διωρίσθη ὁ ἐκ τῶν περυσινῶν ἀποφοίτων τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης διάκονος Ἀνδρέας Λαγοῦρος.

Ἱερὸς Ναὸς Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης Πέραν.— Συνοδικῇ ἐγκρίσει, τῇ 17 τοῦ λήξαντος μηνὸς ἐχειροτονήθη ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Εἰρηνουπόλεως Κωνσταντίνου ἐν τῷ ἱερῷ Ναῷ Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης Πέραν εἰς διάκονον αὐτοῦ ὁ ἐκ τῶν περυσινῶν ὁμοίως ἀποφοίτων τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης Γρηγόριος Καρφόπουλος.

ΕΞΑΡΧΙΑ Δ. ΚΑΙ Β. ΕΥΡΩΠΗΣ

Κοινότης Βερολίνου.— Ἐν Βερολίνῳ ὑπῆρχεν ὠργανωμένη ὁμογενὴς παροικία καὶ Ἐκκλησία, ἀλλὰ διελύθη κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος τοῦ μεγάλου πολέμου. Ἀργότερον ἐγένοντο ἐνέργειαι καὶ ἱδρύθη αὐτόθι παρεκκλήσιον ἐπ' ὀνόματι τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας μὲ ἐφημέριον διὰ τὰς θρησκευτικὰς ἀνάγκας τῆς παροικίας. Ἐξασφαλισθείσης σήμερον τῆς τακτικῆς λειτουργίας τοῦ παρεκκλησίου διωρίσθη καὶ τακτικὸς αὐτόθι ἐφημέριος ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θυατείρων, συστάσει τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου, ὁ ἐκ τῶν ἀποφοίτων τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ καθήκοντα διακόνου καὶ ἱεροκήρυκος ἐν τῷ ἐν Πέραν Ἱερῷ Ναῷ τῶν Εἰσοδίων ἐκπληρῶν διάκονος Ἰωακεὶμ Πελεκανίδης, ὁ ὁποῖος συνοδικῇ ἐγκρίσει ἐχειροτονήθη τῇ 3ῃ λήξαντος μηνὸς ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Δέρκων Ἰωακεὶμ εἰς ἱερέα ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τῶν Εἰσοδίων Πέραν. Ἐν Βερολίνῳ θὰ συμπληρώσῃ τὰς σπουδὰς αὐτοῦ. Ἤδη ἀνεχώρησεν διὰ τὴν θέσιν αὐτοῦ.

ΕΠΟΠΤΗΣ Ι. ΝΑΩΝ

Διωρίσθη, ἐν συνεδρίᾳ τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, ἀπὸ 1ης ἀρχομένου μηνὸς Ἰανουαρίου Ἐπόπτης τῶν Ἱερῶν Ναῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Ἀβύδου Γερμανός.

Π. Κ. ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Διωρίσθη μέλος τῆς Π. Κ. Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀβύδου Γερμανός, Ἐπόπτης τῶν ἱερῶν Ναῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς.

ΚΑΝΟΝΙΚΑΙ ΠΟΙΝΑΙ

Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ναζιανζοῦ Φιλόθεος ἐξαιτησάμενος ἐπὶ ταῖς Ἑορταῖς τῶν Χριστουγέννων ἐν συντριβῇ τὴν ἐκκλησιαστικὴν συγγνώμην ἔτυχε τῆς ἐπιεικείας τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος, λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὴν ὑποβληθεῖσαν σχετικὴν τοῦ Ἐπισκόπου αἴτησιν, ἦρε τήν ποινὴν τῆς ἀργίας αὐτοῦ.

ΟΝΟΜΑΣΤΗΡΙΑ

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης συνεχάρη τοὺς κατὰ τὸν παρόντα μῆνα ἑορτάσαντας τὰ ὀνομαστήρια αὐτῶν Μητροπολίτας Σηλυβρίας Εὐγένιον, Ἰωαννίνων Σπυρίδωνα, Νιγρίτης Εὐγένιον καὶ Λήμνου Στέφανον.

ΤΟ ΛΑΜΠΑΔΑΡΙΔΕΙΟΝ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑ

Περὶ τὰ τέλη τοῦ λήξαντος μηνὸς ἡ Α. Θ. Παναγιότης διένειμεν εἰς τὰς ἐνταῦθα Σχολὰς τεσσαράκοντα μίαν χιλιάδας τετρακοσίας λίρας Τουρκίας ἐκ τοῦ Λαμπαδαριδείου Κληροδοτήματος. Ἐκ τῆς σοβαρᾶς ταύτης ἐπικουρίας αἱ δεινῶς ταλαιπωρούμεναι Σχολαὶ ἠσθάνθησαν βαθεῖαν ἀνακούφισιν. Τὰ κατὰ τὴν διανομὴν ὥρισε τὸ Σῶμα τῶν Ἐκτελεστῶν τῆς Διαθήκης τοῦ ἀειμνήστου Ἀνδρέου Ν. Λαμπαδαρίδου ἀποτελούμενον ἐκ τῆς Α.Θ.Παναγιότητος, τοῦ καὶ ἐγκαταστάτου Κληρονόμου, τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἡρακλείας Βενιαμίν, τοῦ κ. Ν. Σγουρίδου, τοῦ Ἰατροῦ Μ. Φακατσέλη, καὶ τοῦ κ. Ξ. Στελλάκη.

† Ο ΓΡΕΒΕΝΩΝ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Τῇ 15ῃ παρόντος μηνὸς Δεκεμβρίου ἀπέθανεν ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἔνθα τὰς τελευταίας ἡμέρας ἐνοσηλεύετο πάσχων ἐκ καρδιακοῦ νοσήματος, ὁ Μητροπολίτης Γρεβενῶν κ. Νικόλαος. Τόν θάνατον αὐτοῦ ἀνήγγειλε τηλεγραφικῶς εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Χρυσόστομος. Ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ Συνεδρίᾳ αὐτῆς τῆς 16ης τρέχοντος μηνὸς μετὰ λύπης ἤκουσε παρὰ τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τὴν ἀγγελίαν καὶ ἐδεήθη ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἀειμνήστου Ἱεράρχου. Τῆς νεκρωσίμου αὐτοῦ ἀκολουθίας προέστη ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Γεννάδιος.

Ὁ ἀείμνηστος ἐγεννήθη ἐν Σιατίσῃ τῷ 1883. Ἐπὶ τρία ἔτη ὑπῆρξεν μαθητὴς τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης, ἀναγκασθεὶς νὰ ἀποσυρθῇ αὐτῆς λόγῳ ἀσθενείας. Ἐχειροτονήθη διάκονος ὑπὸ τοῦ τότε Μητροπολίτου Δράμας, νῦν Ἐφέ-

σου, Ἀγαθαγγέλου. Ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ὑπηρέτησεν ὡς Πρωτοσύγκελλος τοῦ τότε Μητροπολίτου Μαρωνείας καὶ κατόπιν Καισαρείας καὶ Χαλκηδόνος ἐσχάτως Νικολάου. Τὸν Μάρτιον τοῦ 1918 ἐχειροτονήθη ἐνταῦθα Ἐπίσκοπος Νεαπόλεως προσληφθεὶς ὡς ἀντιπρόσωπος καὶ ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος τοῦ Μητροπολίτου Καισαρείας Νικολάου. Τῷ 1921 διωρίσθη Τοποτηρητὴς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σιδηροκάστρου, καὶ τῷ 1924 ἐξελέγη Μητροπολίτης Γρεβενῶν.

Ὁ ἀείμνηστος διεκρίνετο ἐπὶ δραστηριότητι καὶ ἀκραιφνεῖ ἀφοσιώσει εἰς τὴν διακονίαν αὐτοῦ. Εἶχεν ἦθος ἀδιάβλητον, ζῆλον ἀποστολικόν, εὐσέβειαν θερμὴν πρὸς τὸν Θεόν, χαρακτῆρα καλόν. Ἠγαπήθη πανταχοῦ ὅπου εἰργάσθη καὶ ἀφῆκεν ἀγαθὰς ἐντυπώσεις.

Τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Γρεβενῶν Νικολάου εἴη αἰωνία ἡ μνήμη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γενναδίου Μ. Ἀραμπατζόγλου, Μητροπολίτου Ἡλιουπόλεως καὶ Θείρων, ἀντεπιστέλλοντος μέλους τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Γερμανίας ***Φωτίειος Βιβλιοθήκη***, ἤτοι ἐπίσημα καὶ ἰδιωτικὰ ἔγγραφα καὶ μνημεῖα σχετικὰ πρὸς τὴν ἱστορίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Π/χείου, μετὰ γενικῶν καὶ εἰδικῶν προλεγομένων. Μέρος Α΄ ΚΠολις 1933. σ. —ιστ′+248.

Τὸ ***πρῶτον μέρος*** τῆς σοβαρᾶς ταύτης συλλογῆς περιλαμβάνει 84 ἐν ὅλῳ ἔγγραφα, τὸ πλεῖστον ἀνέκδοτα, προερχόμενα δέ: 28 ἐκ τοῦ ἔργου τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Σταμποὺλ Ἀχμὲτ Ρεφὴκ Βέη, 20 ἐκ τῶν κωδίκων τοῦ Πατρ. Ἀρχειοφυλακείου (συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Νομικῆς Συναγωγῆς τοῦ Ἱεροσολύμων Δοσιθέου), τὰ δὲ λοιπὰ 36 ἐκ διαφόρων εὐρωπαϊκῶν βιβλιοθηκῶν, τὰς ὁποίας ὁ σεβ. συγγραφεὺς ἐπεσκέφθη καὶ δή: 15 τῆς Ἐθν. Βιβλιοθήκ. Παρισίων, 1 τῆς ἐν Παρισίοις Βιβλιοθήκης τῆς Ἁγίας Γενοβέφας, 6 τῆς ἐν Ὀξφόρδῃ Βοδλιανῆς Βιβλιοθήκης, 5 τοῦ Βρεττανικοῦ Μουσείου καὶ 9 ἐκ τῶν ἐν τῷ αὐτῷ μουσείῳ χειρογράφων τοῦ John Covel.

Τὰ προτασσόμενα ***γενικὰ προλεγόμενα*** (σελ. ε′. — ιστ′.) εἶνε ἀξιοσημείωτα. Ἐνδιατρίβοντα περὶ τὸ ἀρχεῖον καὶ τοὺς κώδικας τοῦ Πατριαρχείου καὶ εἰδικώτερον περὶ τὰ αἴτια τῆς διὰ μέσου τῶν τελευταίων αἰώνων ἀπωλείας αὐτῶν διατυποῦσι καὶ σκέψεις τινάς, κατ' ἀρχὴν δεκτικὰς καὶ ἀξίας σοβαρᾶς συζητήσεως, ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς συμπληρώσεως τῶν παρατηρουμένων ἐν τοῖς σημερινοῖς ἀρχείοις καὶ πατριαρχ. ἐγγράφοις κενῶν καὶ χασμάτων.

Ἐν τῷ ***α′ κεφαλαίῳ*** (σ. 1-67) δημοσιεύονται 28 ἐν ὅλῳ ἐπίσημα κρατικὰ ἔγγραφα ἀναφερόμενα «εἰς τὸν χρόνον τῆς ἐνεργοῦ ὑπηρεσίας Πατριαρχῶν, εἰς τὸν τρόπον τῆς διοικήσεως τοῦ Οἰκουμ. Π/χείου, τὴν ἐνδημοῦσαν σύνοδον, τὰς σχέσεις αὐτοῦ πρὸς τὴν Βενετίαν, σημεῖα διάφορα τοῦ κοινωνικοῦ καὶ ἐκκλ. ἡμῶν βίου, τὴν τοποθεσίαν καὶ σημασίαν διαφόρων ναῶν μὴ ὑπαρχόντων σήμερον ἢ περιπετείας ἄλλων σωζομένων καὶ εἰς ἄλλα». Ἰδιαιτέρως δύο ἔγγραφα (σ. 52) ἀναφέρονται εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Οἶκον.—Ἐν τῷ ***β′ κεφαλαίῳ*** (σ.68—106) καταχωροῦνται 21 ἔγγραφα Ἀθανασίου τοῦ Ρήτορος, ἐξ ὧν ἀναφέρομεν τὴν πρὸς τὸν μ/την Ἡρακλείας Ἱλαρίωνα ἐπιστολογραφίαν συμπληροῦσαν τὸν ἐπισκοπικὸν κατάλογον τῆς μ/πόλεως

ταύτης διὰ τῆς προσθήκης τοῦ Ἱλαρίωνος, γνωστοῦ μόνον εἰς ὀλίγους. Ἐν τῷ αὐτῷ κεφαλαίῳ καταχωροῦνται καὶ ἔγγραφα σχετικὰ πρὸς τὴν ἀνάδειξιν Παρθενίου Α΄. καὶ Παρθενίου Β΄ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως. Καίτοι τὸ ζήτημα τοῦτο δὲν ἦτο ἄγνωστον εἰς πολλούς, ὅμως ἡ παράθεσις τῶν σχετικῶν ἰδίως **ὑπομνημάτων** καταπαύει ἅπαξ διὰ παντὸς καὶ τὰς διαμφισβητήσεις τῶν ἀντιφρονούντων.—Ἐν τῷ **γ΄. κεφαλαίῳ** (σ. 107-168) ὑπάρχουσιν 23 ἔγγραφα διαφόρου φύσεως ἐκκλησιαστικῆς, ἐν οἷς δὲ καὶ συμφωνία πατριάρχου καὶ συνόδου, σχετικὰ πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἐκλογῆς πατριάρχου, πρὸς τὴν ἐν Κρήτῃ Ἐκκλησίαν, σιγίλλια ἱ.μονῶν καὶ ἔγγραφον τοῦ ἀρχ/που Πεχίου Τιμοθέου. — Ἐν τῷ **δ΄. κεφαλαίῳ** (σ. 169-226) δημοσιεύονται 12 ἔγγραφα. Τὸ κεφάλαιον τοῦτο ὁ σεβ. συγγραφεὺς ἐπιγράφει **μικρὰν ἀγγλογραικίαν**, κατὰ τὴν γνωστὴν **τουρκογραικίαν** τοῦ Κρουσίου, καὶ πολὺ ἐπιτυχῶς, ἐφόσον ἡ πρώτη παρουσιάζει ἀναλογίας τινὰς πρὸς τὴν δευτέραν. Ἡ καταχωρουμένη ἀγγλογραικία τοῦ John Covel διαφωτίζει σημεῖά τινα τῆς ἱστορίας τοῦ Οἰκουμ. Π/χείου. Ὁ πατριαρχικὸς κατάλογος (1657-1707) Ἰωάννου τοῦ Θαλασσηνοῦ δίδει ἀφορμὴν εἰς τὸν σ. συγγραφέα νὰ καταρτίσῃ συγκριτικὸν κατάλογον τῆς αὐτῆς ἐποχῆς, ὡς κα ἕτερον ἴδιον αὐτοῦ ἀπὸ Ματθαίου Β΄. τὸ ϐ΄. (Ἀπρίλιος 1598) μέχρι Καλλινίκου Β΄. τὸ γ΄. (-20 Αὐγ. 1702). Ἰδιαιτέραν εὐχαρίστησιν ἐμποιεῖ εἰς τὸν ἀναγνώστην τὸ καταχωρούμενον διάγραμμα τοῦ Πατριαρχ. ναοῦ (κατὰ τὸ 1670), σχεδιασθὲν ὑπ᾽ αὐτοῦ τοῦ Covel κατὰ τὴν ἐν ΚΠόλει διαμονὴν αὐτοῦ ὡς καὶ ἡ περιγραφὴ τοῦ πατριαρχ. οἴκου κατὰ τὸ 1800.—Ἀκολουθεῖ παράρτημα τοῦ α΄.κεφ. (σ. 227-234) καὶ τμῆμα προσθηκῶν καὶ διορθώσεων (σ. 235-244).

Τὸ ὅλον ἔργον διακρίνει μία ἐπιμελὴς τάσις καὶ προσπάθεια ὅπως διαφωτισθῶσι πολλὰ σκοτεινὰ ἀπὸ ἀπόψεως χρονολογικῆς καὶ ἱστορικῆς σημεῖα τῆς ἐκκλ. ἡμῶν ἱστορίας. Καὶ πρὸς τοῦτο ἐξασκεῖται πολλαχοῦ τῶν σελίδων αὐτοῦ μία κριτικὴ ἀναλυτική, ἀλλὰ καὶ αὐστηρῶς ἐπιστημονική. Ἰδιαιτέρως πρέπει νὰ ἐξαρθῇ τὸ τμῆμα τῶν **προλεγομένων**, τῶν γενικῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν μερικῶν, τῶν προτασσομένων ἑνὸς ἑκάστου κεφαλαίου. Ἐκεῖ ὁ ἀναγνώστης θὰ ἴδῃ ἀναλυόμενα ὅλα ἐκεῖνα τὰ σχετικὰ σημεῖα, τὰ ὁποῖα θὰ διευκολύνωσιν αὐτὸν εἰς τὴν κατανόησιν τῶν ἐπιτασσομένων ἐγγράφων. Τὸ πλῆθος καὶ ἡ ποικιλία τῶν παραπομπῶν καταπλήσσει. Καὶ εἶνε ἐπίκαιρον νὰ ἐξαρθῇ ἡ γνωστὴ ἄλλως μελετηρότης τοῦ σεβ. μ/του Ἡλιουπόλεως, μετ᾽ ἐπιμελείας ἀξιομιμήτου ἐπιδιδομένου εἰς τὴν παρακολούθησιν τῆς θεολογικῆς καὶ τῆς ἄλλης ἐπιστημονικῆς φιλολογίας, ἡμετέρας τε καὶ ξένης, ἐξ οὗ καὶ ἡ πλουσία παραπομπὴ τοῦ ἀναγνώστου εἰς διαφόρους πηγὰς καὶ βοηθήματα. Ἐκ τῆς μελέτης τοῦ ἔργου τούτου διεπιστώσαμεν τὴν σοβαρὰν συμβολὴν τὴν ὁποίαν θὰ ἔχῃ διὰ τὴν μετὰ τὴν ἅλωσιν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησ. ΚΠόλεως. Διὰ τοῦτο καὶ θερμῶς συγχαίρομεν τὸν σεβ. Μ/την Ἡλιουπόλεως καὶ ἀγαπητὸν ἀδελφὸν κ. Γεννάδιον εὐχόμενοι ὅπως τάχιστα ἱκανοποιήσῃ τὴν ἐπιστήμην διὰ τῆς ἐκδόσεως καὶ τοῦ ϐ΄. τόμου τῆς Φωτιείου αὐτοῦ Βιβλιοθήκης. Καὶ ὄχι μόνον τοῦτο. Θεωροῦμεν καὶ καθῆκον ὅπως συστήσωμεν τὴν ἀπόκτησιν τοῦ ἐπιστημονικοῦ τούτου συγγράμματος ὄχι μόνον εἰς τὰς βιβλιοθήκας, ἀλλὰ καὶ εἰς πάντα λόγιον καὶ φιλίστορα, κληρικόν τε καὶ λαϊκόν.

Δ/βριος 1933.

† ὁ Σάρδεων ΓΕΡΜΑΝΟΣ

***

Τοῦ ἐκδοθέντος ὡς ἄνω ἐπιστημονικοῦ συγγράμματος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἡλιουπόλεως καὶ Θείρων Γενναδίου εὔφημος μνεία ἐγένετο ἐν τῇ Συνοδικῇ Συνεδρίᾳ τῆς 2 λήξαντος μηνός. Μετὰ σχετικὴν εἰσήγησιν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, Ἥτις καὶ ἐπὶ Συνόδου ἀπηύθυνε τῇ Α. Σεβασμιότητι εὐχαριστίας διὰ τὴν εἰς τὸ σεπτὸν ὄνομα αὐτῆς εὐγενῆ ἀφιέρωσιν τοῦ πολυτίμου ἔργου, ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἐξέφρασε τὴν εὐαρέσκειαν αὐτῆς τῷ Σεβασμιωτάτῳ συγγραφεῖ καὶ τὰ συγχαρητήρια διὰ τοὺς ὑπὲρ τῶν γραμμάτων πόνους αὐτοῦ καὶ τὴν συμβολὴν ἣν διὰ τοῦ ἔργου αὐτοῦ παρέχει εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ηὐχήθη τὴν αἰσίαν συμπλήρωσιν τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ.

***

Οἱ ἅγιοι Τόποι ἐν Παλαιστίνῃ καὶ τὰ ἐπ' αὐτῶν δίκαια τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, Ἀρχιμανδρίτου Καλλίστου Μηλιαρᾶ.

Ὁ ἐκλεκτὸς ἁγιοταφίτης Ἀρχιμανδρίτης Κάλλιστος Μηλιαρᾶς, ἐγκύψας ἀπὸ μακρῶν ἐτῶν εἰς τὴν ἱστορικὴν μελέτην τῶν ἱερῶν ἐν Παλαιστίνῃ χριστιανικῶν σεβασμάτων, συνεπλήρωσε καὶ ἐξέδωκε τελευταῖον δίτομον ἔργον ὑπὸ τὸν τίτλον «Οἱ ἅγιοι Τόποι ἐν Παλαιστίνῃ καὶ τὰ ἐπ' αὐτῶν δίκαια τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους» (Τόμ. Α' σελ. 532. Τόμ. Β'. σελ. ιϐ-901 ἀμφότεροι ἐν Ἱεροσολ. 1928 καὶ 1933 Τύποις τοῦ Ἱ. Κοινοῦ τοῦ Παναγίου Τάφου). Ἐν τῷ Α'. Τόμῳ ἀρχόμενος ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀποστολικῆς ἐποχῆς ὁ συγγραφεὺς ἐν 7 κεφαλαίοις ἐκθέτει τὰ περὶ τῶν Ἁγίων Τόπων, ὡς εἶχον κατὰ τὴν πρὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου ἐποχήν, τονίζει τὸ μέγα ἐνδιαφέρον τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων περὶ αὐτῶν ἀπὸ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου μέχρι τοῦ Ἡρακλείου, ἱστορεῖ τὴν τύχην τῶν προσκυνημάτων ἐπὶ τῆς κυριαρχίας τῶν Ἀράβων καὶ ἐπὶ τῶν Σταυροφόρων καὶ καταλήγει εἰς τὴν ἀνάκτησιν αὐτῶν ὑπὸ τῶν νομίμων κατόχων αὐτῶν μετὰ τὴν ἐκδίωξιν τῶν Σταυροφόρων καὶ τὴν κατάστασιν αὐτῶν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Σουλτάνων τῆς Αἰγύπτου. Ἐν τῷ Β'. Τόμῳ, ἐν ἑτέροις 10 κεφαλαίοις ὁ συγγραφεὺς συνεχίζει τὴν ἱστορίαν τῶν Ἁγίων Τόπων ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Σουλτάνων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν Ἄγγλων καταλήψεως τῆς Παλαιστίνης, ἐκθέτων τοὺς ποικίλους ἀγῶνας τῶν πρώτων μετὰ τὴν ἅλωσιν Πατριαρχῶν τῆς Ἱερουσαλὴμ πρὸς διάσωσιν τῶν ἱερῶν προσκυνημάτων καὶ ἰδίᾳ τῶν μετ' αὐτοὺς Δοσιθέου καὶ Χρυσάνθου, παρακολουθεῖ τὴν τύχην αὐτῶν μέχρι τῆς πυρπολήσεως τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως, ἐκτείνεται εἰς τὰς κατὰ τὸν ΙΘ'. αἰῶνα ἰδίως ἀναζωογονηθείσας ἀποπείρας τῶν Λατίνων, ὑποστηριζομένων ὑπὸ τῆς Γαλλίας πρὸς ὑποσκέλισιν τῶν ἡμετέρων μέχρι τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου, καὶ καταλήγει εἰς τὴν ἐξιστόρησιν τῆς δράσεως τῶν τελευταίων Πατριαρχῶν Ἱεροσολύμων μέχρι τοῦ Γερασίμου ὑπὲρ τῆς διασώσεως τοῦ καθεστῶτος τῶν Ἁγίων Τόπων. Τὸ ὅλον ἔργον ἐπιστέφεται διὰ Πίνακος κυρίων ὀνομάτων, ὡς καὶ διὰ βιβλιογραφικοῦ Καταλόγου.

Καὶ μόνον ἂν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν τὴν παρατεθειμένην λιπαρὰν φιλολογίαν περὶ τῶν Ἁγίων Τόπων, ἣν ἔδει ἐπιμελῶς νὰ διεξέλθῃ ὁ συγγραφεὺς ἵνα συγγράψῃ τὸ πολύτιμον αὐτοῦ ἔργον, ἐννοεῖ εὐχερῶς πόσης βαθείας μελέτης καὶ στοργικοῦ ἐνδιαφέροντος ἔργον εἶνε τὸ συντελεσθὲν ὑπ' αὐτοῦ. Ἡ ἔκθεσις τῶν ἱστορικῶν τυχῶν τῶν Προ-

σκυνημάτων ἀπὸ τῆς μερικῆς ἀπόψεως, ἀφ' ἧς ἐσκέφθη νὰ ἐκθέσῃ αὐτὰς ἀπ' ἀρχῆς ὁ συγγραφεύς, ἵνα δείξῃ δηλονότι πόσον ἰσχυρὰ καὶ ἱστορικῶς ἀναμφισβήτητα εἶνε τὰ δίκαια τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδοξίας ἐπὶ τῶν Ἁγίων Τόπων, θὰ ἤρκει καὶ μόνη αὕτη λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς χρονικῆς ἐκτάσεως τοῦ ἔργου νὰ ἀποτελέσῃ δι' αὐτὸν μεγάλην ἠθικὴν ἱκανοποίησιν καὶ νὰ προσελκύσῃ ἀμέριστον τὴν πρὸς αὐτὸν εὐγνωμοσύνην παντὸς Ἕλληνος Ὀρθοδόξου. Ἀλλ' ὁ συγγραφεὺς ἐν τῷ πολυτίμῳ αὐτοῦ ἔργῳ δὲν ἀρκεῖται εἰς τὴν ἄποψιν αὐτὴν καὶ μόνην. Προσπαθεῖ νὰ εἰσαγάγῃ ἡμᾶς καὶ εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ζωὴν τοῦ μοναχικοῦ βίου ἐν Παλαιστίνῃ παρακολουθῶν τὴν ἐξέλιξιν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον, ἐπισημειῶν τὴν δρᾶσιν αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας, τὴν ἵδρυσιν καὶ διοίκησιν τῶν ἐν Παλαιστίνῃ ἱερῶν Μοναστηρίων, τὰ Τυπικὰ τῶν ἐν αὐτοῖς ἀκολουθιῶν καὶ ἰδίᾳ τοῦ Ἱ. Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως, τὴν ἁρπαγὴν τῶν Ἱ. Μονῶν ὑπὸ τῶν Λατίνων καὶ τὴν ἀνάκτησιν αὐτῶν ὑπὸ τῶν ἡμετέρων, τὴν ἀποξένωσιν τῆς περιουσίας αὐτῶν ὑπὸ ὁμοδόξων κρατῶν καὶ τέλος τὴν σημερινὴν αὐτῶν κατάστασιν. Ἡ μέριμνα ἀφ' ἑτέρου τῶν Πατριαρχῶν καὶ τῆς Ἁγιοταφιτικῆς Ἀδελφότητος ὑπὲρ τῶν ἀναγκῶν τοῦ ποιμνίου αὐτῶν διὰ τῆς ἱδρύσεως ὑπὲρ αὐτῶν ἐκκλησιῶν, σχολείων καὶ νοσοκομείων, οἱ ἀγῶνες πρὸς καταπολέμησιν τῶν ξένων προπαγανδῶν, ἡ φροντὶς πρὸς συλλογὴν καὶ διαφύλαξιν πολυτίμων χειρογράφων, ἡ ἵδρυσις τῆς θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ πρὸς μόρφωσιν τοῦ κλήρου, ἡ προσπάθεια πρὸς ἀναζωογόνησιν τῆς Ἀδελφότητος διὰ τῆς συντάξεως Κανονισμῶν καὶ πλεῖστα ἄλλα θέματα τῶν ὁποίων ἅπτεται ὁ συγγραφεύς, ἵνα δώσῃ πληρεστέραν εἰκόνα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς ἐν Παλαιστίνῃ, εὐρύνουσι τὸ ἀρχικὸν διάγραμμα τοῦ ἔργου καὶ ἀποφαίνουσιν αὐτὸ πολύτιμον συμβολὴν εἰς τὴν καθόλου ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων. Παρὰ ταῦτα ὅμως τὸ ὄμμα τοῦ συγγραφέως παραμένει ἐστραμμένον εἰς τὸ κύριον αὐτοῦ θέμα, τὴν τύχην τῶν ἱερῶν Προσκυνημάτων καὶ τὰ ἐπ' αὐτῶν δίκαια τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Τὴν θέσιν δὲ αὐτὴν ὁ συγγραφεὺς δὲν ἐπιτυγχάνει διὰ πολεμικῆς μεθόδου προσπαθῶν νὰ καταρρίψῃ τὰς ἀξιώσεις τῶν ἀντιθέτων διὰ προσαγωγῆς ἐπιχειρημάτων ἱστορικῶν συστηματικῶς πρὸς τὸν σκοπὸν διατεταγμένων, ἀλλὰ δι' ἀπαθοῦς ἱστορικῆς ἐρεύνης καὶ ἐκζητήσεως, διὰ παραθέσεως πειστικῶν ἐγγράφων, διὰ λελογισμένης κριτικῆς τῶν ἐναντίων ἐπιχειρημάτων. Ἐκπλήττει τὸν ἀναγνώστην τὸ πλῆθος τῶν ἐμφανισθέντων ἀπ' ἀρχῆς καὶ μέχρι σήμερον πολεμίων τῶν ἐπὶ τοῦ Παναγίου Τάφου δικαίων τοῦ Ἑλληνισμοῦ πολεμίων, καταλεγομένων ὄχι μόνον εἰς τὴν τάξιν τῶν κρατούντων ἀλλοεθνῶν, ἀλλοθρήσκων καὶ ἀλλοδόξων, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν ὁμοδόξων, οὐχὶ ἁπλῶς ἔξωθεν, ἀλλὰ καὶ ἔσωθεν, πολεμίων ἐπιζητούντων ὄχι νὰ σφετερισθῶσι μόνον τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ δικαίωμα ἢ προνόμιον ἐπὶ τῶν ἱερῶν Προσκυνημάτων, ἀλλὰ καὶ ν' ἀποξενώσωσιν ἐξ ὁλοκλήρου αὐτὰ ἀπὸ τῶν ἱστορικῶν καὶ αἰωνοβίων αὐτῶν δικαιούχων. Ἀλλὰ καὶ συγκινοῦσιν αὐτὸν μυχιαίτατα οἱ ἡρωϊκοὶ ἀγῶνες τῶν ἀοιδίμων ἐκείνων Πατριαρχῶν οἵτινες ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Ἁγιοταφικῆς Ἀδελφότητος ἐν μέσῳ ἀνεκδιηγήτων ταλαιπωριῶν, ἐν μέσῳ διωγμῶν καὶ ἀπεριγράπτου πενίας, πολλάκις διὰ προσωπικῶν μόχθων καὶ περιοδειῶν ἐν μέσῳ βαρυτάτου χειμῶνος καὶ κατατρυχόμενοι ὑπὸ νόσων δεινῶν, καρτερικῶς ἐπρωταγωνίστησαν ὑπὲρ τῆς διαφυλάξεως μέχρις ἡμῶν τῆς ἐμπιστευθείσης εἰς αὐτοὺς ἱερᾶς παρακαταθήκης.

Ἐὰν τὸ βιβλίον τοῦ ἀρχιμανδρίτου Καλλίστου ἀποτελῇ ἀπαραίτητον βοήθημα

εἰς τὸν ἐρευνητὴν τῆς ἱστορίας τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας διὰ τὸν ἐν αὐτῷ πλοῦτον τῶν εἰδήσεων καὶ τῶν ἐγγράφων, διὰ τὸν εὐσεβῆ ὀρθόδοξον Ἕλληνα ἀποτελεῖ ἀνάγνωσμα βαθύτατα συγκινοῦν αὐτὸν καὶ συντελοῦν εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ ζήλου καὶ τῆς ἀφοσιώσεως αὐτοῦ πρὸς τὴν μητέρα τῶν Ἐκκλησιῶν. Μετ᾽ ἀνυποκρίτου χαρᾶς χαιρετίζομεν τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ὀγκώδους ἔργου, συγχαίρομεν τὸν μετριόφρονα αὐτοῦ συγγραφέα καὶ εὐχόμεθα αὐτῷ ἐνίσχυσιν ἄνωθεν πρὸς συγγραφὴν καὶ ἄλλων ἔργων, σκοπούντων εἰς τὴν ἔρευναν καὶ μελέτην τῆς ἱστορίας τῆς Μητρὸς τῶν Ἐκκλησιῶν.

Νοέμβριος 1933.

† Ὁ Θυατείρων ΓΕΡΜΑΝΟΣ

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΤΟΥ Η΄ ΕΤΟΥΣ (1933)